

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 105

Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2215) ve Adalet Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic” internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/2215 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları	5
- Genel Gerekçesi	6
- Madde Gerekçeleri	9
• Adalet Komisyonu Raporu	26
• Muhalefet Şerhleri	31
• Teklif Metni	88
• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	88

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Ali Özkaya</i>	<i>Muhammet Emin Akbaşoğlu</i>	<i>Özlem Zengin</i>
Afyonkarahisar	Çankırı	Tokat
<i>Mehmet Muş</i>	<i>Bülent Turan</i>	<i>Cahit Özkan</i>
İstanbul	Çanakkale	Denizli
<i>Hakan Çavuşoğlu</i>	<i>Ramazan Can</i>	<i>Fatih Şahin</i>
Bursa	Kırıkkale	Ankara
<i>Yusuf Başer</i>	<i>İsmail Bilen</i>	<i>İshak Gazel</i>
Yozgat	Manisa	Kütahya
<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Salih Cora</i>	<i>Mustafa Arslan</i>
Bartın	Trabzon	Tokat
<i>Cengiz Aydoğdu</i>	<i>Fehmi Alpay Özalan</i>	<i>Metin Yavuz</i>
Aksaray	İzmir	Aydın
<i>Serap Yaşar</i>	<i>Ahmet Mücahit Arınç</i>	<i>Ahmet Özdemir</i>
İstanbul	İstanbul	Kahramanmaraş
<i>Yücel Menekşe</i>	<i>Hüseyin Şanverdi</i>	<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i>
Nevşehir	Hatay	Kocaeli
<i>Ahmet Akay</i>	<i>Zeynep Gül Yılmaz</i>	<i>Mehmet Kasım Gülpınar</i>
Şanlıurfa	Mersin	Şanlıurfa
<i>Zehra Taşkesenlioğlu Ban</i>	<i>Tülay Kaynarca</i>	<i>Gülây Samancı</i>
Erzurum	İstanbul	Konya
<i>Derya Bakkak</i>	<i>Adnan Günnar</i>	<i>Sami Çakır</i>
Gaziantep	Trabzon	Kocaeli
<i>Fehmi Küpçü</i>	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i>	<i>Şeyhmus Dinçer</i>
Bolu	Bursa	Mardin
<i>Orhan Yegin</i>	<i>Hasan Çilez</i>	<i>Zafer Işık</i>
Ankara	Amasya	Bursa
<i>Habibe Öçal</i>	<i>İbrahim Yurdunuseven</i>	<i>Ali Şahin</i>
Kahramanmaraş	Afyonkarahisar	Gaziantep
<i>Müslüm Yüksel</i>	<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i>	<i>Kemal Çelik</i>
Gaziantep	Gaziantep	Antalya
<i>Eyüp Özsoy</i>	<i>Halil Özşavlı</i>	<i>Ziver Özdemir</i>
İstanbul	Şanlıurfa	Batman
<i>Mustafa Levent Karahocagil</i>	<i>Emrullah İşler</i>	<i>Cengiz Demirkaya</i>
Amasya	Ankara	Mardin
<i>Arzu Aydın</i>	<i>Halis Dalkılıç</i>	<i>İsmail Kaya</i>
Bolu	İstanbul	Osmaniye

<i>Ahmet Zenbilci</i>	<i>Halil Etyemez</i>	<i>İsmail Emrah Karayel</i>
Adana	Konya	Kayseri
<i>İbrahim Aydın</i>	<i>Selim Yağcı</i>	<i>Tahir Akyürek</i>
Antalya	Bilecik	Konya
<i>Feyzi Berdibek</i>	<i>Yunus Kılıç</i>	<i>Orhan Kırçalı</i>
Bingöl	Kars	Samsun
<i>Mücahit Durmuşoğlu</i>	<i>Zemzem Gülender Açıanal</i>	<i>İsmail Güneş</i>
Osmaniye	Şanlıurfa	Uşak
<i>Cemil Yaman</i>		<i>Recep Özel</i>
Kocaeli		Isparta

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

01.10.2019

Ekrem Çelebi

Ağrı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

(2/2215) Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

02.10.2019

Abdullah Nejat Koçer

Gaziantep

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2215)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	İçişleri Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının geliştirilmesi, hukuki güvenliğin güçlendirilmesi, adalete erişimin kolaylaştırılması, makul sürede yargılanma hakkının gözetilmesi, yargıya güvenin artırılması ve insan odaklı hizmet anlayışının geliştirilmesi günümüzde ana ilke ve değerler olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanarak 30 Mayıs 2019 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan Yargı Reformu Strateji Belgesinde de vizyon olarak “güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi” ortaya konulmaktadır. Önümüzdeki beş yıl boyunca söz konusu Belgede belirtilen amaç ve hedefler doğrultusunda faaliyetler yürütülecek ve Belge, bir yol haritası olarak esas alınacaktır.

İfade hürriyeti, kişinin düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, savunabilmesi ve başkalarına aktarabilmesi anlamına gelen temel insan haklarından biridir. Bu bağlamda, ifade hürriyeti, birçok temel hak ve hürriyetin özü, unsuru ya da parçası olmanın yanında kişisel ve toplumsal gelişmenin de kaynağıdır. Çoğulcu demokratik düzeninin vazgeçilmez gereklerinden olması nedeniyle ifade hürriyeti, birçok uluslararası belgeye konu olmuş ve Anayasamızda güvence altına alınmıştır. Bireylerin şahsiyetini tekâmül ettirmesi ve dolayısıyla demokratik toplumun gelişmesinin temel koşulu olmasına bağlı olarak, ifade özgürlüğü alanını genişletecek ya da bu özgürlüğün güvencelerini artıracak adımların her fırsatta atılması, yargı reformlarının öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda, ifade özgürlüğü ile doğrudan etkili olan suçlar esas alınmak suretiyle temyiz edilemeyen bazı kararlara karşı temyiz kanun yolunun açılması sağlanarak, farklı uygulamaların önüne geçilmesi ve bu şekilde Ülke genelinde yeknesak bir uygulamaya ulaşılmış hedeflenmektedir. Diğer taraftan, haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayacağı özellikle vurgulanmaktadır. Ayrıca, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda internet erişiminin engellenmesine yönelik tedbir kararlarında kademeli bir uygulama getirilmektedir.

20 Temmuz 2016 tarihinden bu güne kadar uygulanmakta olan istinaf sistemi, hızlı ve etkin bir yargılamanın gerçekleştirilmesini sağlamış ve yargılama sonucunda verilen kararların kesinleşme sürelerini kısaltmıştır. Ayrıca, istinaf sistemiyle hukuki denetim yanında vakia denetimi de yapılabildiğinden, ilk derece mahkemelerince verilen kararlardaki eksikliklerin giderilmesi ve böylelikle daha adil kararların verilebilmesi imkânı getirilmiştir. Bununla birlikte, uygulamadaki tecrübe dikkate alınarak istinaf ceza dairelerinin işleyişini daha etkin hale getirmek amacıyla, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunu esastan reddedebilme ve bozma yetkisi genişletilmekte, daire kararlarına karşı yapılan itirazların etkili bir şekilde incelenebilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca, aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyumsuzlukları giderme görevi, Danıştayın ilgili dava daireleri kurullarına verilerek bu yolun daha etkin bir şekilde işletilmesi sağlanmaktadır.

1950’li yıllardan itibaren, ceza muhakemesinde suç mağdurlarının haklarına da yer verilmesi gerektiği kabul edilmeye başlanmıştır. Günümüzde ise, “sosyal devlet ilkesi” ile uyumlu olarak, suç mağdurlarının daha etkin, kapsamlı, hızlı, güvenli ve az masraflı bir biçimde ek bir korumaya kavuşturulması amacıyla ilave güvenceler geliştirilmiştir. Bu kapsamda özellikle çocuklara karşı işlenen cinsel istismar suçlarında mağdurların soruşturma ve kovuşturma evrelerinde daha fazla örselenmesini önlemek amacıyla ifadelerinin özel ortamlarda alınması sağlanmaktadır.

Ceza yargılamasında koruma tedbirlerinden biri olan tutuklama, kişi özgürlüğüne müdahale teşkil etmesi sebebiyle özgürlük ve güvenlik dengesi bakımından en çok tartışılan kurumlardan birisidir. Tutuklama, yargılama sistemi içinde bir cezalandırma aracı değil, ceza soruşturma ve kovuşturmalarının etkili yürütülebilmesi ve sonuçta adaletin temini için düzenlenmiş bir araç niteliğindedir. Mevzuatımıza göre tutuklama, istisnai ve en son başvurulacak bir tedbir olup, öncelikli olarak değerlendirilecek husus, tutuklama yerine adli kontrol veya diğer koruma tedbirlerinin yeterli olup olmadığıdır. Tutuklama tedbirinin uygulanmasında tartışılacak bir diğer husus ise tutukluluk süresidir. Tutuklulukta geçen sürenin makul olması, hem Anayasamızda hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde vurgulanmış temel bir ilkedir. Bu bağlamda, mevzuatımızda öngörülen azami tutukluluk süresinin soruşturma evresi bakımından bir üst sınıra bağlanması, çocuklar bakımından tutuklama sürelerinin kısaltılması ve böylelikle temel hak ve hürriyetlerin etkin bir şekilde korunması öngörülmektedir.

İyi ve etkin işleyen bir ceza adalet sisteminin oluşturulması hukuk devletinin temel amaçları arasında yer almaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi bakımından, toplumdaki uyuşmazlıkları en kısa sürede, en az masrafla, en etkili ve en tatminkâr biçimde sonuçlandırmak için alternatif çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi dünya genelinde teşvik edilmekte ve alternatif çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, adil yargılanma hakkı ihlal edilmeksizin basit ve hızlı yargılama usullerinin geliştirilmesi yönünde mevzuat değişiklikleri yapılmaktadır.

Kovuşturmanın mecburiliği ilkesine istisna oluşturan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, belirli bir ceza eşliğinin altında kalan suçlarda, mağdurun haklarının korunması ve tatminini sağladığı gibi failin, eyleminin oluşturduğu haksızlık içeriğiyle yüzleşmesine ve bunu telafi etmesine imkân sağlamaktadır. Hızlı ve maliyet-etkin çözümler üreten bu usuller, özellikle ilk kez suç işleyenlere bir şans tanıyarak, failin ceza muhakemesinin erken aşamalarında yeniden sosyalleşmesini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, geleneksel dava yollarına karşı geliştirilen alternatif yöntemler, yargı mercilerinin artan iş yükünün hafifletilmesi amacıyla da hizmet etmekte, daha karmaşık ve ağır suçlar için ihtiyaç duyulan zaman ve mali kaynağa tasarruf sağlamaktadır.

Ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihi bulunulması, Devletin ceza siyasetiyle ilgili olup, Anayasanın temel ilkelerine ve ceza hukukunun ana kurallarına bağlı kalmak koşuluyla, soruşturma ve yargılamada uygulanacak yöntemlerin belirlenmesi Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdir yetkisindedir. Anayasa Mahkemesi, 1/10/2009 tarihli ve 2006/106 E., 2009/124 K. sayılı Kararında, yargının işleyişinin etkinleştirilmesi amacıyla başvuru alternatif çözüm yöntemlerinin, uyuşmazlıkların daha kısa sürede ve daha az masrafla sonuçlandırılması, gizliliğin korunması ve mahkemelerdeki iş yükünün hafifletilmesi gibi sağladığı faydalara işaret etmiş, benzer değerlendirmelerin yer aldığı uzlaşmayla ilgili 3/4/2013 tarihli ve 2013/20 E., 2013/50 K. sayılı Kararında ise, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin kapsamına girecek suçların belirlenmesinin, Anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdirinde olduğunu belirtmiştir.

Avrupa Konseyi (AK) Bakanlar Komitesinin 16 Eylül 1986 tarihli ve (86) 12 sayılı Tavsiye Kararında, uyuşmazlıkların mahkeme dışı çözümü ve bunun için gerekli usullerin geliştirilmesi teşvik edilmiştir. Mağdurun menfaatlerinin korunması ve ihtiyaçlarının karşılanmasının, ceza adaletinin temel işlevlerinden biri olması gereğine değinilen (85) 11 sayılı Tavsiye Kararında da bu amaçla geliştirilecek tedbirlerin, toplumsal kuralların kuvvetlendirilmesi ve failerin ıslahı gibi ceza hukukunun “tecziye” dışındaki diğer amaçlarına ulaşılmasında yardımcı olacağına vurgu yapılmıştır.

Ceza adalet sisteminin etkin işleyişindeki önem ve katkıları, pek çok başka uluslararası belge, bilimsel araştırma ve raporlarla teyit edilen geleneksel ceza yargılamasına alternatif yöntemler, günümüzde pek çok ülkede kapsamlı biçimde uygulanmaktadır.

“Kovuşturmanın mecburiliği” ilkesini “takdirlik” ilkesiyle yumuşatan “fail-mağdur uzlaştırması”, “önödeme”, “kamu davasının veya duruşmanın açılmasının ertelenmesi” gibi alternatif yöntemler, belirli bir ceza eşiğinin altında bulunan suçları işleyen kişilerin, ceza infaz kurumlarının etkilerinden uzak tutulması, Devletin infaz külfetinden ve mahkemelerin iş yoğunluğundan kurtarılması amaçlarının yanı sıra cezanın genel ve özel önleme amaçlarını da gerçekleştirecek etkili birer ceza politikası aracı olarak uygulanmaktadır.

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk ceza adalet sisteminin ondört yıllık uygulaması sırasında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine ilişkin sistemin aksayan yönleri düzeltilmiştir. Ancak, uygulamadan gelen talep ve öneriler ile günümüz çağdaş ceza adalet sistemlerinin genel yönelimi dikkate alındığında, ceza muhakemesinde yer alan kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumundan beklenen hukukî faydanın sağlamadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle, kurumun uygulama alanına ve işleyişine ilişkin düzenleme yapma gereği ortaya çıkmıştır.

Teklifle yapılması öngörülen diğer bir önemli düzenleme ise, basit suçlarda, muhakeme sürecini kısaltacak yeni bir usulün, “seri muhakeme usulü” adıyla ceza adalet sistemimize kazandırılmasıdır. Benzer muhakeme araçları, “kovuşturma mecburiliği” ilkesini benimseyen Almanya ve İtalya ile “takdirlik ilkesi”ni takip eden Fransa başta olmak üzere pek çok Avrupa Konseyi üyesi ülkede uygulanmaktadır. Bu usuller, sadece adalet sistemini zorlayan iş yükü baskısını hafifletme amacına değil, işlenen basit suçlara hızlı ve etkili bir karşılık verilerek, bozulan kamu düzeninin sağlanmasına da hizmet etmektedir.

Ayrıca, belirli bir yaptırım ağırlığına kadar olan suçlar bakımından kovuşturma evresinde duruşma açmaksızın dosya üzerinden yargılamanın tamamlanabilmesine, ancak itiraz üzerine duruşma açmak suretiyle yargılamaya devam edilmesine imkân tanıyan “basit yargılama usulü” adıyla yeni bir usul kabul edilmektedir. Böylelikle, önemli veya daha ağır suçların kovuşturulması için yargılama makamlarına yeterli zaman ve imkân sağlanmakta, suçla etkin mücadele ile birlikte yargılama süreçleriyle ilgili temel hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlayan adımlar atılmaktadır.

Günümüzde sosyal, ekonomik ve teknolojik alandaki çok yönlü değişim ve gelişmeler yeni ihtiyaçları doğurduğu gibi karmaşık hukukî ihtilafların ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. Bu durum nitelikli ve alanında yetkin hukukçulara olan ihtiyacı daha görünür hale getirmiştir. Bu kapsamda hukuk mesleklerini icra eden kişilerin yetkinliğini artırmak amacıyla ortak bir merkezi sınava tabi tutulmaları öngörülmektedir.

Öte yandan, Türkiye Adalet Akademisinin açılması sebebiyle hâkim adaylığı mülakat kurulu daha geniş tabanlı bir yapıya kavuşturulmaktadır.

Son olarak, avukatların yurtdışında düzenlenen mesleki eğitim, seminer ve toplantılara katılabilmesi, bilgi ve tecrübe paylaşımı yapabilmesi ve uluslararası yargı süreçlerinde etkin yer alabilmesi amacıyla belirli bir kıdeme sahip avukatlara hususi damgalı pasaport alma imkanı getirilmektedir.

Teklifle, Yargı Reformu Strateji Belgesi kapsamında belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda düzenlemeler yapılmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, baro levhasına kayıtlı ve en az onbeş yıl kıdemi bulunan avukatlara hususi damgalı pasaport verilebilmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle, kamu hizmeti ve serbest meslek şeklinde ifa edilen avukatlık mesleği mensuplarının yabancı ülke ve uluslararası adli ve idari mercilerde mesleklerini daha kolay ve hızlı bir şekilde icra edebilmelerine imkân sağlanmaktadır. Onbeş yıllık sürenin hesabında 1136 sayılı Avukatlık Kanununun ilgili hükümleri dikkate alınacaktır. Hususi damgalı pasaportun verilebilmesi için aranan kıdem ve halen baroya kayıtlı olarak fiilen avukatlık yapıyor olma şartlarının yanında talep sahibi hakkında Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan soruşturma veya kovuşturma bulunmaması şartı da aranacaktır.

Madde 2- 21 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı nedeniyle haklarında idari işlem tesis edilenler ile aynı gerekçeyle haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenlerin pasaportları iptal edilmiş ya da pasaport verilmesi taleplerinin reddedilmesi yönünde işlem tesis edilmiştir.

Haklarındaki idari veya adli işlemler bu kişilerin lehine sonuçlansa dahi başlangıçta konulan pasaportun iptaline ilişkin tedbir halen devam etmekte ve uygulamada bu kişilere pasaport verilememektedir.

Maddeyle, 5682 sayılı Kanunda düzenleme yapmak suretiyle, uygulamada yaşanan bu sorunun giderilmesi amacıyla belirtilen nedenlerden dolayı pasaportları iptal edilenler veya pasaport verilmesi talepleri reddedilenlere belirli koşulların bulunması durumunda İçişleri Bakanlığınca pasaport verilebilmesine imkân tanınmaktadır.

Madde 3- Teklifte getirilen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavına ilişkin düzenleme kapsamında, maddeyle 1136 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde değişiklik yapılarak avukatlık staj başvurusu yapmak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olma şartı düzenlenmektedir.

Madde 4- Teklifte getirilen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavına ilişkin düzenleme kapsamında, maddeyle 1512 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde değişiklik yapılarak noterlik staj başvurusu yapmak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olma şartı getirilmektedir.

Madde 5- Maddeyle, hukuk alanındaki bilgi ve yetkinliğin ölçülmesini ve artırılmasını sağlamak amacıyla, hâkim adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olma şartı getirilmektedir. Bu mesleklere ilişkin özel kanunlarda aranan diğer şartlar saklı tutulmaktadır.

İkinci fıkrada, bu sınavlara kimlerin girebileceği düzenlenmektedir. Buna göre, Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavına hukuk fakültesi mezunları ile yabancı bir hukuk fakültesini bitirip denklik belgesi alanlar girebilecektir. Bu sınavda başarılı olanlar avukatlık ve noterlik stajına başlayabileceği gibi adli ve idari yargı hakim adaylığı yazılı yarışma sınavlarına da girebilecektir.

İdari Yargı Ön Sınavına ise, hukuk fakültesi mezunu olmayıp, programlarında hukuk bilgisine yeterince yer veren siyasi bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yükseköğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar girebilecektir. Bu sınavda başarılı olanlar idari yargı hâkim adaylığı yazılı yarışma sınavına girebilecektir. Böylelikle, idari yargı hâkim adaylığı yazılı yarışma sınavına iki ayrı kaynaktan girme imkanı dikkate alınarak her iki kaynak için de bir ön sınavda başarılı olma şartı getirilmiş olmaktadır.

Üçüncü fıkrada, Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında, dördüncü fıkrasında ise İdari Yargı Ön Sınavında soru sorulacak alanlar belirlenmektedir.

Beşinci ve altıncı fıkralarda sınavların ne zaman yapılacağı, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından icra edileceği, çoktan seçmeli ve test şeklinde yapılacağı hükmüne bağlanmaktadır. Yüz puan üzerinden en az yetmiş puan alanların başarılı sayılması öngörülmektedir.

Yedinci fıkrada, sınavların yapılma şekli ile diğer hususların, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Noterler Birliğinin görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmaktadır.

Son fıkrada ise, hâkimlik, savcılık, avukatlık ve noterlik mesleklerinin bu maddenin uygulanması bakımından hukuk mesleği olarak kabul edileceği düzenlenmektedir.

Madde 6- Maddeyle, Teklifte ihdas edilen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavının uygulanmaya başlanacağı zamana ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Madde 7- Maddeyle, 2576 sayılı Kanunun 3/C maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince benzer olaylarda verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyumsuzlukları giderme görevi, hâlihazırda Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna verilmiştir. Bu Kurul, 2575 sayılı Danıştay Kanununun 18 inci maddesi uyarınca Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri, dava daireleri başkanları ve üyelerinden oluşmaktadır. Kurul, geniş katımlı yapısı sebebiyle sık toplanamamakta ve toplandığı zamanlarda Danıştayın diğer kurulları ve dava daireleri çalışmamaktadır. Ayrıca, Kurulun karar vermesi için Kanunda herhangi bir süre de öngörülmemiştir.

Belirtilen nedenlerle söz konusu uyumsuzlukların çözümlenmesi, beklenen süratte gerçekleşmemekte ve Danıştayın diğer kurulları ile dava dairelerinin işleyişinde aksaklıklar ortaya çıkmaktadır.

Maddeyle, aynı veya farklı bölge idare mahkemesi dairelerince benzer olaylarda verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki aykırılık veya uyumsuzluğun giderilmesine ilişkin gerekçeli istemlerin, uyumsuzluğun konusuna göre Danıştay idari veya vergi dava daireleri kurullarınca üç ay içinde karara bağlanacağı hüküm altına alınmaktadır. Aykırılık veya uyumsuzluğun giderilmesine ilişkin olarak verilen kararlar kesin nitelikte olacaktır.

Madde 8- Maddeyle, 2577 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle, hukuk yargılamasında uygulanan ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasına dair hükümlerin idari yargıda da uygulanmasına imkân tanınmaktadır. Düzenlemeyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle taahhüt edilen adil yargılanma hakkının sağlanması ve Anayasanın 141 inci maddesinde yargıya verilen görev doğrultusunda davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması amaçlanmaktadır.

Madde 9- Maddeyle, 2802 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılması öngörülen değişiklikle, idari yargı hâkim adaylığına hukuk fakültesi mezunu olmayanlar arasından yapılacak atamalar yönünden, alan ve sayı sınırlaması getirilmektedir. Buna göre, hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasi bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarından mezun olanlar, hâkim adaylığına atanabileceklerdir. Ancak bu kişilerden atanmaların sayısı, her dönemde atanacak toplam aday sayısının yüzde yirmisini geçemeyecektir.

Teklifte yer alan Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavına ilişkin düzenleme kapsamında, 2802 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının mülga (e) bendi yeniden düzenlenerek, hâkim adaylığı sınavına girebilmek için ilgisine göre bu sınavların birinden başarılı olma

şartı getirilmektedir. Buna göre, hukuk fakültesi mezunlarının Adli veya İdari Yargı Hâkim Adaylığı Yazılı Yarışma Sınavına girebilmeleri için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında, hukuk fakültesi mezunu olmayanların İdari Yargı Hâkim Adaylığı Yazılı Yarışma Sınavına girebilmeleri için İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olmaları gerekecektir.

Madde 10- Maddeyle, 2802 sayılı Kanunun 9/A maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Mevcut maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, adli yargı hâkim adaylığı yazılı yarışma sınavı alan bilgisi konuları arasına iş hukuku eklenerek, bu alandan da sınavda soru sorulması öngörülmektedir.

Mülâkat Kurulunun üye sayısı beşten yediye çıkarılmaktadır. Bu kapsamda Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreteri ile Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan bir üyenin bu Kurula katılması öngörülmektedir. Böylece farklı kaynaklardan yeni üye alınmak suretiyle, daha geniş katımlı bir yapı oluşturulmaktadır.

Mülâkat Kuruluna Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan katılacak kişinin, sınavın türü dikkate alınarak öncelikle Yargıtay veya Danıştay mensubu üyeler arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla belirlenmesi öngörülmektedir. Buna göre, adli yargı sınavında Yargıtay mensubu üyelerden biri, idari yargı sınavında ise Danıştay mensubu üyelerden biri Kurula katılacaktır. Danışma Kurulunda Yargıtay veya Danıştay mensubu bulunmaması halinde, Mülakat Kuruluna katılacak üye, Danışma Kurulu üyesi olan hâkim ve savcılar arasından sınav türüne göre üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla yapılan seçimle belirlenecektir. Bu durumda adli yargı sınavında Danışma Kurulunda görev yapan adli yargı hâkim ve savcılar arasından; idari yargı sınavında ise idari yargı hâkimleri arasından seçim yapılacaktır.

Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan katılan üyenin hukuki veya fiili sebeplerle görev yapamaması halinde, bu Kurulda görev yapan hâkim ve savcılar arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla seçilen yedek üyenin Mülakat Kuruluna katılması öngörülmektedir.

Madde 11- Maddeyle, hâkim ve savcılarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerini yürütmekle görevli Türkiye Adalet Akademisinin kurulmasına bağlı olarak, 2802 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde uyum düzenlemeleri yapılmaktadır.

Madde 12- Maddeyle, Türkiye Adalet Akademisinde ders verenlere ödenecek ders ücretleri düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında, 34 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında öğretim elemanı olarak Akademiye atanan veya görevlendirilenlerin, fiilen Akademiye görev yapmaları nedeniyle, maaş karşılığı ders yükü haftalık on ders saati olarak belirlenmekte ve bu ders saatini aşan kısım için ders ücreti ödenmesi öngörülmektedir.

Öte yandan, 34 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 8 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kurumlarındaki görevleri devam etmekle birlikte, Akademiye belli günlerde ders verenlere, her ders saati için ücret ödenmesi öngörülmektedir. Ancak bu maddenin birinci fıkrası kapsamında olanlara yirmi, ikinci fıkrası kapsamında olanlara otuz ders saatinden fazla ders ücreti ödenmeyecektir.

Dördüncü fıkrada, Akademiye ders verenlerden üniversite öğretim elemanı olmayanlar bakımından birinci derecede olanlar için profesörlere, ikinci derecede olanlar için doçentlere, üç veya daha aşağı derecede olanlar ile kamu görevlisi olmayanlar için öğretim görevlilerine 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa göre ödenen kadar ders ücreti ödeneceği hükme bağlanmaktadır.

Üniversite öğretim elemanlarının Akademiye ders vermesini sağlamak amacıyla, bu kişilere 2914 sayılı Kanuna göre ödenenin bir kat fazlası ders ücreti ödenmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, beşinci fıkrada yazılı sınav kurullarında görev yapanlara 2914 sayılı Kanun hükümlerine göre ücret ödenmesine dair düzenleme yapılmaktadır.

Madde 13- Maddeyle, 3713 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasına cümle eklenmektedir.

Eleştiri hakkı, kişinin belli bir vakıa hakkındaki düşüncesini açıklama hürriyetinin kullanılmasından ibarettir. Anayasamızda güvence altına alınan ifade özgürlüğünün doğal sonucu olarak, eleştiri hakkının kullanılması suretiyle açıklanan düşünceler suç oluşturmaz.

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği üzere, ağır, sert veya incitici nitelikte de olsa, eleştiri hakkı kullanıldığında kişiye yaptırım uygulanamayacak olması, çoğulcu demokrasilerin vazgeçilmez bir gereğidir. Ancak, hiç kuşku yok ki, ifade özgürlüğü mutlak ve sınırsız değildir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraf olan devletlerde kanun koyucu, düşünciyi açıklama özgürlüğünü, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve Sözleşmenin 10 uncu maddesinin ruhuna aykırı olmamak koşuluyla, sınırlandırabilir ve bu suretle belirlenen sınırı aşan açıklamaları suç olarak tanımlayabilir.

Mahkemelerde propaganda suçuyla ilgili olarak verilen kararlar incelendiğinde aynı konuda farklı kararlar verildiği ve uygulama birliği bulunmadığı görülmektedir. Söz konusu farklı uygulamaları gidermek amacıyla yapılması öngörülen düzenlemeyle, haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayacağı vurgulanmaktadır.

Madde 14- Maddeyle, 4787 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişiklikle, uzmanların aile mahkemesi bünyesine atanmaları usulünden vazgeçilerek, adliyelerde kurulacak müdürlükler bünyesine alınması amaçlanmaktadır. Böylelikle, aile mahkemelerinde uzmanlar tarafından verilen hizmetin daha etkin ve hızlı görülmesi, ayrıca bu görevlilerin uzman ihtiyacı olan diğer mahkemelere de hizmet verebilmesi sağlanmaktadır.

Madde 15- Maddeyle, 4787 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişikliğe uyum sağlamak amacıyla aynı Kanunun 6 ncı maddesinde de değişiklik yapılmaktadır.

Madde 16- Maddeyle, Türk Ceza Kanununun 75 inci maddesinde yapılan düzenlemeyle, önodemenin taksitler halinde yerine getirilebilmesine imkan tanınmaktadır. Düzenleme kapsamında failin on gün içinde talepte bulunması ve Cumhuriyet savcısının karar vermesi şartıyla önodeme miktarı birer ay ara ile üç eşit taksitle ödenebilecektir. Böylelikle, önodeme miktarını on gün içinde tek seferde ödeyemeyen faile, taksit imkanı getirilerek ödeme kolaylığı sağlanması ve önodeme kurumunun uygulanabilirliğinin artırılması amaçlanmaktadır. Taksitlerin süresinde ödenmemesi halinde önodemenin gereğinin yerine getirilmediği kabul edilecek ve soruşturmaya devam edilecektir.

Maddenin altıncı fıkrasına yeni bentler eklenerek, önodeme kurumunun kapsamı genişletilmektedir.

Madde 17- Teklifte, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesine eklenen beşinci ve altıncı fıkralarla cinsel saldırı ve cinsel istismar suçu mağdurlarının örselenmelerinin engellenmesi ve korunması amacıyla soruşturma ve gerekiyorsa kovuşturma aşamasında ifade ve beyanlarının kayda alınması düzenlenmektedir. Maddeyle, Türk Ceza Kanununun 136 ncı maddesine fıkra eklemek suretiyle, bu kayıtların hukuka aykırı olarak başkalarına verilmesi veya yayılması veyahut başkalarınınca ele geçirilmesi fiilleri sözkonusu suçun nitelikli hali olarak kabul edilmektedir.

Madde 18- Tutuklulukta geçecek süreler, Ceza Muhakemesi Kanununun 102 nci maddesinde açıkça belirlenmiştir. Buna göre, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıl olup, zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek altı ay daha uzatılabilmektedir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre de zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabilmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanununda azami tutukluluk süreleri öngörölmüş olmasına rağmen soruşturma ve kovuşturma evreleri için bir ayırım yapılmamıştır. Bu sürelerin sadece soruşturma ya da kovuşturma evresinde geçirilmesi mümkündür. Diğer yandan, kamuoyunda kişilerin haklarında iddianame düzenlemeden uzun süre tutuklu kalmaları şikâyet konusu olarak dile getirilmektedir.

Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 102 nci maddesine eklenen dördüncü fıkrayla, soruşturma evresi için azami tutukluluk süreleri belirlenmektedir. Düzenlemeye göre, tutuklu kalınacak süre, tutuklamaya neden olan suçta göre değişebilmektedir. Soruşturma evresinde geçirilecek tutukluluk süresi, tutuklamaya neden olan suç ağır ceza mahkemesinin görev alanına girmeyen bir suç ise altı ay, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren bir suç ise bir yıl olacaktır. Yine Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar bakımından bu süre en çok bir yıl altı ay olacak, gerekçesi gösterilerek altı ay daha uzatılabilecektir. Toplu işlenen suç, Ceza Muhakemesi Kanununun 2 nci maddesindeki tanıma göre belirlenecektir.

Düzenlemede öngörölen süreler, kişilerin zorunlu olarak tutuklu bırakılmaları gereken süreler olmayıp, altı aylık tutukluluk süresi öngörölen halde bu süre dolmadan da her an tutukluluk haline son verilebilecektir. Tutukluluk istisnai ve son çare olarak başvurulabilecek bir koruma tedbiri olduğundan karar verilirken ölçünlülük ilkesinin her aşamada dikkate alınması gerekmektedir.

Düzenlemeyle, kişilerin özgürlüklerinin güvence altına alınması, tutuklama sürelerinin soruşturma evresinde ölçsüz olarak uygulanmasının önüne geçilmesi ve uzun süreli tutuklamalarla soruşturmanın sürüncemede bırakılmasının engellenmesi amaçlanmaktadır.

Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 102 nci maddesine eklenen beşinci fıkrayla, maddede belirtilen tutukluluk sürelerinin oniki ilâ onbeş yaş aralığındaki çocuklar bakımından yarı oranında, onbeş ilâ onsekiz yaş aralığındaki çocuklar bakımından ise dörtte üç oranında uygulanacağı kabul edilerek, çocuklar lehine bir ayırıma gidilmektedir. Buna göre, çocuklar hakkında normal tutukluluk süreleri ve uzatılmış tutukluluk süreleri, belirtilen oranlarda uygulanabilecektir. Ayrıca, soruşturma evresi bakımından öngörölen tutukluluk süreleri de yine belirtilen oranlarda uygulanabilecektir.

Madde 19- “Kamu davasının mecburiliği” ilkesini “takdirilik ilkesi”yle yumuşatan ve kamu davası açılmasıyla açılmaması arasında temelde kamu yararı bakımından bir değerlendirmeye dayanan “kamu davasının açılmasının ertelenmesi” müessesesi, ceza adaleti sistemimize ilk olarak 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile girmiş, bilâhare 5560 sayılı Kanunla Ceza Muhakemesi Kanununa taşınarak uygulama alanı yetişkinleri de içerecek biçimde genişletilmiştir. Bununla birlikte kurumun uygulanmasının, şikâyete tabi ve kanunda öngörölen hapis cezasının üst sınırı bir yıla kadar olan suçlarla sınırlandırılmış olması, bu usulün uygulanmasıyla elde edilmesi umulan hukukî faydaları sınırlamıştır.

Bu kurumdan daha geniş ve etkili biçimde faydalanılabilmesi amacıyla, Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde değişikliğe gidilerek, bir yıllık üst sınır, iki yıla çıkarılmakta ve şikâyete tabi olma şartı da kaldırılmaktadır. Böylelikle kapsam genişletilmektedir. Nitekim, 5560 sayılı Kanunun Adalet Komisyonuna sevk edilen metninde, uzlaşmaya tabi suçların yanı sıra, iki yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçlar da kapsama dahil edilmiş, ancak Komisyon müzakerelerinde tedrici bir geçişin daha sağlıklı olacağı değerlendirilerek Komisyon Raporundaki ifadelerle kapsam, başlangıçta sınırlı tutulmuştur. Uzlaştırma ve önödeme kapsamına giren suçlar, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun kapsamından hariç tutulmak suretiyle her üç kurumun kendi mecramda amacına uygun olarak uygulanması sağlanmaktadır. Diğer yandan, ikinci fıkrada yer alan 253 üncü

maddenin ondokuzuncu fıkrasının saklı tutulmasına ilişkin hüküm, uzlaştırma sürecinin devam ettiği soruşturmalarda kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebilecek haller ondokuzuncu fıkrada ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, ayrıca burada atıf yapan hükme gerek kalmadığından, metinden çıkarılmaktadır. Ondokuzuncu fıkra uyarınca kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilmesine engel bir hüküm getirilmemektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasının (d) bendi değiştirilerek, bu usulün uygulanmasında aranan “mağdurun zararının giderilmesi” şartı bakımından, zararı tespit yetkisinin Cumhuriyet savcısına aidiyeti açıkça vurgulanarak, uygulamadaki tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu tespit, tarafların beyanı veya sunacakları belgelere, uygun olduğu ölçüde yapılacak araştırmaya ya da nihai olarak gerekmesi halinde bilirkişi incelemesine dayanabilecektir. Cumhuriyet savcısının yapacağı zarar tespiti, zararın varlığına kanaat verici ve basit bir araştırma şeklinde olacak, ancak hukuk hâkiminin yaptığı gibi gerçek zararı tam anlamıyla saptama şeklinde olmayacaktır.

Kişi hakkında yeterli şüphe bulunmaması sebebiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi gereken hallerde bu usul uygulanamayacaktır. Uygulamada, özellikle Türk Ceza Kanununun 191 inci maddesi uyarınca uyuşturucu madde bulunduran veya kullanan kişiler hakkında verilen kamu davasının açılmasının ertelenmesi ile tedavi ve denetimli serbestlik kararlarına karşı açık bir itiraz yolunun öngörülmemesinin doğurduğu sonuçlar da dikkate alınarak, 171 inci madde gereğince verilecek erteleme kararlarına suçtan zarar gören dışında şüphelinin de itiraz edebilmesi yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Maddeye eklenen fıkrayla, kamu davasının açılmasının ertelenmesi usulünün kapsamı dışında tutulan suçlar belirlenmektedir. Nitelikleri dikkate alınarak istisna tutulan bu suçlar bakımından kamu davasının açılmasının ertelenmesi usulü uygulanmayacaktır.

Madde 20- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 174 üncü maddesinde değişiklik yapılması öngörülmektedir.

Ceza muhakemesi hukukuna hakim olan ilkelerden birisi de “kesintisizlik” olup, davanın duruşmaya ara verilmeksizin tek celsede bitirilmesi anlamına gelmektedir. Bunun sağlanabilmesi için Ceza Muhakemesi Kanunu, iddianamede bulunması gereken unsurları ayrıntılarıyla düzenlemiş, iddianamede aranan bu unsurların bulunmaması halinde, mahkemeye iddianameyi iade edebilme imkanı tanımıştır. Bu düzenlemeye rağmen uygulamadan kaynaklanan sorunlar nedeniyle soruşturmalar tam anlamıyla neticelendirilmeden bir kısım eksikliklerle dava açılmaya devam edilmiştir. Buna karşılık, gerekli delillerin soruşturma evresinde toplandığı davalarda ilk celsede duruşmanın bitirilebildiği görülmektedir. Yargılamanın makul bir sürede bitirilebilmesi için mevcut delillerin duruşma başlamadan önce toplanmış olması gerekmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde suçun sübutuna etki edeceği mutlak sayılan mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen iddianamenin iadesine karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu düzenleme uygulamada hâkimler ve savcılar tarafından farklı yorumlanmaktadır. “Mutlak sayılan mevcut bir delil” ibaresi dikkate alındığında mahkemelerin iade yetkisinin çok sınırlı olduğu ve mutlak olmamakla birlikte suçun sübutuna etki edebilecek deliller toplanmadan açılan iddianamelerin iade edilemediği görülmektedir. Yargıtay içtihatları da bu yönde gelişmiştir. Bu itibarla, maddeyle yapılan değişiklikle suçun sübutuna doğrudan etki edecek delillerin toplanması sağlanmaktadır. Suçun sübutuna doğrudan etki edecek delil, olayın oluş şekline göre ceza muhakemesi hukuku çerçevesinde belirlenecektir.

Sadece delil toplanmış olması yeterli olmayıp, bunun öncesinde o soruşturma veya kovuşturmayla devam edilebilmesi için gerekli kovuşturma şartlarının da gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu şartlar sağlanmadan dava açılmış olması yargılamayı uzatan nedenlerden birisidir. Bir kamu görevlisi hakkında izin almaksızın soruşturma yapılması veya vergi suçlarında yetkili organın mütalaası alınmadan dava açılması bu tür nedenlerin başında gelmektedir. Yapılan düzenlemeyle, soruşturma veya kovuşturma yapılması izne veya talebe bağlı olan suçlarda izin alınmaksızın veya talep almaksızın iddianame düzenlenmesi hali, iddianamenin iadesi nedeni olarak kabul edilmektedir.

Maddeyle yapılan diğer bir değişiklikle, bu Teklifte ceza muhakemesi sistemimize girmesi öngörülen seri muhakeme usulünün uygulanmamış olmasının da iddianamenin iadesi nedeni sayılmasıdır. Böylelikle, seri muhakeme usulüne tabi suçlar bakımından bu usul uygulanmadan açılan davalarda iddianamenin iadesi yoluna gidilecektir. Cumhuriyet savcısının iddianamede veya dosya içerisinde yer alan belgelerde seri muhakeme usulüne başvurulduğunu belirtmesi halinde iddianame iade edilemeyecektir.

Madde 21- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 234 üncü maddesine fıkra eklenmektedir. Buna göre, soruşturma veya kovuşturma evresinde, dava nakli veya adli tıp işlemleri nedeniyle yerleşim yeri dışında bir yere gitme zorunluluğu doğması halinde mağdurun yapmış olduğu konaklama, iae ve ulaşım giderlerinin Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanması imkanı sağlanmaktadır. Düzenlemeyle, mağdurun soruşturma ve kovuşturma nedeniyle maddi olarak bir kayba uğramasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Bu suretle mağdurların adalete daha kolay erişimi sağlanmış olacaktır.

Madde 22- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinde düzenleme yapılmaktadır.

Maddeye eklenen dördüncü fıkrayla, Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından ifade ve beyanın özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanlarının özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınması öngörülmektedir. Düzenlemeyle, çocukların veya mağdurların kendilerini psikolojik olarak güvende hissederek, daha rahat ve doğru ifade verebilmeleri amaçlanmaktadır.

Maddeye eklenen beşinci fıkrayla, Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların beyanlarının, daha fazla örselenmesine engel olmak ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla bunlara hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınması sağlanmaktadır. Böylelikle suçun unsurlarının tespiti için çocuklara yöneltilen doğru sorular, Cumhuriyet savcısı tarafından uzmanlara iletilecek ve bu uzmanlar çocukla iletişime geçecektir. Böylelikle çocukların beyanının alınması sırasında uzmanın yer alması ve çocuklara uzman kişinin sorular yöneltilmesi, süreci kolaylaştıracak ve çocukların olaydan dolayı yaşadığı travmatik etkileri en aza indirecektir.

Mağdurun beyanının cinsel suç soruşturmasında en önemli delillerden olduğu dikkate alındığında, daha fazla örselenmeyi engellemek amacıyla birden fazla beyan alınmasının önlenmesi ve beyanın doğruluğunun takdiri açısından önem teşkil etmesi nedeniyle hâkim ve savcıların mağdurun beyanı sırasındaki durumunu gözlemlemesi için beyan ve görüntülerin kayda alınması öngörülmektedir. Düzenlemeyle, mağdurun çocuk olması durumunda ses ve görüntülerin kayda alınmasına yönelik Ceza Muhakemesi Kanununun 52 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki zorunluluk hükmü ile uyum sağlanmaktadır.

Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından çocuk mağdurun kovuşturma evresinde beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması halinde ise bu işlem, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilecektir. Yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın, mağdur çocuklar en yakın merkezlere götürülmek

suretiyle bu fıkra da belirtilen işlemler yerine getirilecektir. Böylelikle, belirtilen suçlardan mağdur olan çocukların adli işlemlerinin bu merkezlerin dışında yapılmasının önüne geçilerek mağdur çocukların suç sonrasında yapılan işlemler nedeniyle daha fazla örselenmesi engellenecektir.

Maddeye eklenen altıncı fıkrayla, Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanlarının tespiti bakımından da maddenin beşinci fıkrasındaki hükmün uygulanması sağlanmaktadır. Altıncı fıkrayla yapılan düzenlemenin beşinci fıkrada yapılan düzenlemeden farkı, bu hükümlerin yetişkinler hakkında soruşturma evresinde uygulanabilecek olması ve bu kişilerin beyan ve görüntülerinin kayda alınmasında rızalarının aranacak olmasıdır. Diğer usulî hükümler bakımından bir fark bulunmamaktadır.

Maddeye eklenen yedinci fıkraya göre, maddenin beşinci ve altıncı fıkraları kapsamında kayda alınan beyan ve görüntüler dava dosyasında saklanacak ve gizliliği için gerekli tedbirler alınacaktır. Bu kayıtlara ancak yargılama sùjeleri ulaşabilecektir. Bu kapsamda mağdur ve sanıkların da iddia ve savunma hakkı çerçevesinde bu kayıtları alabilmeleri söz konusu olabilecektir. Bu kişilerin söz konusu kayıtları hukuka aykırı olarak başkalarına vermeleri veya yaymaları durumunda Türk Ceza Kanununun 136 ncı maddesinde düzenlenen suç oluşacaktır. Yine hukuken ulaşmaları mümkün olmayan kişilerin, bu kayıtları ele geçirmeleri veya yaymaları durumunda da aynı suç oluşacaktır. Teklifte, ayrıca Türk Ceza Kanununun 136 ncı maddesine bir cümle ilave edilmekte ve belirtilen fiiller anılan suçun nitelikli hali olarak düzenlenmektedir.

Ayrıca, maddeyle 236 ncı maddenin üçüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmaktadır. Böylelikle, mahkemelerde çalışan uzmanların aynı adliyede Cumhuriyet başsavcılığı veya diğer mahkemelerde görevlendirilmeleri nedeniyle ortaya çıkan bilirkişilik sorunu çözüme kavuşacak ve adliye çalışanı olan uzmanlar tüm adliyeye hizmet sunacaktır. Uzman bulunamadığı takdirde 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu hükümlerine göre işlem yapılabilecektir.

Madde 23- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 ncı maddesi yeniden düzenlenmekte ve seri muhakeme usulünün sisteme dahil edilmesi öngörülmektedir.

Seri muhakeme usulü, şüphelinin daha az bir yaptırım beklentisiyle bu usulün uygulanmasını kabul etmesi üzerine başlamaktadır. Bu usul, bir tarafta şüpheli diğer tarafta savcılık ile hüküm ve denetim makamı olarak mahkemenin bulunduğu bir süreci ifade etmektedir. Kıta Avrupası hukuk sistemi içinde Fransa, İtalya, Almanya ve Romanya gibi ülkelerde modellenen bu yeni usul, şüphelinin usulün uygulanmasını kabul etmesine hukukî sonuç bağlamaktadır. Belirli bir önem derecesinin altındaki suçlarda muhakeme sürecinin formalitelerden arındırılmasını ve kısaltılmasını, işlenen suçlara kısa süre içinde etkili ve orantılı bir karşılık verilerek bozulan kamu düzeninin yeniden sağlanmasını amaçlamaktadır.

Kanunda öngörülen hapis cezasının alt ve üst sınırları yüksek olmayan suçlarla ilgili yapılan yargılamaların sonucunda, olayın özelliklerine göre alt sınırdan uzaklaşarak ceza tayinini haklı gösteren nedenler bulunmadıkça, alt sınırdan ceza tayinine gidilmekte, kurulan hükümler, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, hapis cezasının ertelenmesi veya seçenek yaptırımlara çevrilmesi kapsamında kalmaktadır.

Suç şüphesi altında bulunan kişiler, soruşturma sürecinde susma, herhangi bir açıklamada bulunmama hakkına sahip olduğu gibi sorumluluğu kabul hakkına da sahip bulunmaktadır. İkinci seçeneğin söz konusu olduğu her durumda, suçun niteliği ve cezasının ağırlığına veya geleneksel muhakeme yollarının kullanılmasında hukukî ve sosyal bir yarar bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, bütün ceza davalarının mahkemeye taşınmasının adil ve hakkaniyetli olmadığı açıktır. Ağır iş yükü altında bulunan ceza adalet sistemlerinin bu tür vahamet arz etmeyen basit suçlarda muhakeme sürecini basitleştirecek adımlar atması Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin tavsiye kararlarına da konu olmuştur.

1960'lı ve 1970'li yıllardaki köklü değişikliklerle "maslahata uygunluk" ilkesinden daha geniş bir biçimde istifade edilmeye başlanan Alman hukukunda, günümüzde Alman Ceza Usul Kanununun 257c maddesinde yer alan şekliyle "mahkeme ve muhakeme stüjeleri arasında anlaşma" adı altında, sanığın suçu kabul etmesi durumunda uygulanan bir muhakeme usulü bulunmaktadır. Kıta Avrupası hukuk sisteminde yer alan İtalya ve Fransa'da da bu kurum bulunmaktadır. Söz konusu kurumun, "suçluluğun ön kabulü üzerine duruşma" ismiyle Ceza Usul Kanununun 495-7 ilâ 495-16 maddeleri arasında yer aldığı Fransa'da, soruşturma konusu eylemi gerçekleştirdiğini ve usulün uygulanmasını kabul eden şüpheli çoğunlukla aynı gün içinde mahkemeye sevk edilmekte ve geleneksel bir yargılama yapılması durumunda alması muhtemel asgari cezaya oranla daha düşük bir yaptırımla karşılaşmaktadır. Söz konusu usul, Fransa'da, beş yıla kadar hapis cezası gerektiren suçlar bakımından uygulanabilmektedir.

Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesi yeniden düzenlenerek, benzer bir muhakeme usulüne ceza adalet sistemimizde de yer verilmesi öngörülmektedir. Maddenin birinci fıkrasında seri muhakeme usulüne başvurulabilecek suçlar katalog şeklinde belirlenmektedir. Soruşturma evresi sonunda bu suçlarla ilgili olarak Cumhuriyet savcısı tarafından kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde seri muhakeme usulü uygulanacaktır.

Öncelikle, Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine kolluk görevlileri tarafından şüpheliye seri muhakeme usulü hakkında bilgi verilecek ve bu şekilde şüphelinin usul hakkında aydınlatılması sağlanacaktır. Bunun üzerine Cumhuriyet savcısı tarafından müdafii huzurunda şüpheliye usulün uygulanması teklif edilecek ve şüpheli bu usulün uygulanmasını kabul ederse usul uygulanabilecektir. Teklif sırasında müdafinin hazır bulunması, bu usulün uygulanabilmesi için olması gereken zorunlu koşullardandır.

Seri muhakeme usulünde uygulanacak yaptırım Cumhuriyet savcısı tarafından belirlenecektir. Cumhuriyet savcısı, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin -diğer fıkralarını dikkate almaksızın- sadece birinci fıkrasına göre suçun kanuni tanımında öngörülen alt ve üst sınırlar arasında bir yaptırım belirleyebilecektir. Belirlediği bu yaptırımdan yarı oranında indirim yaparak sonuç cezayı belirleyecektir. Bunun dışında faile bir ceza önerisinde bulunulması mümkün olmayıp, bu yaptırımlar üzerinden başkaca bir indirim veya artırım yapılması da söz konusu olmayacaktır. Koşullarının bulunması halinde şüpheli hakkında belirlenen yaptırımın seçenek yaptırımlara çevrilmesi veya ertelenmesi ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi de mümkün olabilecektir. Bu yetki de yine Cumhuriyet savcısı tarafından kullanılacaktır.

Söz konusu usule başvurulması, geleneksel muhakeme sürecini kısaltmak ve basitleştirmekle birlikte, soruşturmanın başında kolluk görevlileri marifetiyle delil toplanması keyfiyetini ve hâkimin dosyadaki hukuki kabulün maddî hakikate uygunluğunu kontrol etme görevini ortadan kaldırmamaktadır. Bu usulün herhangi bir nedenle uygulanamaması durumunda soruşturmaya geri dönülecek olması sebebiyle delillerin toplanması önem taşımaktadır.

Seri muhakeme usulünün uygulanması durumunda öngörülen yaptırımın kanuni sonucu olarak güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği durumlarda, söz konusu güvenlik tedbirleri de uygulanabilecektir. Böylelikle örneğin, seri muhakeme usulünün uygulandığı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın Türk Ceza Kanununun 54 üncü veya 55 inci maddesi gereğince müsadere edilmesine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Keza, bu usulün uygulandığı ve hapis cezasına mahkûm edilen fail hakkında Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılmaya ilişkin güvenlik tedbirlerinin uygulanmasında da bir tereddüt olmayacaktır.

Seri muhakeme usulünün uygulanması Cumhuriyet savcısı tarafından görevli mahkemeden talep edilecektir.

Seri muhakeme usulünde savcının talebi üzerine mahkeme tarafından hüküm kurulacaktır. Usulün uygulanmasında bir denetim ve neticesinde hüküm makamı olan hâkimin görevi, gerek kabulün ve gerekse hukukî vasıflandırmanın dosyaya yansıyan olaya uygunluğunu denetlemek olacaktır. Bununla birlikte hâkimin, maddî gerçeğin araştırılması amacıyla soruşturmanın genişletilmesi, yeni delillerin toplanması, tanık dinlenmesi gibi yetkileri bulunmamakta olup, maddî hakikatin ortaya çıkarılabilmesini teminen böyle bir araştırma yapılmasına ihtiyaç duyduğu takdirde usulün uygulanmasına ilişkin talebi reddetmesi gerekmektedir. Buna ilave olarak hakim, Cumhuriyet savcısının suçla ilişkin hukukî vasıflandırmasıyla bağlı olmayıp, farklı bir sonuca ulaşması halinde de talebi reddedebilecektir. Hakim, kabulün olaya uygunluğunu takdir sınırı bu şekilde belirlenmiş olup, talebi reddetmemesi halinde talepte belirtilen yaptırım doğrultusunda hüküm kurması gerekmektedir. Hakim, yaptırım değiştirme yetkisi bulunmamaktadır.

Geleneksel muhakemeye nazaran bu usulün farkının ortaya konulabilmesi amacıyla, inceleme ve hüküm sürecinin başlangıcı, kamu davası açan iddianame gibi bir belgeye değil, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısının yazılı talebine bağlanmıştır. Hakim faili dinleyecek, bu çerçevede usule uygun olduğu ölçüde duruşmayla ilgili diğer usul hükümlerini kıyasen uygulayabilecek; ancak, duruşmanın ertelenmesi ya da delil araştırması sonucunu doğurabilecek bir tercihte bulunamayacaktır. Şüphelinin mahkemede dinlenilmesi müdafii huzurunda olacaktır.

Hakimin, koşulların gerçekleşmediği kanaatiyle usulün uygulanmasına ilişkin talebi reddetmesi veya usulün failden kaynaklanan nedenlerle uygulanamaması durumunda, failin bu usulün uygulanması amacıyla yaptığı açıklamaların, daha sonra yürütülecek soruşturma ve kovuşturmalarda delil olarak kullanılmayacağı esası da benimsenmektedir. Böylelikle, adli sistemden ılımlı bir karşılık beklentisiyle usulün uygulanmasını kabul edecek failin teşviki amaçlanmaktadır.

Suçun iştirak halinde işlenmesi durumunda faillerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi halinde seri muhakeme usulü diğer failer hakkında da uygulanmayacaktır.

Düzenlemeyle, seri muhakeme usulünün yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hallerinde uygulanmayacağı kabul edilmektedir.

Ayrıca, resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle şüpheliye ulaşılamaması halinde seri muhakeme usulü uygulanmayacaktır. Aynı düzenleme uzlaştırmaya ilişkin 253 üncü maddenin altıncı fıkrasında da mevcuttur. Bu hüküm, şüpheli bakımından seri muhakeme usulü için de kabul edilerek, uzlaştırmadaki uygulama esas alınmaktadır. Bu düzenleme ayrıca iddianamenin iadesi bakımından da önem taşımaktadır. 174 üncü maddede, uzlaştırma usulü uygulanmaksızın iddianamenin düzenlenmiş olması, bir iade nedeni olarak kabul edilmiştir. Teklifte 174 üncü maddeye seri muhakeme usulü de dahil edilerek uzlaştırmadaki usulle uyum sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu usulle ilgili verilen kararlar hakkında itiraz kanun yoluna başvurulabileceği kabul edilmektedir.

Madde 24- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 251 inci maddesi yeniden düzenlenmekte ve basit yargılama usulünün sisteme dahil edilmesi öngörülmektedir.

Ceza yargılaması sistemimizde tek bir yargılama usulü öngörülmüş olup, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlar bakımından uygulanan yargılama usulü ile bir ay hapis cezası öngörülen suçlar için uygulanan yargılama usulü aynıdır. Başka bir ifadeyle, basit suçlarla ağır suçlar arasında bir

ayırım yapılmadan, duruşma açmak suretiyle aynı yargılama usulünün tüm prosedürlerinin uygulanması kabul edilmiştir. Bu durum, ağır suçların yargılanmasına daha az vakit ve emek ayrılmasına sebebiyet vermektedir.

Mukayeseli hukukta, suçların önem derecesi, olayların karmaşık olup olmaması, çözümünde hukuki ve olgusal herhangi bir sorunla karşılaşılması, tanık dinlemenin zorunlu olup olmaması gibi hususlar nazara alınarak farklı yargılama usullerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Farklı yargılama usullerinin benimsenmesinin kabul edilebilir olduğuna dair Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından verilen kararlar bulunmaktadır.

Artan iş yükü karşısında ceza yargılaması sistemimizde değişiklik yapılarak bazı suçlar yönünden alternatif yargılama usullerinin getirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Alternatif yargılama usullerinin getirilmesinin, yargılamayı hızlandıracağı, yargının iş yükünü hafifleteceği ve kaynakların verimli kullanılmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Maddede yapılan düzenlemeyle, "Basit yargılama usulü" adı altında yeni bir yargılama usulü getirilmektedir. Maddenin birinci fıkrasıyla, asliye ceza mahkemelerinin görev alanına giren ve adli para cezasını ve/veya üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlara ilişkin yargılamaların basit yargılama usulüne göre yapılabileceği kabul edilmektedir.

Basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verildiği takdirde mahkemece sanık, mağdur ve şikâyetçiye iddianame tebliğ edilecek ve tebligatta, duruşma yapılmaksızın hüküm verileceği ayrıca belirtilecektir. Bununla birlikte yazılı beyan ve savunmalarını bildirmeleri için de onbeş günlük süre verilecektir. Mahkemenin bu süreçte toplanması gereken delilleri de ilgili kurum ve kuruluşlardan talep ederek dosyayı tekemmül ettirmesi gerekmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla sanık, mağdur ve şikâyetçiye beyanda bulunmaları için tanınan onbeş günlük süre dolduktan sonra, taraflar beyanda bulunmamış olsalar dahi duruşma yapılmaksızın ve Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaksızın mahkemece 223 üncü maddede belirtilen kararlardan birine hükmedilebileceği düzenlenmektedir. Mahkumiyet kararı verilmesi halinde ise, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesi hükümleri dikkate alınarak belirlenecek olan ceza üzerinden dörtte bir oranında indirim yapılarak sonuç cezanın belirleneceği kabul edilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasıyla, basit yargılama usulünün uygulandığı durumlarda da koşulları bulunması halinde; mahkemece, kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilebilmesine veya hapis cezasının ertelenebilmesine ya da sanık tarafından yazılı olarak karşı çıkılmaması kaydıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesine imkan sağlanmaktadır.

Maddenin beşinci fıkrasıyla, basit yargılama usulü ile yapılan yargılama neticesinde verilecek olan hükümde itiraz usulü ile itirazın sonuçlarının belirtilmesinin zorunlu olduğu düzenlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasıyla, mahkemenin, basit yargılama usulünün uygulanmasına karar vermesinden itibaren hüküm verinceye kadar yargılamanın her aşamasında bu usulün yeterli olmadığına ve genel hükümlere göre yargılamanın devam etmesi gerektiğine kanaat getirmesi halinde, herhangi bir talep olmaksızın, resen duruşma açmak suretiyle genel hükümlere göre yargılamaya devam edebileceği düzenlenmektedir.

Maddenin yedinci fıkrasıyla, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik halleri ile soruşturma veya kovuşturma yapılması izne ya da talebe bağlı olan suçlar hakkında faillerin özel durumları sebebiyle elde edilen delillerin duruşmada tartışılmasının ve taraf beyanlarının bizzat hâkim tarafından alınmasının gerekli olması sebebiyle basit yargılama usulünün uygulanmayacağı düzenlenmektedir.

Maddenin sekizinci fıkrasıyla, uygulamada yaşanabilecek sorunların önüne geçmek amacıyla basit yargılama usulü kapsamına giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmesi halinde bu usulün uygulanmayacağı düzenlenmektedir.

Madde 25- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 252 nci maddesi yeniden düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasıyla, basit yargılama usulü uygulanmak suretiyle verilen kararların itiraza tabi kararlardan olduğu ve süresi içinde itiraz edilmeyen kararların da kesinleşeceği düzenlenmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, basit yargılama usulü sonucu verilen kararlara itiraz edilmesi halinde hükmü veren mahkemece altıncı fıkrada belirtilen şekli şartlar hariç itiraz üzerinde herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın duruşma açılarak genel hükümlere göre yargılamaya devam edileceği düzenlenmektedir. Ancak, itiraz üzerine genel hükümlere göre duruşma açıldığında taraflara çıkarılacak davetiyede, duruşmaya katılmamaları halinde yargılamaya devam olunarak yokluklarında 223 üncü madde uyarınca hüküm kurulabileceği hususu yazılacaktır. Duruşmadan önce itirazdan vazgeçilmesi halinde ise basit yargılama usulü sonucu verilen karara itiraz edilmemiş sayılacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, basit yargılama usulü uygulanarak verilen hükümlere itiraz edilmesi üzerine, mahkemenin itirazdan önce verdiği kararla bağlı olmaksızın genel hükümlere göre karar verebileceği hükmü bağlanmaktadır. Buna göre mahkeme, sanık hakkında daha hafif ceza verebileceği gibi daha ağır ceza da verebilecek ve 251 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yapılan dörtte bir oranındaki indirimi uygulamayacaktır. Ancak, itirazın mağdur, müşteki veya Cumhuriyet savcısı tarafından yapıldığı hallerde dörtte bir oranındaki bu indirim korunacaktır. Böylelikle, basit yargılama usulünden umulan faydanın gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasında, itiraz üzerine genel hükümlere göre yapılan yargılama neticesinde verilen hükmün sanık lehine olması hâlinde, lehe olan bu hususların itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıkların da itiraz etmiş gibi verilen kararlardan yararlanabileceği düzenlenmektedir.

Maddenin beşinci fıkrasında, itiraz üzerine genel hükümlere göre yapılan yargılama neticesinde verilen hükümlere karşı genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmektedir.

Maddenin altıncı fıkrasında, birinci fıkradaki itirazın, süresinde yapılmadığı veya kanun yoluna başvuru hakkı bulunmayan kişiler tarafından yapıldığı mahkemesince değerlendirildiğinde, dosyanın, 268 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderileceği ve merciin işin esasına girmeksizin sadece bu sebepler yönünden incelemesini yaparak kararını gereği için mahkemesine göndereceği düzenlenmektedir.

Madde 26- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Düzenlemeyle, uygulamadan gelen talep ve öneriler ile günümüz çağdaş ceza adalet sistemlerinin genel yönelimi dikkate alınarak uzlaştırma kapsamındaki suç listesi genişletilmektedir. Kapsamın genişletilmesiyle, şüphelilerin doğrudan kamu davası ve cezai yaptırımlar yerine, ceza muhakemesinin onarıcı adalete dayanan kurumlarıyla karşılaşmaları amaçlanmaktadır. Böylelikle, suçun işlenmesiyle bozulan toplumsal düzen, taraflar arasında sağlanan barış yoluyla yeniden tesis edilmektedir. Ayrıca, uyuşmazlıkların alternatif usuller uygulanarak mağdur odaklı bir yaklaşımla giderilmesi, geleneksel muhakeme yoluna nazaran yargı sistemini rahatlatan ekonomik faydalar da sağlamaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen değişikliklerle, uzlaştırma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte “aynı mağdura karşı” işlenmiş olması hâlinde uzlaştırma

hükümlerinin uygulanmayacağı kabul edilmektedir. Böylelikle farklı mağdurlara karşı işlenen suçlar bakımından bu kısıtlama kaldırılmakta ve uzlaştırma kapsamında olması halinde diğer mağdurların şüpheliyle uzlaşabilmelerine imkân tanınmaktadır.

Maddenin onikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, uzlaştırma işlemlerinin sonuçlandırılması için öngörülen uzatma süresi artırılmaktadır.

Madde 27- Maddeyle, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerince hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine ya da ilk derece mahkemesi kararının bozularak mahkemesine gönderilmesine karar verilebileceği hallerde ilave yapılmak suretiyle, istinaf kanun yolunun daha etkin hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen yeni (c) bendiyle, bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin duruşma açmaksızın esastan ret kararı verebileceği kararların kapsamı genişletilmektedir. Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerince duruşma açılmaksızın, cezayı kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsî sebeplere ya da şahsî cezasızlık sebeplerine bağlı olarak daha az ceza verilmesini veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesini gerektiren hallerde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilebilecektir. Düzenlemeyle, bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bu bent hükümlerine göre karar verebileceği hallerin başka bir araştırmaya gerek olmayan hallerle sınırlı olması gerekmektedir. Karar verebilmek için, niteliği ne olursa olsun, bir delilin araştırılması veya toplanması gerekiyorsa artık dosyada duruşma açmaksızın karar verilemeyecektir. Ancak, dosyada bulunan bir belgenin sadece aslının getirilecek olması, nüfus ve sabika kaydının temini dosya üzerinden karar verilmesine engel olmayacaktır. Etkin pişmanlık hükümleri de bu bent kapsamına girmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen yeni (f) bendiyle, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma yetkisine yenisi eklenmektedir. İzin, talep veya karar gibi soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmemesi yahut ceza ilişkisini sona erdiren önödeme ve uzlaştırma usulünün uygulanmaması ya da davanın ilk derece mahkemesinde görülmekte olan bir dava ile birlikte yürütülmesinin zorunlu olması hallerinde derece hukuka aykırılığın giderilmesi amacıyla hükmün bozularak ilk derece mahkemesine gönderilmesine imkân tanınmaktadır. Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu olmasından amaç, bir dosyada verilecek kararın diğer dosyadaki kararı da etkileyecek olmasıdır.

Madde 28- Ceza Muhakemesi Kanununun 282 nci maddesinde, duruşma açıldığında, maddede sayılan istisnalar dışında bu Kanunun duruşma hazırlığı, duruşma ve karara ilişkin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

Maddenin birinci fıkrasına eklenen (f) bendiyle, istinaf aşamasında uygulanması kabul edilen istisnai hükümlerin kapsamı genişletilmektedir. Düzenlemeyle, sanık, müdafii, katılan ve vekili davetiye tebliğine rağmen duruşmaya gelmezse, sanığın sorgu tutanakları anlatılmak suretiyle duruşmanın sürdürülerek, yokluklarında davanın bitirilebilmesine imkân sağlanmaktadır. Ancak, sanık hakkında verilecek ceza, ilk derece mahkemesinin verdiği cezadan daha ağır ise, her hâlde sanığın dinlenilmesi gerekecektir.

Öte yandan, yapılan değişiklik, Kanunun 195 inci maddesinin bir istisnasını oluşturmayacağından, şartlarının bulunması halinde 195 inci madde hükümleri bu bent hükmüne bağlı olmaksızın uygulanabilecektir.

Bu bent hükmünün uygulanabilmesi için çıkarılacak davetiyede gelinmediği takdirde yargılamanın yoklukta yapılacağı ve hüküm verileceği yazılacaktır.

Madde 29- Ceza Muhakemesi Kanununun 286 ncı maddesinin birinci fıkrasında, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan kararlarının temyiz edilebileceği belirtilmekle birlikte ikinci fıkrasında bozma kararlarına ek olarak temyiz edilemeyecek kararları sayılmıştır.

Maddeyle, söz konusu 286 ncı maddeye yeni bir fıkra eklemek suretiyle, temyiz edilebilecek kararların kapsamı genişletilmektedir. Düzenlemeye göre, fıkra belirtilen suçlarla ilgili olarak bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen kararlar, ikinci fıkradaki kesinlik sınırları içinde kalsa bile temyiz edilebilecektir. Üçüncü fıkra hükmü, ikinci fıkrada belirtilen kesinlik sınırının istisnasını oluşturmaktadır.

Belirtilen suçlarla ilgili olarak temyiz edilemeyen kararlara karşı temyiz kanun yolu açılarak, farklı uygulamaların önüne geçilmesi ve Ülke genelinde yeknesak bir uygulamaya ulaşılması hedeflenmektedir. Temyiz kanun yolu açılan suçlar belirlenirken, ifade özgürlüğü ile doğrudan etkili olan suçlar esas alınmıştır. Düzenlemeyle, hak ihlallerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 30- Ceza Muhakemesi Kanununun 308/A maddesine göre, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılan itirazlar, ilgili ceza dairesi tarafından incelenmekte ve itiraz yerinde görülürse karar düzeltilmekte, aksi halde itiraz reddedilmektedir. Dairenin bu kararları kesin niteliktedir.

Değişiklikle, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı yapılan itirazların öncelikle kararı veren ceza dairesi tarafından incelenmesi, dairenin itirazı yerinde görürse kararını düzeltmesi, yerinde görmez ise itirazın ceza daireleri başkanlar kurulu tarafından incelenmesi için bu kurula gönderilmesi sağlanmaktadır. Düzenlemeyle, kurula gönderilen itiraz dosyası hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanması da öngörülmektedir. Dairenin itirazı yerinde görmemesi üzerine başkanlar kurulunun itiraz hakkında vereceği kararlar ise kesin nitelikte olacaktır. Böylelikle, olağanüstü bir kanun yolu olan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazının incelenmesi bakımından etkili bir yöntem getirilmiş olacaktır.

Madde 31- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununa geçici bir madde eklemek suretiyle, uygulamada sorun yaşamamak ve hak ihlallerine neden olmamak amacıyla bu Kanunla getirilen bazı hükümlerin geçiş hükümleri düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendiyle, Teklifte 102 nci maddede yapılan soruşturma evresinde geçirilecek azami tutukluluk sürelerine ilişkin düzenlemelerin, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren üç ay sonra uygulanacağı hüküm altına alınmaktadır. Böylelikle, halen yürütülmekte olan soruşturmalarda salt Teklifte getirilen sürenin dolmuş olması sebebiyle derhal tahliyenin neden olabileceği sorunların önlenmesi amaçlanmaktadır. Cumhuriyet savcısı, dosya kapsamı, tutuklama şartları ve tutuklulukta geçirilen süreleri dikkate alarak tutukluluğun devam edip etmeyeceği konusundaki değerlendirmesini yapacak ve en geç üç ay içinde soruşturmayı tamamlayamazsa şüphelinin tahliyesi gündeme gelecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (b) bendiyle, Teklifte 236 ncı maddeye eklenen dördüncü fıkra uyarınca adliyeler bünyesinde kurulacak adli görüşme odaları ile beşinci fıkra uyarınca hastaneler bünyesinde veya uygun yerlerde kurulacak çocuk izlem merkezlerinin Ülke genelinde tümüyle faaliyete geçeceği tarih belirlenmektedir. Merkezlerin kurulması bakımından personel, teçhizat ve alt yapıya ilişkin bir takım hazırlıklar yapılması gerekeğinden bu merkezlerin Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki bir tarihte faaliyete geçmesi öngörülmektedir. Maddeye göre bu merkezler, en geç 1/9/2020 tarihine kadar faaliyete geçirilecek ve merkezlerin faaliyete geçeceği tarihe kadar mevcut uygulamaya devam

olunacaktır. 1/9/2020 tarihine kadar çocuk izlem merkezleri ile adli görüşme odalarının bulunduğu yerlerde cinsel suç mağduru çocukların veya Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından ifade ve beyanın özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanları bu yerlerde alınmaya devam olunacak, bulunmadığı yerlerde ise genel hükümlere göre bu işlemler yerine getirilecektir. 1/9/2020 tarihinden sonra ise söz konusu yeni düzenlemelere göre işlem yapılması zorunlu olacaktır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendiyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 250, 251 ve 252 nci maddelerinde ilk defa düzenlenen yargılama usullerine ilişkin hükümlerle ilgili olarak uygulamacı hakim ve savcılarının eğitimlerinin tamamlanabilmesine imkan tanımak amacıyla söz konusu hükümlerin uygulama tarihi altı ay sonraya bırakılmaktadır. Aynı süre içinde 250 nci maddeye göre çıkarılması öngörülen yönetmeliğin de hazırlanması gerekmektedir. Diğer yandan, bu usullerin uygulanmaya başlandığı tarihten önce genel hükümlere göre kovuşturulmasına başlanarak duruşma açılan veya karar verilen dosyaların yine genel hükümlere göre sonuçlandırılması gerekmektedir. Tüketilmiş evreler bakımından bu usullerin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle belirtilen hususa ilişkin geçici bir düzenleme yapılmamıştır.

Maddenin birinci fıkrasının (d) bendiyle, Teklifle 286 ncı maddeye eklenen üçüncü fıkra kapsamındaki suçlarla ilgili olarak daha önce bölge adliye mahkemeleri ceza dairesince verilen kesin nitelikteki kararlar bakımından da temyiz kanun yolu açılmaktadır. Böylelikle, üçüncü fıkra kapsamındaki suçlarla ilgili olarak verilen kesin nitelikteki kararlara karşı onbeş gün içinde bölge adliye mahkemesi ceza dairesine verilecek dilekçe ile temyiz kanun yoluna başvurulabilmesine imkan tanınmaktadır. Temyiz dilekçesinin ilk derece mahkemesine verilmesi durumunda mahkemece dosya temyiz işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla bölge adliye mahkemesi ceza dairesine gönderilecektir. Üçüncü fıkra kapsamında olup da kesin nitelikte olmayan ve ilgilileri tarafından süresinde temyiz edilmeyen kararlar bakımından ise ikinci bir temyiz hakkı verilmemektedir.

İnfaz aşamasında bulunan kararlar bakımından bu bent uyarınca temyiz kanun yoluna başvurulduğu takdirde, 5275 sayılı Kanunun 98 inci maddesine göre ilk derece mahkemesince infazın devam edip etmeyeceğine ilişkin bir karar verilmesi gerekmekte olup, hükümlülerin doğrudan tahliye olma imkanı bulunmamaktadır. Düzenlemeye göre cezası infaz edilmekte olan hükümlülerin, 100 üncü madde uyarınca tutukluluğunun devam edip etmeyeceği hususunda hükmü veren ilk derece mahkemesince bir değerlendirme yapılması, koşulları bulunması halinde tutukluluğun devamına karar verilmesi gerekmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (e) bendiyle, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bölge adliye mahkemelerince verilmiş olup da bölge adliye mahkemeleri Cumhuriyet başsavcılıklarınca itiraz yoluna başvurularak reddedilmiş olan itirazlar hakkında bu Kanunla itiraza ilişkin olarak getirilen usul hükümleri uygulanmayacaktır. Ancak, itiraz edilmiş ve incelenmesine devam olunan itirazlar hakkında bu Kanunla getirilen usul uygulanmak suretiyle itiraz hakkında karar verilebilecektir.

Maddenin birinci fıkrasının (f) bendiyle, aile mahkemeleri ile çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde görev yapan psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışmacılara ilişkin düzenlemelerin, bu maddenin yayınlandığı tarihten itibaren altı ay sonra uygulanacağı düzenlenmektedir. Bu süre içinde adliye bünyesinde görev yapacak diğer uzmanlara ilişkin kadroların da ihdas edilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 32- İnfazın ertelenmesine ilişkin düzenlemeler, 5275 sayılı Kanunun 16 ilâ 19 uncu maddeleri arasında yer almaktadır. Yapılan düzenlemeyle, infazın ertelenmesine ilişkin nedenler arasına yeni bir neden eklenmektedir. Buna göre, Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin üçüncü fıkrası ve 306 ncı maddesinin uygulanma olanağının bulunduğu hallerde de infazın ertelenmesine veya durdurulmasına karar verilebilecektir.

İstinaf veya temyiz incelemesi sonucunda verilen kararın sanık lehine olması durumunda ve bu hususun istinaf veya temyiz isteminde bulunmamış veya kanunlardaki kesinlik sınırı nedeniyle bulunamamış diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa istemde bulunmayan sanıkların da bu kararlardan yararlanması söz konusudur. Ancak, mahkeme içtihatlarına göre sirayet olarak kabul edilen bu durumun gerçekleşmesine kadar hakkında verilen karar kesinleşen kişinin cezası infaz edilmekte ve sirayetin etkisinden tam olarak faydalanamamaktadır. Bu nedenle söz konusu durumun önüne geçebilmek için infazın durdurulması veya ertelenmesine imkan tanınmaktadır. Söz konusu karar, ilk derece mahkemesince verilecektir. İlk derece mahkemesi ve bölge adliye mahkemesi ceza dairesi kararı ile temyiz dilekçesi birlikte ele alınarak, sirayetin uygulanma olanağının bulunup bulunmadığı değerlendirilecektir. Sirayetin uygulanma olanağının bulunmadığı hallerde infazın ertelenmesi veya durdurulmasına ilişkin talepler reddedilecektir.

İnfazın durdurulması veya infazın ertelenmesi kararı verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ve hükümlünün görüşlerini yazılı olarak bildirmesinin istenebilmesi hüküm altına alınmaktadır. Ayrıca karar, duruşma açılmaksızın verilecek ve bu karara karşı itiraz yoluna gidilebilecektir. Bunun yanında erteleme veya durdurma talebinin kabulü, 5275 sayılı Kanunun 17 nci maddesinde olduğu gibi güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilecektir.

Madde 33- Maddeyle, Çocuk Koruma Kanununun 19 uncu maddesine fıkra eklenmektedir.

6/12/2006 tarihli ve 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla yapılan düzenlemeyle kamu davasının açılmasının ertelenmesi müessesesinin Çocuk Koruma Kanunundan Ceza Muhakemesi Kanununa taşınması sonucu, erteleme süresi dışında çocuklar bakımından öngörülen bir ayrıcalık kalmamıştır. Eklenen fıkrayla, kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının üst sınırı beş yılı geçmeyen suçlardan dolayı kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebileceği düzenlenerek, Teklifle Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinde yapılan düzenlemeyle yetişkinler bakımından öngörülen iki yıllık sınır, onbeş yaşını doldurmamış suçta sürüklenen çocuklar bakımından daha da genişletilmektedir.

Madde 34- Maddeyle, Çocuk Koruma Kanununun 32 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. 4787 sayılı Kanunda olduğu gibi Çocuk Koruma Kanununun 33 üncü maddesinde değişiklik yapılarak uzmanların mahkemeler bünyesine atanma usulünden vazgeçilerek, bu hizmetlerin daha iyi verilebilmesi için adliyelerde kurulacak müdürlüklere atanması sağlandığından, bu düzenlemeye uyum amacıyla değişiklik yapılmaktadır.

Madde 35- Maddeyle, Çocuk Koruma Kanununun 33 üncü maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle uzmanların mahkemeler bünyesine atanma usulünden vazgeçilerek, bu hizmetlerin daha iyi verilebilmesi için adliyelerde kurulacak müdürlüklere atanmasına imkan tanınmaktadır.

Madde 36- 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlarla ilgili olarak bir suç soruşturması ve kovuşturması kapsamında hâkim veya mahkeme tarafından ikinci fıkra uyarınca erişimin engellenmesi kararı verilebilir. Birinci fıkrada yer alan suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması ya da içerik veya yer sağlayıcısı yurt içinde bulunsun bile çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra) müstehcenlik (madde 226) ve fuhuş (madde 227) suçlarıyla ilgili olarak suç soruşturma ve kovuşturması olmasa bile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı tarafından dördüncü fıkra uyarınca erişimin engellenmesi kararı verilebilmektedir. Ayrıca, 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç)

bendinde tanımlanan kurum ve kuruluşların, kendi görev alanına giren suçların internet ortamında işlendiğini tespit etmeleri hâlinde, bu yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı alabilmeleri ve aldıkları kararları uygulanmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna göndermeleri hali öndördüncü fıkrada düzenlenmektedir.

Cumhuriyet savcısı tarafından kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi durumunda yapılacak işlemler maddenin yedinci fıkrasında, beraat kararı verilmesi halinde yapılacak işlemler ise maddenin sekizinci fıkrasında düzenlenmiştir.

Başkan tarafından erişimin engellenmesi kararı verilebilmesine yönelik hüküm, somut norm denetimi kapsamında müstehcenlik suçu bakımından erişimin kademeli olarak engellenip engellenmeyeceğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş olması nedeniyle itiraz konusu kuralla idareye kapsam ve sınırları belirsiz şekilde erişimin engellenmesi yetkisi tanınmış olması, kuralın anlaşılır, açık ve net olma zorunluluğunu karşılamaması nedenleriyle Anayasa Mahkemesinin 15/11/2017 tarihli ve 2015/76 esas sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

Maddeye yapılan değişiklikle, 8 inci maddenin ikinci, dördüncü ve öndördüncü fıkraları kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararlarının, öncelikle ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilebilmesi sağlanmakta ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi şeklinde karar verilebileceği düzenlenmektedir. Böylelikle erişimin engellenmesinin kademeli olarak gerçekleştirilmesi sağlanarak tedbirin ölçülü olarak uygulanması amaçlanmaktadır.

Maddenin yedinci ve sekizinci fıkralarında yapılan değişiklikle, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar veya beraat kararı üzerine erişimin engellenmesi kararının kendiliğinden hükümsüz kaldığı hallerde karara konu internet adresinin Kuruma bildirileceği düzenlenmektedir. Böylelikle uygulamada yaşanan sorunların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 37- Maddeyle, kanunlarda yer alan bazı hükümler yürürlükten kaldırılmaktadır.

2576 sayılı Kanunun 3/B maddesinde, bölge idare mahkemesi başkanlarının, bu görevlerinin yanı sıra dairelerden birine başkanlık etme ve adalet komisyonu başkanlığı görevleri bulunduğu düzenlenmiştir. Bu durum mahkeme başkanları yönünden ciddi bir iş yükü doğurmaktadır. Bölge idare mahkemesi başkanlarının dairelerden birine başkanlık etme görevini düzenleyen hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır.

Uzmanların doğrudan çocuk mahkemeleri bünyesine atanması usulünden vazgeçilerek, bu hizmetlerin daha iyi verilebilmesi için adliyelerde kurulacak müdürlüklere atanmasına yönelik düzenlemelerle uyum sağlanması amacıyla Çocuk Koruma Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan ilgili ibare madde metninden çıkarılmaktadır.

Maddeyle ayrıca Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 12, 13 ve 17 nci maddelerinde uyum düzenlemeleri yapılmaktadır.

Madde 38- Yürürlük maddesidir.

Madde 39- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

8/10/2019

Esas No: 2/2215

Karar No: 6

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin; Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2215)” 1/10/2019 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza ve tali komisyon olarak da İçişleri Komisyonuna havale edilmiştir. Teklif, Adalet Komisyonu Başkanı Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü başkanlığında, Komisyonumuzun 2/10/2019 ve 7/10/2019 tarihli toplantılarında Teklif sahipleri ile Adalet Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Yargıtay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Danıştay, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, Türkiye Barolar Birliği ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Muharrem Özen ve İstanbul Şehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mahmut Koca'nın katılımlarıyla görüşülmüştür.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. İhtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere İstanbul Milletvekili Abdullah Güler, İzmir Milletvekili Mahmut Atilla Kaya, Samsun Milletvekili Orhan Kırçalı ile Yozgat Milletvekili Yusuf Başer özel sözcü seçilmişlerdir.

Müzakereler esnasında Teklife ilişkin genel olarak aşağıdaki eleştiriler dile getirilmiştir:

Teklifin gerekçesinde vurgulanan bağımsız ve tarafsız yargının tesisi, yargıya güvenin artırılması, hak ve özgürlüklerin korunması noktasında bir reforma ihtiyaç olduğu aşikârdır. Ancak gerçek anlamda bir reformdan bahsedebilmek; öncelikle kuvvetler ayrılığı, bağımsız ve tarafsız yargı, hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin temel düzenlemelerin yer aldığı Anayasa'da yapılacak değişiklik ile mümkün olabilecektir. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yapısında değişiklik öngörmeyen, hâkim ve savcılar mesleki açıdan güçlendirerek bağımsız ve tarafsız bir şekilde görevlerini yapabilmelerini sağlayacak olan coğrafi teminat sistemini içermeyen düzenlemenin reform olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

Anayasanın 23'üncü maddesinde vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabileceği açıkça düzenlenmesine rağmen beraat veya takipsizlik almış ya da cezası tümüyle infaz edilenlere pasaportların iadesini İçişleri Bakanlığının takdirine bırakan düzenleme Anayasaya aykırıdır. Öte yandan propaganda suçu ile ilgili olarak haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç sayılmayacağına ilişkin düzenleme de zaten Anayasa ile güvence altına alınmış, bir hukuka uygunluk nedeni olduğu ve de Türk Ceza Kanununun 218 ve 301'inci maddelerinde aynı ifadeler yer aldığından, aynı ifadenin başka bir kanuna eklenmesi bugüne kadar bu tür düşünce açıklamalarının suç sayıldığına göstergesi olup, uygulamadaki sorunları giderme bakımından başkaca bir anlam ifade etmeyecektir. Uygulamadaki problemlerin asıl kaynağı mevzuat değil hukuk zihniyetindeki sorunlar ve mevzuatın gerektiği gibi adil uygulanmamasıdır.

Suçta konu fiil ve cezası dikkate alındığında, “Silâhli örgüt” başlıklı Türk Ceza Kanununun 314’üncü maddesi temyiz yasağı kapsamında çıkarılırken “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma” başlıklı Türk Ceza Kanununun 220’nci maddesinin düzenlemeye dâhil edilmemesi daha hafif suç işleyenler bakımından eşitlik ilkesine aykırı neticeler doğuracaktır; evleviyetle düzenlemede yer verilmelidir.

Tutuklulukla ilgili olarak, uzun tutukluluk süreleri ve kanun yolunda tutuklu geçen sürelere ilişkin uygulamadaki önemli problemlere dair Teklifte bir düzenlemeye yer verilmemesi ciddi bir eksiklikler ve günümüz teknolojik imkânları da dikkate alındığında soruşturma aşaması için belirlenen tutukluluk süreleri çok uzundur; kısaltılmalıdır.

Hukuk fakülteleri, hukuk kariyerinin yapıldığı değil hukuk eğitiminin verildiği yerler olup hukuk mesleklerine giriş sınavına ilişkin getirilen hüküm derhâl uygulanmalıdır.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ile İdari Yargı Ön Sınavında alan bilgilerinin ölçüleceği dersler sayma usulüyle belirlenirken sosyal güvenlik hukuku, insan hakları hukuku gibi birçok dersin eksikliği göze çarpmaktadır. Diğer yandan seçilen yöntem nedeniyle, yapılacak sınavların değişen koşullara yitirilmesi her defasında kanun değişikliğine gidilmesini gerektirecektir.

Seri muhakeme usulüyle getirilen düzenlemeyle sanığın ikrarına dayalı olarak hüküm kurulması, ceza muhakemesi bakımından asıl amacın maddi hakikate ulaşmak olduğu hakikati karşısında sakıncalı bir yöntemdir. İkrar, çoğu zaman suçun üstlenilmesine neden olabilir. Dolayısıyla mahiyeti itibarıyla hassas davranılması gereken bir süreçtir. İddia makamı olan Cumhuriyet savcılarının hüküm kurma ve yaptırım uygulama yetkileriyle donatılması resen araştırma ilkesinin geçerli olduğu ceza yargılaması sistemini bozacaktır.

Teklifin lehinde ise genel itibarıyla aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir:

Getirilen düzenleme, vizyon olarak “güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi”ni ortaya koyan Yargı Reformu Strateji belgesinde ifade edilen amaç ve hedefleri gerçekleştirmeye yönelik; yargının tüm tarafları ve sivil toplum örgütleriyle uzun süreli ve detaylı çalışmalar neticesinde ortaya çıkmış, kapsamlı bir reformun ilk adımını teşkil etmektedir. Çocuk izleme merkezleri ve adli görüşme odalarının kanuni dayanağının oluşturulması, istismar suçlarında mağdurların ifadelerinin Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınması, yerleşim yeri dışında bir yere gitme zorunluluğu doğması hâlinde mağdurun giderlerin Devlet tarafından karşılanması gibi mağdur haklarını güçlendiren; soruşturma aşamasında tutukluluk sürelerinin indirilmesi, ifade özgürlüğünün güçlendirilmesi amacıyla bazı suçlar bakımından istinaf kanun yolundan sonra temyiz kanun yolunun açılması gibi kişi hak ve hürriyetlerine; cezada alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi amacıyla önödeme, uzlaşma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumlarının kapsamını genişleten ve seri muhakeme ve basit yargılama usulü adı altında iki yeni usule ilişkin hükümler içeren bir düzenlemedir.

Anayasada güvence altına alınan ifade özgürlüğü bağlamında eleştiri sınırları içerisinde kalan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayaçağında şüphe bulunmamaktadır. Ancak bilhassa propaganda suçu ile ilgili olarak uygulamada farklı kararlar verildiği görülmektedir. Bu nedenle Avrupa Birliği müzakere süreci de dikkate alınarak haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suç oluşturmayaçağına vurgu yapmak amacıyla ifade özgürlüğünün güvencesini artıracak bir düzenlemeye gidilmektedir.

Hâkimlik adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için hukuk mesleklerine giriş sınavının getirilmesi, bu alanlardaki hukukçuların kalitesini artıracak; on beş yıl kıdemi bulunan avukatlara yeşil pasaport alabilmelerine imkân tanınması ise avukatların uluslar arası yargı süreçlerine ve bilimsel toplantılara katılabilmesine olanak sağlayacak esasen gecikmiş olumlu düzenlemelerdir.

Olağanüstü hal döneminde, sonradan kanunlaşan kanun hükmünde kararname düzenlemelerine istinaden terör örgütlerine üyeliği, iltisakı veya irtibatı nedeniyle haklarında idari işlem tesis edilenler ya da suç soruşturması/kovuşturması yürütülenlerin pasaportları iptal edilmiştir ve haklarındaki işlemler lehlerine sonuçlansa dahi bu kişilere pasaport verilememektedir. Haklarındaki idari veya adli işlemler lehine sonuçlananlara pasaportlarının verilebilmesi yine bir kanun değişikliği ile mümkündür. Teklifte belli koşullar altında bu durumda bulunanlara pasaport verilebilmesine olanak tanınmaktadır. Düzenleme özü itibarıyla, özgürlük alanını genişleten nitelikte bir düzenlemedir. Diğer yandan haklarında mahkûmiyet kararı verilmemiş olsa da idari işlem tesis edilenlerin varlığı ve sonradan ortaya çıkabilecek yeni durumlar da dikkate alındığında zaten Pasaport Kanununun 22’nci maddesinde de yer alan İçişleri Bakanlığına araştırma yetkisinin verilmesi yerinde ve gereklidir.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavına ilişkin hükümlerin, idari istikrar ve hukuki güven ilkeleri çerçevesinde derhâl uygulanmasının uygulamada ortaya çıkarabileceği sorunlar dikkate alınarak maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptıranlar hakkında uygulanacağı düzenlenmiştir.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavında ilgililerin hangi alanlardan bilgilerinin ölçüleceğine ilişkin seçilen yöntem, hâkimlik ve savcılık sınavlarıyla benzerdir. Soru sorulacak alanların net olması amacıyla bilgileri ölçülecek alanlara sayma usulüyle düzenlemede yer verilmiştir.

Seri muhakeme usulü, diğer ülkelerin hukuk sistemlerinde de bulunan, ikrara değer veren bir modeldir. Ancak öncesinde Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine kolluk görevlileri tarafından şüpheli usul hakkında bilgilendirilecek; usulün uygulanması ise ancak müdafii huzurunda teklif edilebilecektir. Diğer yandan getirilen usul, delil toplanması zorunluluğunu da ortadan kaldırmamaktadır. Soruşturma aşaması neticesinde yeterli delil elde edildiği takdirde işleyecek bir usuldür, aksi durumda zaten takipsizlik kararı verilecektir. Nihayetinde hüküm, gerek kabulün, gerekse de vasıflandırmanın uygunluğunu denetleyecek olan mahkeme tarafından tesis edilecektir ve verilen kararlara ilişkin itiraz yolu açıktır. Dolayısıyla düzenleme, şüpheli bakımından gerekli koruyucu mekanizmaları içeren, yargının daha önemli ve karmaşık işlere daha fazla zaman ayırmasını sağlayacak, adalete erişimi hızlandıracak nitelikte olumlu bir düzenlemedir.

Komisyonumuzda yapılan çalışmalar sonunda maddeler üzerindeki değişiklikler ve kabuller aşağıdaki şekildedir.

Teklifin çerçeve 1 ila 4’üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 5’inci maddesi, Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ile İdari Yargı Ön Sınavında sorulacak asgari soru sayısının yüz olarak belirlenmesi, soruların kaç şıklı olacağına ise Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı ile yapılacak protokole bırakılması amacıyla verilen önerenin kabul edilmesi neticesinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 6 ila 15’inci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 16’ncı maddesi, failin on gün içinde talep etmesi hâlinde önödemenin taksitler hâlinde yerine getirilebilmesinde Cumhuriyet savcısına tanınan takdir hakkının kaldırılması amacıyla “verilebilir” ibaresinin “verilir” şeklinde değiştirilmesi suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 17 ila 29’uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 30’uncu maddesiyle Ceza Muhakemesi Kanununun 308/A maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kesin nitelikteki kararlara karşı yapılan itirazların inceleme usulü yeniden belirlenmektedir. Buna göre, ceza daireleri mümkün olan en kısa sürede itirazları inceleyecek ve yerinde görürse kararını düzelterek, itirazları yerinde görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderecektir. 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun

35'inci maddesi gereğince ceza daireleri başkanlar kurulu tüm başkanların ve bölge adliye mahkemesi başkanının eksiksiz katılımıyla toplanmakta ve salt çoğunlukla karar verebilmektedir. Özellikle Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerdeki bölge adliye mahkemelerinde bulunan ceza dairelerinin sayısının çokluğu dikkate alındığında başkanlar kurulunun aynı anda her zaman toplanmasının güçlük doğurabileceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle dörtten fazla ceza dairesi olan bölge adliye mahkemelerinde Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından daire başkanları arasından belirlenen ve dört üyeden oluşan başkanlar kurulunun bu incelemeyi yapması hükme bağlanmaktadır. Bölge adliye mahkemesi başkanı aynı zamanda 5235 sayılı Kanununun 34'üncü maddesi gereğince bu kurula başkanlık edecektir. Diğer yandan, itirazları incelemek üzere görev yapacak başkanlar kurulunun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenecektir.

Teklifin çerçeve 30'uncu maddesi, yukarıdaki gerekçeyle verilen önerenin kabul edilmesi neticesinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 31'inci maddesiyle Ceza Muhakemesi Kanununa eklenen geçici 5'inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde, 250'nci maddede düzenlenen seri muhakeme usulü ile 251 ve 252'nci maddelerde düzenlenen basit yargılama usulüne ilişkin hükümlerin, gerekli eğitimlerin verilebilmesi amacıyla geçici maddenin yayımlandığı tarihten itibaren altı ay sonra uygulanacağı düzenlenmektedir. Söz konusu usullerin en kısa sürede uygulanabilmesi amacıyla bentte yer alan altı aylık süre, 1/1/2020 tarihine çekilmektedir.

1/1/2020 tarihi itibarıyla söz konusu usuller uygulanmaya başlandığında, kovuşturma evresine geçilerek duruşma günü verilen dosyalar olacağı gibi duruşma açılan veya hüküm verilmek suretiyle istinaf veya temyiz aşamasında olan dosyalar da olacaktır. Bu durumda genel hükümlere göre kovuşturma evresine başlanan dosyaların yine genel hükümlere göre sonuçlandırılması gerekmektedir. Tüketilmiş evreler bakımından bu usullerin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle, uygulayıcı hâkim ve savcılarının tereddüt yaşamamaları amacıyla belirtilen hususa ilişkin geçici bir düzenleme yapmak suretiyle, seri muhakeme usulü ile basit yargılama usulünün uygulanmaya başlandığı tarih itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş, hükme bağlanmış olmakla istinaf veya temyiz aşamasına geçmiş ya da kesinleşmiş dosyalarda bu usullerin uygulanmayacağı açıkça düzenlenmektedir.

Diğer yandan, Teklifte önödeme, uzlaştırma ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi müesseselerinin kapsamı genişletildiğinden, yürütülmekte olan kovuşturmalar ile infaz edilmekte olan hükümler bakımından geçiş hükümleri düzenlenmesi amacıyla maddeye yeni bir bent eklenmesi için bu önerge hazırlanmıştır. Buna göre söz konusu bentte yer alan hükümler uyarınca işlem yapılacak olup, dosyalar bu gerekçeyle iade edilemeyeceği gibi bozma kararı da verilemeyecektir.

Teklifin çerçeve 31'inci maddesi, yukarıdaki gerekçeyle verilen önerenin kabul edilmesi neticesinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 32 ila 37'nci maddeleri ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 38 ve 39'uncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklif oy çokluğu ile kabul edilmiş, maddeleri redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığımıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Hakkı Köylü</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Gülşay Samancı</i>
Kastamonu	Bartın	Konya

Kâtip <i>Belgin Uygur</i> Balıkesir	Üye <i>Ayhan Erel</i> Aksaray (Son toplantıya katılmadı, muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Abdullah Koç</i> Ağrı (Muhalefet şerhimiz var)
Üye <i>Hasan Subaşı</i> Antalya (Son toplantıya katılmadı, muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Rafet Zeybek</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz var)	Üye <i>Süleyman Bülbül</i> Aydın (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Ayşe Acar Başaran</i> Batman (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Emine Yavuz Gözgeç</i> Bursa	Üye <i>Tufan Köse</i> Çorum (Son toplantıya katılmadı, muhalefet şerhi ektedir)
Üye <i>Sabri Öztürk</i> Giresun	Üye <i>Abdulkadir Özel</i> Hatay	Üye <i>Turan Aydoğan</i> İstanbul (Muhalefet şerhim vardır)
Üye <i>Zeynel Emre</i> İstanbul (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Abdullah Güler</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Ahmet Şık</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Mahmut Atilla Kaya</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	Üye <i>Halil Öztürk</i> Kırıkkale
Üye <i>Alpay Anıten</i> Mersin (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Orhan Kırçalı</i> Samsun (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Mustafa Arslan</i> Tokat
	Üye <i>Yücel Bulut</i> Tokat (Son toplantıya katılmadı)	Üye <i>Yusuf Başer</i> Yozgat (Bu raporun özel sözcüsü)

MUHALEFET ŞERHİ

AK Parti'nin, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin genel gerekçesinde, teklifle Yargı Reformu Strateji Belgesinde (YRSB) belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda düzenlemeler yapıldığı ifade edilmiştir. Bu itibarla, söz konusu teklifi incelerken, öncelikle yapılmakta olduğu iddia edilen yargı reformunun ana belgesi olan YRSB'nin gerçekte niçin bir yargı reformuna zemin oluşturamayacağını değerlendirmek uygun olacaktır (I). Kanun teklifinin kapsamına bakıldığında, tıpkı kendisine kaynaklık eden YRSB'de de olduğu gibi, gerçek bir yargı reformu nitelendirmesini hak edecek bir dönüşüm projesinin ortaya koyulmamış olduğu açıktır (II).

I) YRSB, Bir Yargı Reform Programı Değildir

Kanun teklifinin anlam ve değerinin tanımlanabilmesi için, öncelikle YRSB'yi analiz etmek gerekir. Türkiye'de yargıya güvenin 2010'lu yıllarda gitgide azalmış olduğu bilinen bir gerçektir. Sosyal Demokrasi Vakfı'nın (SODEV) 14 Haziran 2019'da açıkladığı Yargı Bağımsızlığı ve Yargıya Güven Araştırma Raporu'nda, katılımcılar arasında yargının bağımsız olduğunu düşünenlerin oranı % 34 olurken, yargının bağımlı olduğunu düşünenlerin oranı % 48,5, kararsızların oranıysa % 17,5 olarak tezahür etmiştir. Bu rakamlar, halkın yargıya duyduğu derin güvensizliği göstermekte, yargıda reform gerekliliğini açığa çıkarmaktadır. Buna karşın, Yargı Reformu Stratejisi Belgesi, uzunluğuna ve işlediği konu sayısının çokluğuna rağmen, Türkiye'de yargının sorunlarını sağlıklı bir şekilde çözebilecek bir perspektif sunmamaktadır. Belge, yargıyla ilgili en temel meselelerini inkâr ederek, var olan duruma ilişkin aldatıcı bir tablo çizmiştir (A). Belgenin özellikleri, onun yargının sorunlarını çözüme ilişkin etkili bir araç olarak görülemeyeceğini göstermektedir (B).

A) YRSB, Yargının En Temel Sorunlarını İnkâr Etmektedir

YRSB, Türkiye'de yargının en büyük sorunu olarak görülmesi gereken, yargının yürütmeye bağımlı olması olgusunu gizlemektedir (1). Belge, Türkiye'deki insan hakkı ihlallerini yok saymak suretiyle, yanlış bir algı yaratmak gayretindedir (2). Belgede, 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası ilan

edilmiş olağanüstü hal (OHAL) sonucu ortaya çıkan derin ve yaygın hak ihlalleri, hukuk devletine uygunmuş gibi sunulup, bu açıdan da açık bir çarpıtma yapılmaktadır (3). Belge, Anayasa'nın sürekli olarak ihlal edilmesi ve uygulanmaması olgusunu, çözümlenmesi gereken bir sorun olarak işlememiştir (4).

1) Yargının Yürütme Güdümünde Olduğu Gerçeği Yok Sayılmıştır

Türkiye'de yargının en büyük sorunu, adil yargılamanın temelini oluşturan bağımsızlık ve tarafsızlık niteliklerine gerektiği şekilde sahip olmaması, önemli ölçüde, Cumhurbaşkanı'nın başkanlığını yaptığı Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) bir organı gibi faaliyet göstermesi, muhalefeti sindirmenin otoriter bir aracı olarak kullanılmasıdır. Kuşkusuz görevlerini Anayasa'ya ve vicdanlarına bağlılıkla yapan, hiçbir kişi ya da topluluğun taşeronu olmadan görev yapan çok sayıda yargı emekçisi de vardır. Ancak yargı içindeki çürümenin yaygınlığı da aşikâr bir gerçektir. 2017 Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girmesi ile, erkler ayrılığı yerine, yürütmeyi elinde tutan "tek kişi" üstünlüğü (monokrasi) geçerli olmuştur. Bu çerçevede, yargının, hukuku bu monokratik iktidarın lehine ve muhalefetin aleyhine eğip bükmesiyle ilgili sayısız örneği herkes bilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 20 Kasım 2018'de verdiği Selahattin Demirtaş-Türkiye (no 2) kararında, uluslararası gözlemcilerin rapor ve görüşlerinden ve özellikle de İnsan Hakları Komiseri'nin gözlemlerinden hareketle, Türkiye'de son yıllardaki gergin siyasi atmosferin, bazı mahkeme kararlarını etkilemeye elverişli bir ortam yarattığı tespitini yapmış ve Türkiye'nin, Sözleşme'nin 5-3. maddesiyle bağlantılı olarak, hak ve özgürlüklere ilişkin sınırlamaların öngörüldükleri amaçtan saptırılma yasağına ilişkin 18. maddeyi ihlal ettiğini saptamıştır. İHAM'ın bu tespiti ve böylece verdiği 18. madde ihlali vahimdir ve Türkiye'nin içinde debelendiği yargısal çıkmazı ele vermektedir. 2010 yılındaki Anayasa değişikliği sonrasında, AKP tarafından liyakat ve kıdem ölçülerine aykırı şekilde yüksek mahkemelere doldurulan ve kararlarda blok olarak aynı yönde oy kullanan taraflı yargıçlardan - ki bu kişilerin bir kısmının Fetöcü oldukları 17-25 Aralık sürecinden sonra keşfedilmiştir! -; Cumhurbaşkanıyla çay toplama etkinliği için başka şehirlere giden, cüppelerinde olmayan düğmeyle iliğini arayan yüksek mahkeme başkanlarına ve adli yıl açılışının Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılmasını sineye çeken yüksek yargı mensuplarına, yargının AKP iktidarı karşısında anayasal bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine uygun şekilde görevini yürütememesi konusu YRSB'de işlenmemiştir.

Bu olgunun gerisinde yatan nedenlerden özellikle, Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun (HSK) siyasi geçirgenlik taşıyan yapısı teşhir edilmelidir. Kurul'un Başkanı, Adalet Bakanı'dır. Bakan dışında, Adalet Bakanı Yardımcısı da, Kurul'un tabii üyesidir. Kurulun on üç üyesinden dördünü de Cumhurbaşkanı'nın seçtiği dikkate alındığında, iktidardaki partinin HSK'ya ne ölçüde hakim olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, Cumhurbaşkanı'nın zaman zaman savcılara yönelik doğrudan ya da dolaylı çağrılarını, onun, hâkim ve savcılarının özlük işlerini yöneten HSK'yı denetimi altında tutabilecek konumda olduğu verisiyle beraber değerlendirmek gerekir.

YRSB 2.1-d'de öngörülen faaliyet olarak, *“Hâkim ve savcılarının terfi sistemi liyakat ve performansı esas alacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır”* (s.35) denilirken, halihazırda hâkim ve savcılarının terfilerinin, liyakat esası dışında başka ölçütlere dayandığı adeta itiraf ediliyor olmaktadır. YRSB, yargı bağımsızlığı için atılması gereken temel adımlardan olan, HSK'nın bu siyasi yapısından arındırılması hususunu gündemine almamıştır. Bilakis, belgede *“Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun yapısı 2017 Anayasa değişikliğiyle 'bağımsızlık' ve 'tarafsızlık' ilkelerine dayandırılmıştır”* (s.32) ifadesini okumak mümkündür. Salt bu durum dahi, birinci parti konumunda olan AKP'nin ve genel başkanının, yargı reformu olarak sunulan bu belgeyle, müsebbibi olduğu bağımlı yargı sistemini devam ettirmek niyetinde olduğunu göstermektedir. Bu da, Cumhurbaşkanı'nın yargıyla ilgili yetkilerinin gözden geçirilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Venedik Komisyonu raporu da bu doğrultudadır.

Özetle, YRSB'nin hazırlayıcıları olan AKP yöneticileri, yargının en büyük sorununun bizzat kendilerinin yargıyı bağımlı ve taraflı bir tahakküm aracına çevirmiş olduğu gerçeğini itiraf etmemiştir. Sorunun kaynağından, itiraf etmediği sorunun çözümünü beklemek hayalperestlik olacaktır.

2) AKP İktidarları Dönemindeki Ağır ve Yaygın İnsan Hakları İhlalleri Yok Sayılmıştır

YRSB, ülkedeki insan hakkı ihlalleri konusunda da inkârcı bir yaklaşım içerisindedir. Bunu, ifade özgürlüğüyle ilgili tavrı üzerinden gözlemlemek mümkündür. Belgede; *“Son on altı yıllık süreçte ifade ve medya özgürlüğünün geliştirilmesine yönelik önemli adımlar atılmış ve başta Anayasa olmak üzere mevzuatta köklü değişiklikler yapılmıştır. Belge'de, ifade özgürlüğünün güçlendirilmesine ilişkin irade ve bu iradeyi hayata geçirmeye yönelik yeni yaklaşımlar ortaya konulmuştur”* denilmektedir (s.7). Oysa gerçekte, ifade

özgürlüğü, son on altı yıllık süreçte geliştirilmek bir yana, daha önce hiç olmadığı kadar baskı altına alınmış durumdadır. İfade özgürlüğünün hayata geçirilebilmesi için ortaya yeni yaklaşımların koyulması gerekmektedir. Saygı gösterilmesi yeterli olacaktır. Bizzat partili Cumhurbaşkanı'nın teşvik ve yönlendirmeleriyle, en ufak muhalif ses hemen polis ve savcılar tarafından bastırılmaya çabalanmakta, AKP karşıtı en ufak eleştiri dahi siyasal bir tahakküm aracına dönüşen kimi savcı ve hâkimlerce yargısal taciz ve cebirle karşılanmakta, muhalefet bu şekilde sindirilmeye çalışılmaktadır. Siyaseten ülkenin açık ara en sorumlu konumunda olan Cumhurbaşkanı'nı ya da AKP'yi eleştirmek, cumhurbaşkanına hakaret suçundan Terörle Mücadele Kanunu hükümlerine kadar çeşitli düzenlemelerle ve otoriter bir yargısal zihniyetle yaptırıma tabi tutulmaktadır. Türkiye'de ifade özgürlüğü, AKP'yi övme özgürlüğü olarak anlaşılmakta ve ancak o mana ve ölçüde korunmaktadır. Türkiye, hapsedtiği siyasetçileri, gazetecileri, öğrencileri, akademisyenleri ve diğer muhalifleriyle, ifade özgürlüğü açısından utanç verici bir konumdadır. O kadar ki, Sınır Tanımayan Gazeteciler Basın Özgürlüğü endeksi, Türkiye'yi 180 ülke arasında 157. sırada göstermektedir. Gazetecileri Koruma Komitesi'nin 2018 yılına ilişkin hapisteki gazeteciler raporuna göre, Türkiye, 2018 yılında 68 gazeteciyle dünyada en çok gazeteci hapseden ülke olmuştur. Ülkesini seven hiçbir yurttaş, bu ürpertici rakamlara kayıtsız kalmaz.

Kuşkusuz, Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu gibi yasalardan, antidemokratik nitelik taşıyan, **düşünce suçu yaratmaya elverişli hükümlerin ayıklanması** önemlidir. Ancak yasalarda yapılacak değişiklikten daha da önemlisi, **yasaların özgürlükçü değil de yasakçı yönde uygulanmasını koşullandıran siyasal iradenin değişmesidir**. Bu da bir demokratik zihniyet ve hukuk bilinci sorunudur. Gazetecileri, öğretim üyelerini ve yazarları, yani "fikir emekçileri"ni özgürlüklerinden alıkoyan uygulamaların çoğu, özellikle siyasal iradenin yargıyı yönlendirmesi ile bağlantılıyken, yalnızca yargı bağımsızlığıyla ilgili olmayan mevzuatla ilgili değişiklik yapılması, olsa olsa antidemokratik yargısal pratikleri sürdürürken, teoride kendini iyi niyetli gibi takdim etme riyakarlığı anlamına gelecektir.

YRSB'deki aynı **inkârcı yaklaşım, işkence ve kötü muamele** yasağı konusunda da tespit edilebilir. Metinde, "*geçmişte ileri sürülen sistematik işkence ya da kötü muamele iddiaları artık bulunmamaktadır*" denilmektedir (s.7). Oysa tam da YRSB'nin açıklanmasının öncesinde, 2019'un Mayıs ayında, iki baro işkence vakıalrıyla ilgili raporlar yayınlamışlardır. Urfa Barosu,

Urfa'nın Halfeti ilçesinde gözaltına alınan birçok kişinin cinsel mahiyette işkenceye maruz kaldığını açıkladığı bir rapor yayınlamıştır. Benzer şekilde, Ankara Barosu da, Dışişleri Bakanlığı eski çalışanlarına yönelik işkence ve kötü muamele vakıalarıyla ilgili bir rapor yayınlamıştır. Bu örnekler çoğaltılabılır. YRSB'de geçen, işkence ve kötü muamelenin iddiasının dahi artık kalmadığı ifadesi, açıkça gerçeğe aykırıdır.

Kişi güvenliğini tehdit eden en büyük sorunların başında, haksız tutuklamalar gelmektedir. YRSB'ye göre : *“Tutuklama bir cezalandırma aracı değil, ceza soruşturma ve kovuşturmalarının etkinliğinin temini için düzenlenmiş bir koruma tedbiridir ... Yargı Reformu Stratejisi ile;*

- a. Tutuklamanın istisnai bir tedbir olduğuna,
- b. Tutuklamanın zorunlu hâllerde ve ölçülü bir tedbir olarak uygulanmasına,
- c. Tutukluluk süresinin makul olmasına vurgu yapılmaktadır.

Bu kapsamda mevzuatın uygulamayla birlikte değerlendirileceği ve gerekli değişikliklerin yapılacağı iradesi ortaya konulmaktadır” (s.7-8).

Türkiye’de **tutuklamanın**, Anayasa madde 19’un öngördüğü koşullara rağmen, bizzat yürütmenin teşvik ve tahriki ile bir cezalandırma aracı olarak kullanıldığı açıktır. Somut ve haklı bir gerekçe olmadan ve kanuna aykırı şekilde, insanlar haftalarca, aylarca, yıllarca tutuklu kalabilmektedir. Uygulamada, tutuklamanın olmadığı durumlarda da, Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 109. maddesine dayanılarak şüpheli addedilen kişiler keyfi şekilde adli kontrol altına alınabilmekte, özellikle yurtdışına çıkış yasağı gibi sınırlamalara maruz kalabilmektedirler. YRSB’nin, tutuklama konusuyla ilgili olarak AKP iktidarının on yedinci yılında vurgu yaptığı yukarıdaki hususlar, *Habeas Corpus*’tan bu yana yüz yıllar boyunca insan haklarının gelişimiyle ulaşılmış olan ve Türkiye’nin de on yıllardır iç hukukunun parçası haline gelmiş bulunan kazanımlardır. 2019 yılında tutuklamanın bir cezalandırma aracı olmadığının bir yargı reform belgesine yazılmış olmasını, gerçekte, onca yıllık iktidar devresinde AKP’nin tutuklamayı nasıl da hukuk dışı bir cezalandırma aracı olarak kullanmış olduğunun hazin bir itirafı olarak okumak mümkündür. Ancak YRSB’de bu itiraf açık şekilde yapılmamış, tutuklamanın yürütme-yargı işbirliğiyle yıllardır ve sistematik şekilde kötüye kullanıldığı gerçeği hiç yokmuş gibi davranılmıştır.

Yine belgede, *“2016 yılında yürürlüğe giren Kişisel Verilerin Korunması*

Kanunu'yla kişisel verilerin işlenmesinde özel hayatın gizliliğinin ve veri mahremiyetinin korunması sağlanmıştır” (s.13) denilmektedir; ancak YRSB'nin duyurulmasından kısa süre önce, bizzat AKP'nin, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı sonucuna itiraz edecek gerekçe uydurma gayretiyle, binlerce İstanbullu'nun gizli sağlık bilgilerine hukuka aykırı şekilde erişim sağlamış olduğu ve söz konusu Kanun'u göz göre göre ihlal etmiş olduğu göz ardı edilemez.

Var olan hak ihlallerine değinmek bir yana, belgede, *“Türkiye’de insan hakları alanında mevzuat altyapısında ve uygulamada önemli bir dönüşüm gerçekleştirilmiştir”* denilmekte, (AKP iktidarında geçirilen) son on altı yılda insan hakları alanında gelişmelerin gerçekleştiği iddia edilmektedir (s.26).

3) Olağanüstü Hal Rejiminin Yarattığı Sistemik İnsan Hakkı İhlalleri Yok Sayılmıştır

YRSB, yakın zamanın adalet alanındaki en kapsamlı sorunsalını oluşturan **olağanüstü hal hukuksuzlukları** konusunda da büyük bir vurdumduymazlık içerisindedir. Belgeye göre; *“ ... olağanüstü hâl uygulaması makul bir süre devam ettirilmiş ve kaldırılmıştır ... olağanüstü hâl sürecinin bitmesini takiben derogasyon bildirimleri geri çekilmiştir. Olağanüstü hâl süresince alınan bütün tedbirlerde, başta Anayasa olmak üzere uluslararası yükümlülüklerden kaynaklanan 'zorunluluk' ve 'orantılılık' kriterlerine hassasiyetle uyulmuştur”* (s.8). Oysa zorunluluk ve orantılılık ölçütlerine uymak bir yana, bu süreçte, OHAL ilanına ilişkin meşru amaçla dahi alakası olmayan şekilde on binlerce insan kamu görevinden çıkarılmıştır. Sündürüle südürüle uzatılmış OHAL devresinde çıkarılan KHK'lerle, on binlerce insanın adil yargılanma hakkı çiğnenmiş, suç ve cezanın şahsiliği ilkesi yerle yeksan edilmiş, OHAL süresini aşan kalıcı düzenlemelerle yaratılan hukuksuzluklar, olağan döneme de sirayet ettirilmiştir. İşte YRSB, olağanüstü hal bahanesiyle on binlerce kişinin ve çok sayıda muhalifin, yürütmenin keyfi işlemleriyle temel hak ve özgürlüklerinden mahrum edilmiş olmaları olgusunu inkâr etmektedir.

Olağanüstü hal yönetimlerine ilişkin ulusal ve uluslararası asgari standartlara uyulmadan ve tamamen Anayasa dışı yol, yöntem ve içerikle hazırlanan **OHAL KHK düzenlemeleri, sonradan yasalaştırılmıştır**. Böylece, adeta iki hukuk sistemi yaratılmıştır: Yürürlükte olan yasalar ve OHAL KHK'leri kalıcı hale getiren düzenlemeler. OHAL KHK ek listelerinde adları yer alan 130 binin üzerinde kamu görevlisi, sorgusuz ve savunmasız bütün

kazanımlarından yoksun kılınmışken ve kendilerine de mahkeme kapıları kapatılmışken, bu konuda en ufak bir öz eleştiri yapmayı, aksine bu uygulamaları hukuka uygun addeden YRSB'nin, bir yargı reformuna zemin oluşturma ve adil yargılanma hakkını sağlama vaadinde bulunmasının hiçbir inandırıcılığı bulunmamaktadır. Yaptırımlar, zaman ve mekân bakımından sınırsız olduğu gibi, lekelenmeme hakkını da tümüyle ortadan kaldırmaktadır.

Aynı bağlamda yer alan ve olağan hukuk düzeni ile bağdaşmayan düzenleme ve uygulamalar arasında, OHAL'e 3 yıl daha yasal düzlemde geçerlilik kazandıran 7145 sayılı Kanun ve Olağanüstü Hal işlemleri İnceleme Komisyonu (OHALİİK) belirtilebilir. Öte yandan, on binlerce kişinin suçsuzluk karinesini ihlal eden sorumlular, kendilerine hukuki bağışıklıklar sağlamak suretiyle sorumluluk mekanizmasının işlemlerini de önlemişlerdir.

4) YRSB, Anayasa'nın Sistematik Şekilde İhlal Edilmesi Olgusunu İşlememiştir

Anayasa hükümlerine asgari saygı sağlanmadan, değil anayasal devlet, kanun devletinden bile söz edilemez. Oysa YRSB, Türkiye'de Anayasa'nın uygulanmaması olgusunu da görmezlikten gelmektedir. Kendilerini cumhur ittifakı olarak adlandıran AKP-MHP eksenli, Anayasa'nın emredici hükümlerini sürekli olarak ihlal etmektedir. Bu olgu görmezlikten gelinerek ve yürürlükteki Anayasa'ya saygı sağlanmadan hiçbir reform adımı inandırıcı olamaz.

Bunun **örnekleri**, yürütme, yasama ve yargı bağlamlarında genişçe vardır.

Yasama ile ilgili olarak; örneğin kanun tekliflerinin Meclis dışında hazırlanması, Anayasa'nın belirgin bir ihlalidir. Dahası, komisyonlar ve Genel Kurul, tartışma ve müzakere mekânları değil, adeta bürokrasiden gelen metinleri "tevsik" kurullarına dönüşmüşlerdir. Özetle, yasama sürecinde, yasalar için "Anayasaya saygı" ilkesi ölçüt alınması gerekirken, Yürütme'nin beklentileri belirleyici olabilmektedir.

Yargı ise, "Anayasa-yasa-hukuk" üçgeninde karar vermesi gerekirken, Yürütme'nin yönlendirmesi veya siyasal eğilimler doğrultusunda verdiği kararlar ile, hak ve özgürlükler beçiliği işlevinden uzaklaşarak, hak ve özgürlükleri ihlal eden organ konumuna kaymaktadır. Öte yandan, genel olarak yargı kararlarının kamu gücü tarafından uygulanmasında sorunlar bulunduğu gibi, Anayasa Mahkemesi kararları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları yürütme ve yargı tarafından saygı görmemektedir.

Yürütme ile ilgili olarak en ağır ihlaller zinciri, Anayasa'nın 138. maddesiyle ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Yargı kararları öncesi, esnası ve sonrasına ilişkin olarak Cumhurbaşkanı'nın söylem ve eylemleri, mahkemelerin bağımsızlığını ihlal etmektedir.

Anayasa'nın sürekli ihlal edilen amir hükümlerinden bazıları şunlardır: Cumhuriyetin nitelikleri (md.2), egemenlik (md.6), yasama yetkisi (md.7), yürütme yetkisi ve görevi (md.8), yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığı (md.9), Anayasa'nın üstünlüğü (md.11), temel haklar ve ödevler (md.12-74), temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmaların uyumsuzluk halinde kanunlardan üstün tutulması (md.90), üniversitelerin özerkliği (md.130), kamu tüzelkişiliği olarak kurulan radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı (md.133). Yargı düzenlemeleri ile doğrudan ilgisi olması bakımından mahkemelerin bağımsızlığını düzenleyen madde 138'i ihlal etme alışkanlığının devam ettiğini özellikle vurgulamak gerekir.

Anayasa'ya yargı tarafından ve yargı yoluyla saygının sağlanması konusunu gündemine almayan bir yargı reform planı, Türkiye gibi **anayasası sistematik şekilde ihlal edilen** bir ülke açısından anlamsız olmaktadır. Anayasa'nın uygulanmadığı bir hukuk sisteminde, yargı aygıtı en ayrıntılı kurullarla düzenlense dahi, bundan demokratik bir hukuk devletinin asgari gereklerini sağlayabilecek bir sonuç dahi çıkamayacaktır. YRSB'nin Anayasa'ya saygı konusunu işlememesi, belgenin tamamını sakatlayan bir eksiklik oluşturmaktadır. Bu arada, reform belgesini bizzat açıklayan Cumhurbaşkanı'nın, Anayasa'nın 104. maddesinin 2. fıkrasına rağmen aynı zamanda Anayasa'yı en çok ihlal eden kişi olması da başlı başına manidardır.

B) YRSB, Demokratik Bir Yargı Reformuna Temel Oluşturacak Nitelikte Değildir

Var olan durumun doğru bir fotoğrafını çekmeyen YRSB, hazırlanışı itibariyle de, bir yargı reformunda bulunması gereken demokratik meşruiyete sahip değildir (1). Belgenin kapsamı soyuttur; reforma dair olarak yapılması gerekenler somut şekilde cisimleştirilmemiştir (2). Belge, adalet sisteminin esaslarından kopmak suretiyle, kendisini salt teknik bir reform merceğine hapsetmiştir (3).

1) YRSB, Hazırlanış Sürecine İlişkin Olarak Demokratik Meşruiyet Taşımamaktadır

YRSB, katılımcı bir hazırlık süreci sonucunda ortaya çıkmış olma iddiasındadır: (s.17). Oysa ne YRSB'nin ne de verilen kanun teklifinin kapsamını Meclis'te oluşturmak gibi bir yol izlenmiştir. Ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'yle YRSB'ye ilişkin herhangi bir istişare süreci de olmamıştır. AKP, gerçekleştirme iddiasında olduğu yargı reformu için toplumsal bir uzlaşma aramamıştır. Meclisi ve muhalefet partilerini dışlayan bir hazırlık süreci, sırf AKP'nin belirlediği kimi kurum, kuruluş ve kişilerle şu ya da bu ölçüde iletişim kuruldu diye, Cumhurbaşkanı'nın bürokrat ekibi tarafından hazırlanmış bir belgeye demokratik bir nitelik kazandıramaz.

2) YRSB, Nasıl Gerçekleştirileceği Belirsiz Olan Soyut Bir Belgedir

YRSB, soyut bir kapsam taşımakta ve tasarladığı reform sürecinin çatılmasıyla ilgili yeterli belirlilik taşımamaktadır. Her ne kadar, belgede, amaçlar hedeflere ve hedefler de faaliyetlere bölünerek, soyuttan somuta yürüyen bir gerçekleştirme projesi öngörülmüş gibi gözükse de, faaliyet olarak ifade edilen eylemlerin gerçekleştirilmesi için dahi çok miktarda adım atılması gerekmektedir. Belgeyi takiben bir **Eylem Planı'nın** açıklanacağı ifade edilmiş olmakla beraber, bunun ne zaman gerçekleşeceği ve bu şekilde YRSB'yi hayata geçirmekle ilgili ne ölçüde somut ve ayrıntılı bir kapsam sunulacağı belirsizdir. Üstelik, bu minvalde yapılması gereken düzenlemelerin önemli bir kısmının da Meclis'in önüne gelmesi gerekmektedir. Bu açıdan, yapılması gereken yeni düzenlemelerle, ilga edilmesi gereken mevzuat hükümlerine ilişkin bir ön hazırlık eki YRSB'de bulunmamaktadır. Öte yandan, belgede yer alan birçok tasarının nasıl ve hangi vadede hayata geçirilecekleri de muammadır. Bu çerçevede, YRSB'yi kapsayıcı, açık ve somut bir reform çerçevesi olarak görmek mümkün değildir. Bu belge, olsa olsa bir temenniler toplamıdır.

Açıklanan amaç, hedef ve faaliyetlerin büyük kısmının soyut nitelik taşıdığı tespitine birçok örnek verilebilir:

- Belgenin yayımlanmasından itibaren en geç üç ay içinde oluşturulacağı söylenen "**Yargı Reformu Stratejisi İzleme ve Değerlendirme Kurulu**"nun kimlerden oluşacağı, ne gibi yetkilerle donatılacağı meçhuldür. Bu kurulun hangi hukuki işlemle oluşturulacağı, hangi organların izlenmeye alınacağı, Kurul'un statüsü ve karar yetkisi belirli olmadığı gibi, bunun Anayasa ile bağdaşırılığı da belirsizdir.

- “*Hâkim ve Cumhuriyet savcısı kararlarının, AYM ve AIHM kararlarına uygunluğunun meslekte yükselme süreçleri ve denetimlerinde gözetilmesi sağlanacaktır*” (1.3-a). Ancak söz konusu uygunluğun ölçümünün ne şekilde yapılacağıyla ilgili bir açıklık bulunmamaktadır.
- “*Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nda yer alan disiplin cezaları daha objektif ölçütlerle yeniden belirlenecektir*” (2.2-a) denilmektedir. Ancak söz konusu “daha objektif ölçütler”e ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır.
- “*Hukuk fakültelerinde mevcut akademik kadroların niceliği ve niteliğine ilişkin temel ilkeler yeniden belirlenecektir*” (3.1-b) denilmektedir. Bir yargı reformu belgesinde ne aradığı anlaşılamayan bu konuyla ilgili olarak da, “temel ilkeler”in kapsamı saptanmamıştır ve bunların belirlenmesi de geleceğe havale edilmiştir.
- “*Hâkim, savcı ve personel alımında kadın-erkek eşitliği ilkesinin gözetilmesine devam edilecektir*” (3.7-b) denilmektedir. Ancak ne bu konuda son yıllara ilişkin olarak istatistiki bilgi paylaşılmıştır ne de işe alımda cinsiyet eşitliği ilkesinin ne şekilde gözetileceği belirtilmiştir.
- Yargıda performans kriterlerinin yeniden belirleneceği, uzun süren soruşturma ya da davalar için “*Performans Esaslı İzleme Sistemi*”nin oluşturulacağı, HSK Teftiş Kurulu bünyesinde Yargıda Performans Ölçüm ve Takip Merkezi kurulacağı, hedef süre uygulamasının takip edileceği ve hedef süreyi aşan dosyalara yönelik önlemlerin alınacağı ifade edilmektedir (4.1-a ve b, 4.2-a). Yine burada ifade edilen her bir mekanizma ve kavramın içinin doldurulması gerekmektedir.
- “*İstinaf mahkemeleri arasında oluşan kesin nitelikteki karar farklılıklarını giderecek bir sistemin kurulması sağlanacaktır*” denilmektedir (4.4-e). Ancak bu sistemin ne şekilde somutlaştırılacağı YRSB’de belirtilmemiştir.
- “*Adli ve idari yargıda görevsizlik ve yetkisizlik kararlarından dolayı yargulamaların uzamasının önüne geçecek bir model oluşturulacaktır*” denilmektedir (6.1-b). Ancak bu modelin nasıl oluşturulacağıyla ilgili bir açıklık da YRSB’de bulunmamaktadır.

Kuşkusuz, bu örnekler çoğaltılabilir. YRSB, çok sayıda konu işlemekte, buna karşın, ele aldığı meselelere yönelik çözümlerini ayrıntılı bir kapsamda sunmamaktadır. YRSB’nin hayata geçirilebilmesi için, hâlihazırdaki kapsamını fersah fersah aşan bir somutlaştırma çabası gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi

içinse, çok sayıda konuda hem ilkeler düzeyinde tercihler yapmak, hem de birçok mekanizma oluşturmak gerekmektedir. Bu haliyle, YRSB'nin dayandığı amaç ve hedeflerin ne şekilde, hangi kapsamda ve ne kadar sürede gerçekleştirileceğini öngörmek ve tartışmak mümkün olamamaktadır. Belgenin çok sayıda konu işleyen kapsamına eklenen bu soyut niteliği, onun gerçek bir yargı reformuna temel olacak sağlam ve dokunulabilir bir zemin oluşturamayacağını göstermektedir.

3) Yargı Reformu, Temel Sorunları Örtten Teknik Bir Bakış Açısıyla Kurgulanmıştır

YRSB'nin görünüşteki geniş kapsamı ve işlediği konuların çokluğu, belgeyi yargı konusunu temel açıdan ele alan bir metin haline getirememektedir. Yargı bağımsızlığından temel hak ve özgürlüklerin sistematik ihlallerine kadar yargı ve adaletin en esaslı ve belirleyici sorunlarını kasıtlı olarak göz ardı eden bu belge, sırf çok sayıda konu içerdiği için kapsayıcı ve doyurucu hale gelmemektedir. Reform yapma iddiasındaki bir belgede elektronik tebligat konusuyla ilgili bir yenilik öngörmek, HSK'nın siyasi yapısı ele alınmazken ya da cumhurbaşkanına hakaret suçunun kaldırılacağı ifade edilmezken, samimiyetten yoksun kalmaktadır.

Belge bu haliyle, **sistemin temel değerlerini göz ardı eden ve salt teknik altyapıya yönelik bir mühendislik ürünü** oluşturmaktadır. Adında "strateji" sözcüğünü barındıran belgede, "artırmak", "etkinlik", "performans" gibi nicelik ve verimlilik ile ilgili bir terminolojinin sıklıkla kullanılmış olması da bu durumun bir delilidir. *Anayasa'da öngörülen ve hukuk sisteminin temellerini oluşturan değerlerin korunması ve geliştirilmesini önemsemeyen bu teknik akıl, var olanı meşrulaştırma yönündeki pozitivist bir siyasi tavır cisimleştirmektedir.* Hukuk sisteminin değerlerinden kopuk bir teknik mercekle gerçek bir yargı reformunun yapılamayacağı ve adil yargılanma hakkının tüm gerekleriyle sağlanamayacağı açıktır. YRSB, böylece, otoriter bir iktidarın bekasını sağlamaya yönelik bir göz boyama aracı olmaktan öteye gidememektedir.

II) Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, Bir Reform Önerisi Değildir

YRSB için söylenenler, burada söz konusu olan ve varlık sebebi YRSB olan kanun teklifi açısından da geçerlidir. Yukarıda YRSB ile ilgili ortaya koyulan eleştirilere ek olarak, bu kanun teklifinin hangi sebeple bir reform belgesi olmadığını metnin kapsamına değinerek de belirlemek mümkündür.

Öncelikle yeniden hatırlanmalıdır ki, Türkiye’de yargı reformunu ele alacak merci, Türkiye Büyük Millet Meclisi’dir. Bilindiği üzere, YRSB’yi ve içerdiği amaç ve hedefleri Adalet Bakanlığı hazırlamış ve Cumhurbaşkanı duyurmuştur. YRSB’nin hazırlanması safhasında, ana muhalefet partisiyle dahi diyalog kurulmamış, söz konusu metin, kapalı kapılar ardında ve demokratik meşruiyetten mahrum bir usulle hazırlanmıştır. Benzer şekilde, söz konusu kanun teklifinin hazırlanması süreci Meclis’in işiye, AKP’nin kanun teklifi baştan sona “yürütmenin gölgesi”nde kalmıştır. YRSB üzerine inşa edilecek her kanun yapım süreci, yasamanın yürütme karşısındaki özerkliğini derinden zedeleyecektir. Hele ki söz konusu olan yargı reformu gibi, hem son derece ivedi bir ihtiyaç oluşturan ve hem de toplumsal mutabakata gereksinim duyulan bir alan olduğunda, Meclis’in bu şekilde ikinci plana atılmasının demokratik açıdan ve millî egemenlik bakımından savunulabilir bir yanı bulunmadığı ifade edilebilir. Yargı reformunun kapsamı Meclis’te oluşturulmalı; bu çerçevede sivil toplumun tüm bileşenlerinin fikirleri alınmalıdır.

Nitekim 2019 yazı boyunca kanun teklifi hakkında içerik bilgisi, medya yoluyla sürekli Adalet Bakanı Cumhurbaşkanı tarafından paylaşıldı. Öyle ki, 1 Ekim TBMM açış konuşmasında, CB, teklif için “sunduk” fiilini kullandı. Aynı konuşma, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi (CBHS) olarak adlandırılan yönetim tarzının erkler ayrılığına ne denli yabancı olduğu hakkında da fikir sunuyor.

Kuşkusuz YRSB, yürütme tarafından hazırlanan ve yasamaya iletilen bir ihtiyaç belgesi olarak, içeriğinden bağımsız olarak olumludur; ancak bu belgenin yasama için sadece bir rehber niteliğinde olup, şeklen ve içerik olarak yazım yetkisi ve içerik belirleme yetkisi tamamen TBMM’ye aittir. TBMM’nin yasama yetkisinin asli ve genel özelliği, yargı reformuna ilişkin yasal düzenlemeyi, adil yargılanma hakkının asgari ilkelerine, Anayasa’ya ve Türkiye’nin taraf olduğu insan haklarına ilişkin uluslararası yükümlülükler çerçevesinde dilediği gibi düzenleme yetkisini ifade eder.

Yine yöntemsel mercekten bakıldığında, yargı reformunun **torba kanun** uygulamasıyla yapılamayacağını belirtmekte fayda vardır. Bu usül, Meclis

çalışmalarını zorlaştırmakta, kanunların ulaşılabilirliğini zedeleyen ve hukuk uygulamasını güçleştiren sonuçlar doğurmaktadır. Kanun teklifi bu açıdan da, gerçek bir reform kapsamının taşınması gereken fikirsel bütünlük ve analitik kavranırlıktan mahrum olduğu açıktır.

İçeriğine bakıldığında, AKP'nin kanun teklifinin genel gerekçesinin, tıpkı Yargı Reformu Strateji Belgesi'nde olduğu gibi, **Türkiye'de yargının ve adaletin gerçek sorunlarını görmezden geldiği**, gerçek anlamda bir reform belgesinde bulunması gereken değişiklik irade ve unsurlarından yoksun bulunduğu görülmektedir.

Bu açıdan, **öncelikle**, kanun teklifinde olanlardan öte, **teklifte yer bulmayan unsurları** kısaca anmakta fayda vardır. Bu şekilde hareket ederek, asla bir yargı reform paketi olamayacak söz konusu kanun teklifinin, aslında yapılması gerekirken yapılmayan hangi gerçek reform gerekliliklerini örtmeye, perdelemeye çalıştığını görmek de mümkün olacaktır. Teklif, öncelikle Türkiye'de yargının en büyük sorunu olan **yargı bağımsızlığı** meselesini yok saymaktadır. Teklifte HSK'nın yapısı ve üye seçimi söz konusu edilmediği gibi, hakimlerin meslekten çıkarılma dışında maruz kaldıkları müeyyidelere karşı yargı yolunun açılmasıyla ilgili herhangi bir yenilik getirilmemektedir. Oysa, göz boyamak amacıyla yazılıp sunulmuş olan Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin dar ve inkârcı kapsamında dahi, *“Bu dönemde Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun disiplin kararlarına karşı yargı denetiminin genişletilmesi için anayasa değişikliği önerisinin hazırlanması öngörülmüştür”* (YRSB, s.33) denilmiştir. Şu halde, sormak gerekir : Neden Meclis'in açılmasıyla verilen kanun teklifinde, AKP atmayı vaat ettiği bu adımı atmamıştır? Bu adımı atmak Anayasa'da yapılacak küçük bir değişiklikle mümkündür ve muhalefetin de böyle bir değişikliği destekleyeceği açıktır. Ancak mevcut yapı, seçim şekli ve yetkileriyle HSK'nin, iktidarın hoşuna gitmeyen kararları veren hakimlerin tayinleriyle ilgili kararları bir cezalandırma aracı olarak kullandığı da bir vakıyken, yargı bağımsızlığı ve hak arama özgürlüğü açısından böylesine önem taşıyan değişikliklerin AK Parti'nin kanun teklifinde bulunmaması, gerçek iradenin aslında yargı reformu olmadığını açıkça göstermektedir.

Kanun teklifinin bir yargı reformu olmadığını gösteren bir diğer bulgu, **olağanüstü hal mağdurlarının haklarının ve itibarlarının iadesi** için gerekli adımların atılmasından metinde imtina edilmesidir. OHAL, iki yıl boyunca, ilanına sebebiyet veren meşru amaca ilişkin bağlamın dışında uygulanmış; neden, konu ve amaç bakımından OHAL yönetiminin sınırlarına uyulmadığı

gibi ilgili asgari hukuki standartlarına da uyulmamıştır. OHAL KHK ek listelerinde adları yer alan yaklaşık 140 bin kamu görevlisi, kamu görevi ile ilgili (ve ilgili olmayan) bütün haklarından kalıcı olarak yoksun kılınmıştır. Üstelik, Ocak 2017’de kurulan, ancak Ekim 2017’de faaliyete geçen OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHALİİK), tek başvuru mercii olarak öngörülerek yargısal başvuru yolları kapatılmıştır. Buna karşın, yargı kararı olmadan, mahkemeye başvuru hakları ellerinden alınarak, tamamen yürütmenin keyfiliğiyle ağır müeyyidelere uğramış on binlerce KHK mağdurunun, maruz bırakıldıkları sivil ölüm halinden çıkarılmalarını kanun teklifi gündemine almamıştır. Kanun teklifinin bu umursamazlığı, YRSB’nin olağanüstü haldeki insan hakları ihlalleriyle ilgili olarak yukarıda aktarılan inkârcı tavrına denk düşmektedir.

OHAL düzenlemelerinin adil yargılanma hakkı gereklerine aykırılığı ve lekelenme hakkını tümden ortadan kaldıran özelliği, OHAL KHK düzenleyicilerinin söylem ve eylemleri ile teyit edilmiş bulunuyor. Burada sadece 3 örnekle yetinilecek:

-OHAL KHK ek listelerinde adları yer alan kişilerden haberdar olmadığını beyan eden Başbakan B. Yıldırım’ın, “kurunun yanında yaş da yanıyor” sözleri (22 Şubat 2017).

- “Ek listeleri MİT hazırlıyor” (Başbakan yrd. N. Canikli, 22 Mart 2017).

- “KHK ek listelerinde adları yer alan kişiler seçmen olamaz” (AK Parti’nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerini iptal ettirmek için YSK Başkanlığına liste sunması, Nisan 2019).

Gerçi bu açıdan kanun teklifinde bir düzenleme bulunmaktadır. Ancak o da, esasen olağanüstü hal devresindeki hukuksuzluk sürecinin bir devamı niteliğindedir. Bu göre, olağanüstü hal dönemine dayanan düzenlemeler uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında **pasaport** verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlarla ilgili olarak sözde olumlu bir adım gibi ortaya koyulan bu düzenleme; haklarında devam etmekte olan herhangi bir idari veya adli soruşturma veya kovuşturma bulunmayanlara, kovuşturmayla yer olmadığına, beraatine, ceza verilmesine yer olmadığına, davanın reddine veya düşmesine karar verilenlere, mahkumiyet kararı bulunanlardan cezası tümüyle infaz edilenlere veya ertelenenlere, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilenlere başvurularını halinde kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucuna göre İçişleri Bakanlığınca pasaport verilebileceğini ifade etmektedir.

Haklarında kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilenlerden beraat edenlere kadar, hukuki herhangi bir sorumlulukları olmadığı bizzat çeşitli yargı mercileri tarafından ortaya koyulan kişiler hakkında dahi halen **kolluk birimlerince araştırma yapılması koşulunun söz konusu edilmesi**, olağanüstü hal bahanesiyle adeta fişlenmiş olan KHK'li yurttaşlara karşı söz konusu hukuksuzluk sürecinin devam ettirilmesi iradesini açıkça ortaya koymaktadır. Teklif metnindeki “*kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucuna göre İçişleri Bakanlığınca pasaport verilebilir*” ifadesi, kişinin temel bir insan hakkı olan dolaşım özgürlüğünü yürütmenin keyfiğine terk etmektedir. Bu yöndeki bir düzenleme, Anayasa'nın seyahat hürriyetini düzenleyen ve seyahat hürriyetinin suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek amaçlarıyla sınırlanabileceğini belirten 23. maddesine ve serbest dolaşım özgürlüğüne ilişkin AİHS'ye Ek 4 no'lu Protokol'ün 2. maddesine aykırıdır. Görüldüğü üzere, olağanüstü hal mağdurlarıyla ilgili olarak sözüm ona bir düzeltme getiren teklif metni dahi, halen olağanüstü hal hukuku keyfiğini devam ettirmekte, insanların temel haklarına saygı gereğini, bir yürütme lütfuna indirgemeye kalkışmaktadır.

Güvenlik soruşturması, kamu görevine girebilme koşulu olarak aranması ve uygulama tarzı Anayasa'ya aykırı iken, seyahat özgürlüğü için aranması, Anayasa madde 23'ün öngördüğü “hakim kararı” kaydına açıkça aykırı olduğu gibi, totaliter yönetim zihniyetini yansıtmaya bakımından kaygı vericidir.

OHAL tedbirlerinin sürekliliğini meşru kılmak için, yanlış olarak kullanılan sadakat ilikisi kavramına da açıklık getirmek gerekir: “Devlet, kendisine sadakatle bağlı olmayan kamu görevlileri ile çalışmak zorunda değildir” şeklindeki söylemin hukuki bir karşılığı bulunmamaktadır. Çünkü devlete sadakat, aslında Anayasa'ya saygıdır: “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır” (md.11). Bu itibarla, Devlete sadakat, hukuka bağlılık demek; çünkü hukuk devleti, “hukuk kuralları bütünü” şeklinde tanımlanır. Bu nedenle, hukuka saygı ile kişiye sadakat birbirine karıştırılmamlıdır.

Adil yargılanma hakkının gerekleri çerçevesinde, mevzuatta yapılması gereken birçok değişiklik vardır. Özellikle olağanüstü hal döneminde yürürlüğe konulan Anayasa dışı kanun hükmünde kararname düzenlemeleri yoluyla adil yargılanma hakkının asgari gerekleri ortadan kaldırılmış ve özü de zedelenmiş

olduğundan, bu konuda kapsamlı yasal düzenlemeler yapma gereği acildir. Ne ki, kanun teklifi bu açıdan da atılması gereken adımları atmamaktadır.

İfade özgürlüğü alanındaki siyasi davalar ve zincirleme şekilde ortaya çıkan adil yargılanma hakkı ihlalleri, Türkiye’de hukukun kanayan yaralarındandır. Avrupa İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi içtihatlarının da çok açık şekilde belirttiği üzere, devlet politikalarını ve başta Cumhurbaşkanı olmak üzere ülkeyi yönetenleri en sert şekilde eleştirmek, nefret ifadesi oluşturmadıkça ya da şiddete açıkça çağrı olmadıkça ifade özgürlüğü tarafından korunmaktadır. Nefrete ve şiddete çağrının saptanmasında ise, savcı ve hâkimlerin niyet okuması yapma, insanlara sahip olmadıkları düşünceleri isnat etme yetkileri yoktur. Oysa uygulamada, uydurma iddianamelerle davalar açılabilen, siyasi muhaliflere gözdağı vermek amacıyla yargısal fonksiyon kötüye kullanılabilir.

Genel gerekçeye bakılırsa, *“ifade özgürlüğü alanını genişletecek ya da bu özgürlüğün güvencelerini artıracak adımların her fırsatta atılması, yargı reformlarının öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır”*. Ancak bu çerçevede ortaya koyulan değişiklik teklifleri, Türkiye’de ifade özgürlüğüyle ilgili temel sorunun yargısal uygulama olduğunu dikkate almamakta ve yürütmenin yargı üzerindeki tahakkümü kaldırılmadan ifade özgürlüğü alanında gerekli reformun yapılamayacağını görmezden gelmektedir. Yargısal uygulamanın; bir yandan zaman zaman Cumhurbaşkanı’nın kendi siyasi muhalifleriyle ilgili davaların açılmasını tetikleyen telkin, açıklama ve yönlendirmelerinden etkilendiği, öte yandansa, başta tayin meseleleri olmak üzere siyasi davalara bakan ya da siyasi muhalif olarak algılanan yargı mensupları hakkında HSK’nin verdiği taraflı kararlar karşısında savunmasız kaldığı söylenebilir. Gerçekten de, ifade özgürlüğüyle ilgili çeşitli siyasi davalar, Cumhurbaşkanı’nın muhalifleri susturma, eleştirileri engelleme yönündeki doğrudan ve dolaylı talimatlarının bir ürünü olarak doğmuştur. *Parti başkanı Cumhurbaşkanının gölgesinde olan HSK’nin*, hakimlerin kaderini belirleyen kararları hakkında, meslekten çıkarma hariç yargı yolunun kapalı olduğu dikkate alındığında, muhaliflerin ifade özgürlüğüne ilişkin davalarda adil yargılanmayla ilgili derin ve yaygın sorunların peyda olması şaşırtıcı olmamaktadır. Öyle ki, kaderleri, tarafsız olmayan Cumhurbaşkanı’nın elinde olan hakimlerden bazılarının, Cumhurbaşkanı’na ve AKP’ye muhalif olan kişilerin davalarında bağımsız olamadıkları görülmektedir. Görüldüğü üzere, AKP’nin ifade özgürlüğü

konusunda söylediği ve yaptıkları arasında gerçekte derin bir uyumsuzluk bulunmaktadır.

Kanun teklifinde **ifade özgürlüğü konusundaki tavrın samimiyezsizliğini** bir yandan teklifte ifade edildiği şekilde yargı bağımsızlığı yönünde adım atılmaması ortaya koymakta, öte yandan da, AİHM'nin ihlal kararları uyarınca kaldırılması hukuken zorunlu olan TCK m.299 ile TCK m.301'in teklif kapsamına alınmaması göstermektedir. AİHM'nin Colombani ve diğerleri-Fransa kararı (25 Haziran 2002, başvuru n° 51279/99), Pakdemirli-Türkiye kararı (22 Şubat 2005, başvuru n° 35839/97), Artun ve Güvener-Türkiye kararı (26 Haziran 2007, başvuru n° 75510/01) ve Eon-Fransa kararı (14 Mart 2013, başvuru n° 26118/10) bu hususta açıktır : **Hakaret konusunda özel bir kanun aracılığıyla devlet başkanına imtiyazlı koruma sağlayan bir kanun, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır.** Keza, 2008 yılı değişikliğine rağmen, TCK m.301, ne kanunun lâfzı bakımından ne de yargısal uygulama açısından, arzulanan ve AİHS ile uyumlu olan bir düzenlemeye dönüştürülmüştür. AİHM, TCK m.301'in, kullandığı kabul edilemez derecedeki geniş sözcüklerin etkileri açısından yarattığı öngörülebilirlik eksikliği sebebiyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinin ikinci fıkrasında anlamında bir "kanun" oluşturmadığına hükmetmiştir (Altuğ Taner Akçam-Türkiye, 25 Ekim 2011, başvuru no: 27520/07). AİHM'nin, TCK m.301'in AİHS m.10/2 çerçevesinde kanunilik ölçütünü karşılamadığı açık içtihatı gereğince, bu düzenlemenin ilga olması hukuki bir zorunluluk oluşturmaktadır. Üstelik, Cumhurbaşkanlığı statüsüne sahip kişi, aynı zamanda parti başkanıdır.

Esasen AİHM içtihatlarının bu ve benzeri konularda dikkate alınmaması, YRSB'nin samimiyezsizliğini bir kez daha teşhir etmektedir. Zira kanun teklifine temel olan YRSB'de "*AYM ve AİHM kararlarında yer verilen ihlal alanlarına ilişkin etkili çözümler geliştirilecektir*" (1.2-a) denilmektedir. TCK m.299 ve m.301 ile ilgili "etkili çözüm" ise, hukuk siyaseti açısından hiçbir özel yönetsel arayış ya da çaba gerektirmeyen "ilga" yoludur. Bu kanun teklifinde beklemeksizin bu yönde bir adım atılmaması, YRSB'deki taahhüdün geçersizliğini peşinen ilan ediyor olmaktadır.

Kanun teklifinin 29. maddesi, uygulamada siyasi suç yaratan ve demokratik muhalefeti sindirmekte kullanılan suç tiplerini sıralamış, bunlara ilişkin olarak bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen kararların, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286. maddesinin 2. fıkrası kapsamında **temyiz** edilemeyecek kararlardan olsalar dahi temyiz

edilebileceklerine dair bir istisna hükmü getirmiştir. Kuşkusuz, bu yerinde bir değişikliktir. Ancak, Yargıtay yolunun açılmasının, muhalif sanıkların mahkemeler önünde maruz kaldıkları siyasi-yargısal taciz altında geçirecekleri sürenin uzamasına ve ceza tehdidi altında muhalefet etme özgürlüklerinden imtina etmeye zorlanmamaları gerekir. Bunun için de, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, sorumlu makamlardaki kamu görevlilerinin çoğulcu demokrasiyi sindirmeleri ve yargı bağımsızlığı konusunda gerekli adımların atılması elzemdir. Oysa, yapılması gereken, eleştiri niteliğindeki ifadelerden “düşünce suçu” ihdas edilmemesidir.

Teklifte “**seri muhakeme usulü**”, “basit yargılama usulü” gibi, genel gerekçede kullanılan tabirle “hızlı ve maliyet-etkin çözümler” ürettiği kabul edilen alternatif çözüm yöntemlerine verilen önem; erkler ayrılığı, Cumhurbaşkanı’nın anayasal sınırlara riayet etmesi gereği, olağanüstü hal kökenli mevzuatın kaldırılması, yargı bağımsızlığı, ifade özgürlüğü gibi anayasal değerler ve gerekliliklerle ilgili bir kaygısı olmadığı tekrar tekrar anlaşılan AKP’nin, yargı reformu adı altında niceliksel, ölçümsel ve teknik bir performans merceğine kendisini hapsettiğini göstermektedir. Oysa, adaletin değerler alanındaki sorunlarını görmezden gelen bir yargısal sürat teknikleri bütünü, reform olarak isimlendirilemez.

Yargılamanın öncelikle bütünüyle adil bir süreç olarak inşası elzemdir. Alternatif çözüm yöntemleri meselesi, ancak böyle bütünlüklü bir yargılama yaklaşımı içerisinde anlam bulacak ve hakkıyla tartışılabilecektir. Yoksa Anayasa’nın dahi sürekli olarak çiğnendiği bir sistemde, yargılamayı bir performans konusu olarak ele almanın adil yargılanmayla ilgili gerekçelere uygunluk anlamına gelemeyeceği ya da ülkenin adalet alanındaki yapısal sorunlarının çözümü konusunda bir aşama telakki edilemeyeceği açıktır.

AKP’nin kanun teklifinin neden bir yargı reformu oluşturamayacağını, teklifin içeriğinden de öte, teklifin içermedikleri göstermektedir. Temel sorunları inkar eden bir teklife reform ismi verilemez. **Yargı bağımsızlığı**; Cumhurbaşkanı’nın anayasal yetki alanına çekilmesi ve yargıya müdahalelerinin son bulması; adil yargılamanın ve özellikle de silahların eşitliği ilkesinin gerekleri çerçevesinde, savunma hakkına saygılı biçimde yargılama sürecinin yeniden inşası; olağanüstü hal mağdurlarına haklarının iadesi; olağanüstü hal mevzuatının ayıklanması; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin kararlarının Anayasa uyarınca kanun koyucu tarafından dikkate alınması; kurgu iddianamelerle insanları yargısal tacize maruz bırakan savcılarının ve AİHM ve

AYM kararlarını dikkate almayarak siyasi davalara bakan hâkimlerin mesleki durumlarının ele alınması; infaz hukukuyla ilgili kapsamlı sorunlar ve infaz esnasında karşılaşılan hak ihlalleri gibi temel meselelere bütünsel olarak eğilmeksizin, bir yargı reformu bahis konusu olamaz. YRSB’de olduğu gibi, üzerinde konuşulan kanun teklifinde de herhangi bir reform iradesinin bulunmadığı; teklifin, yargı bağımsızlığının sağlanması, adil yargılanma hakkının gereklerinin yerine getirilmesi ve anayasal hak ve özgürlüklerin önündeki engellerin kaldırılması yönünde herhangi bir irade ortaya koymadığı açıktır.

Bu çerçevede; AKP milletvekillerinin imzasıyla 30 Eylül 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na sunulan, 2/2215 esas sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, başta yargı bağımsızlığı olmak üzere olağanüstü hal döneminin yarattığı tahribatlarla yargıya güven ve yargının siyasallaşması sorunlarının hiçbirine ne yazık ki bir çözüm getirmemektedir. Yargılama usullerinde çeşitli değişikliklere gidilerek dava sayısını azaltma ve hızlı yargılama yapmanın amaçlandığı düzenlemeler, bizler açısından makyaj niteliği taşımaktadır ve ancak günü kurtarmaya yarayacaktır. Reform yapmak için reformcu, adaleti sağlamak için hukuk devletine inanmanın esas olduğu her kesim tarafından iyi bilinip kabullenilmedikçe, Ülkemizde ne yargının sorunları ne yargıdan kaynaklı sorunlar ne de sosyal ve siyasal sorunlarımız çözülür.

Teklifin maddelerine ilişkin görüşlerimiz aşağıdaki gibidir:

Teklifin 1. maddesiyle, avukatlara belli kriterler dayalı olarak hususi damgalı pasaport verilmesi öngörülmektedir. En az 15 yıllık kıdemini doldurup, Türk Ceza Kanunu İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü Beşinci Altıncı ve Yedinci bölümünde tanımlanan suçlar ile 12.04.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturmayla uğramamış olan avukatlara tanınan bu hak, Anayasa aykırılıklar içermektedir. AKP Genel Başkanı’nın “Avukatlara ilk defa yeşil pasaport alma hakkı tanınacak. Ama her avukata değil” sözleri sonrası yargı paketine eklenen bu düzenleme, Anayasa’nın “Masumiyet Karinesi”ni düzenleyen 38’inci maddesindeki “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz” hükmü ve “Seyahat özgürlüğünü” düzenleyen 23’üncü maddesindeki “Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya

kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir” hükmüne aykırıdır. Zira takipsizlikle sonuçlanabilecek soruşturma veya beraatla neticelenebilecek kovuşturmanın, masumiyet karinesi hiçe sayılarak pasaporta engel olarak düzenlenmesi, hukukun temel ilkelerinden uzaktır. Siyasi iktidara muhalif avukatların avukatlık faaliyetleri sebebiyle dahi bu suçlardan yargılanabildiği bir ortamda “Benim siyasi görüşümden olmayan avukata pasaport vermeyeceğim” düzenlemesidir. Seyahat özgürlüğünün ancak mahkeme kararıyla sınırlanabileceği Anayasa’da düzenlenmişken bu düzenlemenin hilafına hakkında soruşturma veya kovuşturma bulunan avukatların yeşil pasaport hakkı elde edemiyor olması özgürlüklerin karşısında yer almaktır. Mesleğe giriş, icrası aşaması ve müeyyideler konusunda aynı yükümlülükler altında olan avukatların yeşil pasaport hakkı elde etme noktasında farklı koşullara tabi tutulması eşitlik maddesinin de açıkça ihlalidir. Aynı şekilde avukatlık mesleği, kamu görevi ya da noterlik nedeniyle sonlananlar da kapsam dışı bırakılmış ve eşitlik ilkesi ihlal edilmiştir. Son olarak komisyonda kabul edilen madde 2’nci maddeyle değerlendirildiğinde OHAL mantığının devam ettiğinin kanıtıdır.

Teklifin 2. maddesiyle, olağanüstü hal (OHAL) döneminde çıkartılan kanun hükmünde kararnamelerle pasaportları iptal edilenlere, haklarındaki idari veya adli işlemler lehlerine sonuçlanmışsa pasaportlarının iadesi öngörülmektedir. Madde, yazımı ve ruhu itibarıyla OHAL ile getirilen tedbirlerin devam ettirilmesini özelliğini taşımaktadır. Zira haklarında herhangi bir soruşturma veya kovuşturma olmayan veya haklarında takipsizlik veya beraat kararı verilen insanların pasaportları OHAL KHK’leriyle yapılan iptallere dek sahip oldukları haklarıydı. Hukuk önünde masumiyeti ispatlanmış olan bu insanların pasaportları üzerinde tedbirin kayıtsız ve şartsız kaldırılarak haklarının iadesi gerekir. Fakat düzenlemeyle masum oldukları ispat olunan KHK mağdurlarının pasaportlarının iadesi sağlanamayacaktır. Kamu görevine girişte yapılan ve eleştirilen güvenlik soruşturmasından da daha geri bir düzenleme ile ‘kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucu verileceği’ kaydı, mahkeme kararını tanımamaktır. Seyahat özgürlüğünün de ihlalidir. Polis devleti mantığıyla getirilen düzenleme hukuk devleti ilkesini hiçe saymaktadır. OHAL hukukuyla ülke yönetmeye devam etme beyanı niteliği taşıyan madde, yaşanan bir hukuksuzluğu gidermektense, AİHM’den çıkabilecek ihlal kararlarının önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Teklifin 3. maddesiyle, avukatlık stajına başlamak, ‘Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı’ adıyla getirilen baraj sınavında başarılı olma şartına bağlanıyor. Düzenleme belli açılardan olumlu sonuçlar doğuracak olsa da iktidarın bu konudaki tutarsızlığı hala zihinlerde canlı olarak durmaktadır. Hatırlanacağı üzere Avukatlık Kanunu’na eklenen 2001 yılında getirilen ve 5 yıllık geçiş süreci sonrası 2006 yılında uygulamaya başlanması ön görülen avukatlık mesleğine giriş sınavına ilişkin düzenleme uygulanmadan AKP iktidarı tarafından yürürlükten kaldırıldı. Dönemin Adalet Bakanı tarafından, dönemin Başbakanının istemediği için kaldırıldığı ifade edilen avukatlık sınavının 13 sene sonra getirilmesi, 17 yıllık yönetimin hukuk politikalarının tutarsızlığının itirafıdır. 13 senede, akademisyen dahi olmadan, çeşitli cemaat ve siyasi yapılarla ilişkili fütursuzca açılan hukuk fakültelerinden mezun olanlarla sistem tıkanmış durumdadır. Yanlış politikalarından kaynaklı ortaya çıkan niteliksiz hukuk eğitim ve cemaatlerin elinde yetiştirilen hukukçular, karşı karşıya kaldığımız kara tablonun sebebidir. Düzenleme AKP iktidarının neden olduğu tahribatları ortadan kaldırmaya yetmeyecektir.

Teklifin 5. maddesiyle, hakim adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olma şartı getirilmektedir. Sınav düzenlemesinin olumlu sonuçları olmakla birlikte sınavın güvenilirliği de sınav yapılması kadar önemlidir. Düzenlemeyle sınavın Öğrenci, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılması öngörülmektedir. Ne yazık ki merkezi sınavların güvenilirliği konusu toplumda büyük soru işaretleri barındırmaktadır. Yapılan sınavlarda yaşanan soru çalma, soruların servis edilmesi gibi örnekler, niteliğin artırılması amaçlanan sınav uygulamasının, güvenilirliğinin sağlanmaması halinde ciddi bir sorunlara sebep olacağı kuşkusuzdur. Yurttaşların hukuku, emin ve yeterli ellere teslim edilmelidir. Yurttaş, kürsüdeki hakim, savcının veya avukatın liyakatinden şüphe etmemelidir. Kürsüde olan da hukukçu da tek bir gayet ile orada olmalıdır. Sınavın içeriği göz önüne alındığında, özel hukukun temeli olan Roma hukuku alanında adayların bilgisinin ölçülmeyecek olması büyük bir eksikliklerdir. Ayrıca hukuk sistemimizin en temel sorunlarından biri de insan hakları ihlalleridir. Bu bağlamda insan hakları bilgisini ölçmek de amaçlardan biri olmalıdır.

Teklifin 8. maddesiyle, hukuk yargılamasında uygulanan ses ve görüntü nakledilmesi, yani Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS)’in, idari yargılamada da uygulanması öngörülmüyor. SEGBİS’in istisna olması esassen bu

düzenlemeyle yaygınlaştırılması adil yargılanma hakkına alenen müdahaledir. Mahkemede yüz yüzelik ilkesi ve hakimin önünde dinlenilme esastır. Tarafların davaya katılma iradesi olsa dahi SEGBİS uygulamasının ‘keyfi’ bir kurala dönüştürüldüğü açıktır. SEGBİS uygulamasının kısıtlanması ve bir çerçeveye oturtulması gerekirken yaygınlaştırılması adil yargılanma ihlalidir.

Teklifin 9. maddesiyle, idari yargı hakim adaylığına hukuk fakültesi mezunu olmayanlar arasından yapılacak atamalar yönünden, alan ve sayı sınırlaması getirilmektedir. Maddeyle ile idari yargıç adaylığında ciddi bir hata düzeltilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurumsal yapısını yerle yeksan eden 703 sayılı KHK ile getirilen diğer alanlardan mezun olanlara idari hakimliğin önünü açan düzenlemeden geri dönmüştür. Fakat 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası ortaya çıkan hakim açığı bahane edilerek hakimlik savcılık sınavında 70 puan barajının kaldırılması ile idari yargıç olabilme kriterlerinin genişletilmesi yargıdaki siyasi kadrolaşmaya yol açmıştır. Bu yanlış düzenlemelerle alınan hakim ve savcıların sistemdeki durumunu sorgulamak da haklı bir tutumdur. Yamalı bohçaya çevrilen hukuk sistemi ile son üç yılda farklı koşullarla mesleğe seçilmiş hakim ve savcılar, hukuk politikalarındaki garabetin yansımalarıdır.

Teklifin 10. maddesiyle, hâkim ve savcı adaylarının mülakatını gerçekleştiren Mülakat Kurulunun üye sayısı artırılmıştır. Ancak bu düzenleme yargıda mülakatlar konusundaki yaşanan ciddi tartışmaların sona erdirilmesinin yolu değildir. Hakim ve savcı mülakatları toplum vicdan da bir yaradır. 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası 70 barajını kaldırarak düşük puanlı adayların kabul edilmesi ve başarılı adayların elenmesi, binlerce hakim savcıya güven yitimine sebep olmuştur. Mülakat sistemi değişmeden bu hisler ortadan kalkmayacaktır. Mülakat yöntemi geçmişte nasıl terör örgütünün yargıyı ele geçirmesine kaynaklık ettiyse, bugün başka cemaatlerin ya da grupların aidiyetiyle gerçekleşen atamalar başkaca sorunlara yol açacaktır. Bu nedenlerle düzenleme, mülakatlar konusunda yaşanan temel sorunu görmezden gelmektedir. Oysa yapılması gereken sözlü sınavın, kamera kaydı altında, üniversiteden gelen temsilci ile birlikte yapılmasıdır.

Teklifin 11. maddesiyle, Türkiye Adalet Akademisi’nin yargıdaki çeşitli iş ve işlemlere dahil edilmesi öngörülmektedir. Ancak bu uygulama da AKP iktidarının yargıdaki yapboz uygulamalarından biridir. Hatırlanacağı üzere, devlet hafızasının yok edildiği ve birçok kurumun kaldırıldığı 703 sayılı KHK ile Adalet Akademisi de kanunla mülga edilmişti. 2 Mayıs 2019 tarihinde ise 34 sayılı CBK ile Türkiye Adalet Akademisi yeniden düzenlenmiştir. Fakat

Anayasa'nın 140/3'üncü maddesi hakim ve savcılarının meslek içi eğitimlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceği yönünde açık bir hükme sahiptir. Anayasa'nın amir hükmüne rağmen kanunla düzenlenmesi gereken Türkiye Adalet Akademisi'nin CBK ile düzenlenmesi Anayasa'ya aykırıdır. Bu sebeple Anayasa'ya aykırı bir kanunla yapılan değişikliği tartışmak hukuki meşruiyetten uzaktır. Diğer bir Anayasa'ya aykırılık da Anayasa'da CBK ile düzenlenebilecek bir konu değildir. Burada yapılması gereken Türkiye Adalet Akademisi'nin Anayasa'ya uygun bir şekilde kanunla düzenlenmesidir.

Teklifin 13. maddesiyle, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun (TMK) 7'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki 'terör örgütlerinin propagandasını yapma' suçu yeniden düzenlenmekte, 'haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının suçu oluşturmayacağı' hükmü yasaya eklenmektedir. Ne yazık ki düzenleme soyut ve öngörülebilir olmayan kavramlarla ifade özgürlüğüne sebebiyet veren uygulamayı ortadan kaldıramayacaktır. TMK 7/2'nin uygulaması, ifade özgürlüğünü kısıtlayıcı ve siyasete bir ceza tehdidinde dönüştürülmüş, adeta bir fikir suçu üretme aracı haline gelmiştir. AİHM'in Türkiye'ye karşı verdiği hak ihlalleri bir yana Anayasa Mahkemesi'nin Ayşe Çelik, Füsun Üstel, Sırrı Süreyya Önder ve bu yöndeki diğerler kararlarla tutarlı bir şekilde ortaya koyduğu ihlal gerekçelerini giderici bir düzenleme yapılmalıdır. Bu bağlamda soyut ifadeler üzerinden haksız mahkumiyetler ve yargılamaların önüne geçecek düzenleme şarttır. "Cebir ve şiddet içeren eylem" ölçütü burada daha ciddi bir öneridir. AİHM içtihatları şiddete teşvik edici nitelikte olmayan açıklamaların ifade özgürlüğü kapsamında olduğunu belirterek, içeriğinde şiddete başvurmayı cesaretlendirici ifadeler yer almayan ya da kişileri silahlı isyana teşvik edici nitelikte olmayan açıklamalar nedeniyle bireylerin TMK'nın 7 maddesi 2. fıkrası çerçevesinde cezalandırılmasını ifade özgürlüğüne aykırı bulmaktadır. Kanun maddesi geniş bir cezalandırma alanı yaratmakta olup bireylerin düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Komisyondan geçen düzenleme ile 7/2 hükmünün ölçülülük ilkesine aykırılığı devam etmektedir. Ölçülülük ilkesi; "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik", başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik" başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, "orantılılık" ise başvuru önlem ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Ölçülülük ilkesiyle devlet, cezalandırmanın sağladığı kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengeyi

sağlamakla yükümlüdür. Ölçülülük ilkesi nazara alınmadan yapılan değişiklik hak ihlallerini ortadan kaldırmayacaktır.

Teklifin 14. maddesiyle, aile ve çocuk mahkemesi uzmanlarının görev tanımını genişleterek değiştirmektedir. Bakanlık merkez teşkilat personeliyken ve taşrada bir mahkemede görevli olarak çalışan uzmanlar, düzenlemeyle mahkemelerde görevlendirme yerine adliyelere atanma usulü ile tüm mahkeme ve savcılıkta görevlendirileceklerdir. Adliyelere atanama usulü uzmanlık tanımına ters düşmektedir. Ayrıca bu usulün uzmanlık kalitesini düşüreceği kaçınılmaz bir gerçektir.

Teklifin 18. maddesiyle, ağır ceza mahkemelerinin görevine giren ve girmeyen işlerdeki tutukluluk süreleri yeniden düzenlenmektedir. Ancak düzenleme yeterli değildir. Zira düzenlemeyle soruşturma evresiyle kovuşturma evresi arasında bir ayırda gidilmeye çalışılmışsa da süreler uzundur ve düzenlemenin KHK ile eklenen kısmı da durmaktadır. İstisna bir tedbir olan tutukluluğa ilişkin sürelerin, soruşturma ve kovuşturma aşamasında ayır edilerek düzenlenmesi mevcut hak ihlallerine sebebiyet veren durumları ortadan kaldırmamaktadır. Tutukluluk sürelerinin soruşturma ve kovuşturma ayırđ gözetmeden kısaltılması sorunun çözümünü sağlayacaktır. Tutukluluk AİHS Maadde 5 ve Anayasa Madde 19'daki 'güvenlik hakkı' ile doğrudan ilgilidir. İvedilikle tutukluluğa ilişkin genel bir düzenleme ile süreler kısaltılarak makul bir çözüm getirilmelidir. Aksi durumda AİHM ve AYM'de ihlal kararları verilmeye devam edecektir.

Teklifin 19. maddesiyle, kamu davası açılmasının ertelenmesi müessesesi, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar, kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar hakkında uygulanmaz kuralı getiriliyor. Bu konuda sorun, uygulayıcıların olaylara yaklaşımı olup, sübjektif kararlar alınmaktadır. 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe giren Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi kadınlara ve çocuklara, özellikle de kız çocuklara yönelik suçlar konusunda taraf devletlere etkili soruşturma yürütme ve cezalandırma yükümlülüğü getirmiştir. İstanbul Sözleşmesi 54. Maddesi sözleşme tarafı devletlere "tek taraflı ve resen yargılama" görevi vererek mağdurun bildirim ya da şikayet etmesini ya da şikayetini geri alması durumunda devamı için önlemler almasını şart koşmaktadır.

Teklifin 20. maddesiyle, iddianamenin iade şartlarına ilişkin düzenleme öngörülmektedir. Ancak yetersiz bir düzenlemedir. İddianamenin kabul kararından önce mahkemece taraflara tebliğ edilerek görüşleri alınmalıdır ve tarafların iddianameye itiraz edebilmeleri için belirli bir süre tanınmalıdır. Mahkemece, belirlenen itiraz süresi dolmasından itibaren soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler ve varsa itirazlar incelendikten sonra, suçun sübutuna doğrudan etki edecek mutlak sayılan mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen iddianameler iade edilmelidir.

Teklifin 23. maddesiyle, yargı sistemimize seri muhakeme usulü eklenmektedir. Adil yargılanma hakkının esaslarından biri makul sürede yargılanma hakkıdır. Fakat seri yargılama, hedef süre gibi muhakeme mantığından uzak düzenlemeler, yargıya bakış açısındaki sorunları ortaya koymaktadır. Delilerin mahkemede tartışılması sanığın ifadesinin alınması gerekir. Dosya yükü azaltık mantığı ile yapılan yargılamaların sonuçları ortadadır.

Teklifin 26. maddesiyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253'üncü maddesinde değişikliğe gidilerek, uzlaştırma kapsamındaki suç listesi genişletilmiştir. Teklif bu hali ile uygulamada, hukuki ve toplumsal bir takım çekinceler barındırmaktadır. Kadınlara ve çocuklara yönelik suçlar, faillere bakılmaksızın uzlaştırma kapsam dışında olmalıdır.

Teklifin 29. maddesiyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 286'ncı maddesinde değişikliğe gidilerek, hak ihlallerinin önüne geçilmesi ve uygulamada tekdüzelik amaçlanmaktadır. Ancak değişiklik yetersiz olup, aynı dosya kapsamında verilen mahkeme kararlarında temyize tabi olan hükümler, temyize tabi olmayan diğer hükümlere de sirayet ettirilmelidir. Aynı kararlar verilen ve toplam süresi beş yılı aşan hükümlere karşı da temyiz yolu açılmalıdır.

Teklifin 33. maddesiyle, 15 yaşını doldurmamış çocuklar için tutukluluk süresi kısaltılıyor. Bu konuda, çocukların cezaevinde olmamaları prensip kabul edilmeli ve düzenleme yerine çocuk cezaevlerinin kaldırılarak, bu süreleri eğitim evlerinde geçirmeleri sağlanmalıdır.

Zeynel Emre

İstanbul

Tufan Köse

Çorum

Rafet Zeybek

Antalya

Turan Aydoğan

İstanbul

Alpay Antmen

Mersin

Süleyman Bülbül

Aydın

MUHALEFET ŞERHİ

2/2215 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile İlgili Muhalefet Şerhimizdir.

Genel Değerlendirme

Uzun süredir ciddi beklentiler yaratılarak kamuoyunun gündeminde tutulan ve “Yargı Reformu” diye adlandırılan paket, Türkiye yargı sistemindeki sorunları ve adaletsizlikleri gidermekten ziyade demokrasi ve hukuk devletinden ne denli uzaklaşıldığının itirafı niteliğindedir.

Hazırlık aşamasına muhalefet ve sivil toplumun dâhil edilmediği teklif, kamuoyuna açıklandığı gün de mecliste bulunan diğer partiler ile usulen de olsa görüşüleceği ancak Halkların Demokratik Partisi (HDP) ile görüşülmeyeceği şeklindeki açıklama ile gündemde yer aldı. Konuyla ilgili meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları, akademik camia ve muhalefetle ortaklaşmayan, birlikte üretimden yoksun, sorunlara çözüm olmaktan uzak bir tarzla ele alınan ve bu haliyle “ben yaptım oldu” bakış açısıyla hazırlandığı ortaya çıkan teklifin, gerçek anlamda toplumun adalet taleplerine ve yargısal tasarruflardan kaynaklı sorunlarına derman olacak nitelikten uzak bir yaklaşımla hazırlanmış olduğunu söylemek mümkün.

Toplumsal hayata yönelik düzenlemeler yapılırken toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek, teknik anlamda niteliği yüksek çalışmalar olması gerekirken önümüzdeki teklif de Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarının toplumsal mutabakatı yakalayamamış vasat altı torba düzenlemelerinden biridir.

Adalet Komisyonu’na 27. Dönem 3. Yasama Yılı ilk toplantısını kamuoyunda “Yargı Reformu” olarak anılan düzenlemenin görüşmelerini yapmak üzere ilk olarak 3 Ekim 2019 tarihi için davet gönderilmiştir. Fakat toplantının bu ilk oturumunun, parlamentonun 1. (AKP) ve 2. (CHP) partisinin izleyen günlerde gerçekleşecek olan milletvekili kampları nedeniyle kısa tutulup, bir sonraki hafta daha etraflıca görüşmek üzere kapatılmasına karar verilince, ilk oturum 2 Ekim 2019 Çarşamba tarihinde saat 16:00’da gerçekleşmiştir. İlk oturumda, teklifin geneli hakkında görüşüleceği varsayılan toplantının sadece 3 saat sürmesinin planlandığı ifade edilmiş ve hatiplerin sözleri sürekli surette “o konunun yeri geldiğinde” görüşüleceği söylenerek kesilmiş ve kısıtlanmıştır. Toplantı pek çok milletvekili konuşmalarını tamamlayamadığı halde

19:55'te bitirilmiştir. Toplantı sonunda bir sonraki oturumda geneli hakkında söz alacak milletvekillerinin, ilk oturumda orada olanlardan olmak üzere isimleri toplanmış ve bu isimlerden başka genel müzakereye girilmeyeceği ifade edilmiştir.

Toplantının ikinci oturumu 7 Ekim 2019 Pazartesi gerçekleşmiş ve toplantı genel hakkında söz almayanların konuşmalarıyla devam etmeden önce teklifin ilk maddesi okutularak genel müzakerenin göstermelik hale getirilmesi hatta “müzakere” kavramının içinin boşaltılması söz konusu olmuştur.

Bunun da ötesinde komisyonlar tarihinde en göstermelik; komisyon, müzakere, müşavere, istişare kavramlarına en aykırı davranılan komisyon toplantısı olmuştur. Zira oturum başkanı hatiplere sürekli olarak “onun yeri geldiğinde konuşuruz” diyerek müdahale etmiş, yeri gelen konularda ise “onu daha önce söylemiştiniz” diyerek konuşmaları bitirme gayretine girmiştir. Bununla da yetinmeyip madde hakkında söz isteyen milletvekillerine “diğer maddede söylersin” diyerek, neyin telaşı; acelesi ya da paniği içinde olduğu anlaşılmayan bir tablo çizmiştir.

Niteliksiz bir çalışma usulü ile komisyon gece 02:45 itibarıyla teklif maddelerinin tamamını “görüşmüş” olarak kapanmış sadece 10 saat sonrası, yani 8 Ekim 2019 tarihi, saat 12:00 (sonradan 13:00 oldu) için muhalefet şerhi teslim süresi belirlemiştir. Bu anlamda komisyon muhalefet şerhi dâhil bütün işlerini neredeyse tam olarak 24 saat içerisinde sonlandırmıştır. Komisyon divanının komisyon üyelerine ortak bir karar için ya da fikirlerini almak için sorduğu tek şey ise müzakerelerin ilerleyen saatleriyle gelen yorgunluğu gidermek için “dondurma mı, meyve mi” istedikleri sorusu olmuştur.

Kamuoyunda “Yargı Reformu” olarak anılan bu düzenlemeler serisinin ilki olan teklif metnine ilişkin özensizlikler bu bakımdan; siyasi usul, içerik ve yasama tekniği olarak üç başlıkta ifade edilebilir.

Teklif metni siyasal iktidarın ifadelerine göre “tüm partilerle müzakere edilerek” hazırlanmıştır. Fakat parlamentonun 3. partisi olan Halkların Demokratik Partisi sürece dâhil edilmemiştir. Edildiği ifade edilse de bunun görünürlüğünden imtina için büyük bir hassasiyet gösterilmiştir.

İçeriği bakımından ise avukatların özlük haklarına ilişkin bir düzenleme ile başlayan teklif metninin, 2 yıllık bir Olağanüstü Hal (OHAL) enkazı altında kalmış bir ülkenin ihtiyaçlarına hiçbir surette karşılık olmayan düzenlemeler içerdiğinin altı çizilmelidir.

Yasama tekniği bakımından ise; işteş bir eylem alanı olması beklenen komisyonların, formalite icabı bir araya gelip konuşmacıların dinlenmediği, kısıtlandığı ya da ayıplandığı bir ortama dönüşmüş, 39 madde toplamda 24 sat içinde göstermelik olarak görüşülmüştür. Deyim yerindeyse bir “komisyonlar maratonu” söz konusu olsaydı, Adalet Komisyonu'nun bu toplantısı şüphesiz büyük övgüler toplayacaktı.

Ancak AKP iktidarlarının toplumsal mutabakatı katiyen reddeden ve demokrasinin, seçilmiş olanın mutlak inisiyatifi ile hızlı kararlar almak suretiyle gerçekleşeceğine olan inancı, görünen odur ki kemikleşmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi olarak tarif ettikleri yeni yönetim biçimindeki ısrarın nedeninin, tam olarak istişaresiz bir yönetim arayışından olduğunu da bu tutuma bir örnek olarak kaydetmek gerekecektir.

Yargının örgütlenmesi, etkinliği ve işleyişine dair düzenlemelerin daha ağırlıkta olduğu paket, adalet sisteminde ve yargı düzeninde yaşanan derin tahribat ve bunlardan kaynaklanan ağır haksızlıkların giderilmesine, adalet sisteminde yaşanan çöküşe, acil reform ihtiyacına ilişkin düzenleme barındırmıyor. Hâlbuki Türkiye halklarının ihtiyacı olan, toplumun tüm bileşenlerinin dâhil olduğu, hep birlikte yapılacak olan sivil, özgürlükçü, demokratik, çoğulcu bir Anayasadır. Bununla birlikte mevcut yasalarda yer alan OHAL döneminde hukuk sistemine dâhil edilenlerin de aralarında olduğu anti demokratik tüm düzenlemelerin sonlandırılacağı, Terörle Mücadele Kanunu (TMK) rejiminin kaldırıldığı, mevcut yasaların revize edildiği bir yargı reformudur.

Hâkimler, görevlerini, mahkemelerin bağımsızlığı ve mutlak hâkimlik teminatı esaslarına göre, yargısal etik kurallarına uygun olarak yerine getirmeli ve kanunda belirtilenlerden başka, resmî, gayri resmî özel hiçbir görev alamazlar. Ancak HSK'ya ilişkin düzenlemeler de geçmiş dönemlerde iktidar tarafından adaletsiz şekilde tek taraflı yürütülmüştür. Geçmiş dönemde yapılan Anayasa değişikliği ile iktidarın sistemi kendi lehine dizayn etme isteme nedeni ve bunun avantajlardan biri de HSK düzenlemesi olmuştur. Demokratik süreçlerde ortaya çıkan anayasaların öncelikli hedefi hukuk devleti ve demokrasinin asgari temel ilkeleri üzerine toplumsal bütünleşmeyi sağlamaktır, toplumsal bütünleşmeyi demokrasi ve hukuk devleti ekseninde sağlamaktır. Ancak yapılan bunun tam tersi olup, HSK eli ile toplumsal yarılma yaratılarak bunun üzerine sistem inşa edilmiştir. Mevzuatta ne olduğuna bakılmaksızın mevcut HSK tedrisatından geçmiş yargı mensuplarının uygulamaları geldiğimiz günde yargıdaki sorunların başında gelmektedir.

Pakette demokratikleşme, insan haklarının iyileştirilmesi, yargı bağımsızlığı, ceza ve idari yargılama usulünün esasına ve özüne ilişkin düzenlemeler yer almamaktadır. Hukuk ve yargı alanındaki gerilemelere dair hiçbir düzenleme de bulunmamaktadır. 2013 yılında iç güvenlik paketi ile reformların geri alındığı düzenlemeyle başlayan ve sonrasında olağanüstü hal rejiminin kalıcı hale getirildiği düzenlemelerle devam eden süreçte adaletsizlik ve hukuktan sapmanın üst seviyelere ulaştığı yargı sürecine çözüm olabilecek herhangi bir düzenleme mevcut değildir.

Bu düzenlemeyle;

Meslekte on beş yılını tamamlamış avukatlara tanınan yeşil pasaport hakkı gerekli ve iyi bir düzenleme olsa da, kamu hizmeti sunan hekimler ve diğer meslek üyelerine bu hakkın tanınmaması ve demokratik hukuk devletine, düzenine aykırı şekilde

pakette yer alan “idari tasarruf” kavramının bu vesile ile kanunda da yer alacak olması kabul edilemez. OHAL döneminde Anayasaya ve hukukun temel prensiplerine aykırı alınan tedbirlerden biri olan Kanun Hükmünde Kararname’ler ile (KHK) mağdur edilenlere haklarında soruşturma, kovuşturma ya da kesinleşmiş bir ceza hükmü olmasa dahi pasaport alabilmelerinin inisiyatifi İçişleri Bakanlığı’na bırakan düzenlemeye yer verilmiş olması, hukuken kabul edilemeyecek olan yasa ile tanınan hakkı idari işlemle sınırlandırmak anlamına gelir.

OHAL döneminde ortaya atılan ve ceza yasalarında yer almayan “iltisak” ve “irtibat” kavramlarının yasa metnine alınmaları, kanun yapım tekniğine uymadığı gibi hukuki de değildir.

OHAL sonrası hukuk ilkeleri yok sayılarak hukuk eli ile gerçekleştirilen hak ihlallerini sonlandırmaya ilişkin herhangi bir düzenleme de yer almamıştır. OHAL düzenlemeleri, kanunlardan çıkarılmak yerine yasalar eli ile yeniden üretilmektedir. Hâlbuki yapılması gereken en acil düzenlemelerden biri OHAL adaletsizliklerinin giderilmesi olmalıdır. Asıl olan özgürlükler olup ancak istisnai olarak ve yasa ile kısıtlanabilir. Olması gereken, KHK’leri kanun haline getiren 7145 sayılı kanunun düzeltilmesi ve gasp edilen hakların doğrudan iadesidir.

Teklifte, hukuk devletine ve insan haklarına saygıya, hak ihlallerini gidermeye yönelik düzenlemelere yer verilmemiştir. Özellikle OHAL ile artan hukuk devletinden uzaklaşmayı giderecek hiçbir düzenleme yer almamıştır. Demokratikleşme perspektifinden uzak, hukuki argümandan uzak düzenlemelerle reform yapılamaz.

Getirmek istenen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı hiçbir soruna çözüm olmayacağı gibi bu haliyle yeni sorunlara yol açacaktır. Yargıdan kaynaklı sorunların sorumluluğunu, eğitimin kalitesizliğiyle birlikte akademik camiaya yıkmak yerine sorunun kaynağı olan yargının siyasal erk üzerindeki tahakkümünün sonlandırılması ve gerçek anlamda yargıç tarafsızlığının temin edilmesi gerekmektedir. Avukat sayısının artması ya da mesleki kalitenin ölçülmesi amacı öne sürülerek ÖSYM tarafından yapılacak çoktan seçmeli sınavlarla ölçülecek olan hukuki yeterlilik ya da avukatlık becerisi değil ancak bilgi/ezber olacaktır. Kaldı ki ÖSYM’nin geçmiş dönemde hâkim/savcı adayları için yaptığı sınavlardaki şaibeler ortadayken yeniden bu kurumun yapacağı sınavlarla yargı insanlarına nitelik kazandıracağını düşünmek inandırıcı ve yapısal bir çözüm değildir. Bir taraftan sayısı 100’ü aşmasına rağmen yeni hukuk fakülteleri açarken bir yandan sınavla sayıyı sınırlamaya çalışmak paradokstur. Bu nedenle var olan hukuk fakültelerinin aktif bir şekilde denetlenmesi, öğretim üyesi ve fiziki koşullar bakımından ölçülebilir standartlar belirlenerek bu standartların altında kalan fakültelerin kapatılmaları gerekmektedir.

Hâkim Savcılar Kurulu (HSK) gibi bağımsızlığını yitirmiş, siyasal erkin denetim ve kontrolünde olan bir organ yargının yapısal sorunlarına çözüm üretmekten uzak ve haliyle halkın adalet beklentisini de karşılayamamaktadır. Adalet Bakanı’nın kurul

başkanlığı yaptığı, 13 üyeden 6'sının partili cumhurbaşkanı tarafından seçildiği bir kurul bağımsız ve tarafsız olamayacağı gibi hukukun üstünlüğünü rehber edinmekten de uzaktır. Bu nedenle başta kurulun tarafsız ve bağımsız olabilmesi, siyasi iktidarlardan ayrı karar verebilme niteliğini haiz olması son derece önemlidir. Yine kurulun bağımsız yapısının bir güvencesi olarak, atama ve disiplin işlemleri de siyasi iktidarlardan bağımsız bir biçimde gerçekleşmelidir.

TMK'nin 7/2. Maddesi'ne "*Haber verme sınırını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz*" cümlesinin eklenmesi teklifte yer almaktadır. Evrensel hukukta, Anayasada ve mevcut bir kısım mevzuatta ifade özgürlüğünün kapsamı bu düzenlemeye yakındır. Yapılması gereken, Türkiye demokrasi önünde engel teşkil eden TMK'nin kaldırılmasıdır. Anayasa'nın 25. maddesinde yer alan "*Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz*" hükmü ile uluslararası sözleşmeler ve Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) yer almasına rağmen TMK 7/2'ye eklenen cümleciğin reform olarak takdim edilmesi kabul edilemez. Bu reform değil olsa olsa adaletsiz uygulamaların itirafı olur. Uygulamada şiddet içermeyen ifadelerin, terör örgütünün bahsinin dahi geçmediği beyanların suç sayıldığı ve bu şekilde on binlerce kişinin cezalandırıldığı bir olgusal bir gerçektir. Yasa koyucu, ülkede hukuk insanlarının Anayasa ve uluslararası sözleşmelere aykırı davranarak verdikleri kararların ayyuka çıkması sonrasında bu düzenlemeye yer vermiştir. Hukukun, adaleti tesis etmekle yükümlü yargı mensupları eliyle ihlali Anayasa ve yasalarda zaten mevcut olan bir cümlecik ile giderilmeye çalışılmıştır. Anayasa 90. maddesi gayet açık olduğu halde hukuk uygulayıcı ve yürütücüleri bu ilkeye uymamaktadır. Yapılması gereken İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS) ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) kararlarında ifade özgürlüğüne ilişkin belirlenmiş olan sınırlara uymaktır.

Yine bir kısım suç ve cezalar açısından, İstinaf Mahkemeleri kararı sonrasında Yargıtay'a gidebilmenin yolu açılmaktadır. Bunlar tam da düşünce ifade özgürlüğü kapsamında kalması ve cezalandırılmaması gereken hallerdir. Ancak uygulamada tam da Anayasa 34. maddede açıklanan toplantı gösteri hakkı gibi temel hak ve özgürlüklerin cezalandırılıyor olması bu düzenlemeye gidilmesine sebep olmuştur. Çözüm bu kapsamdaki düşünce ve eylemlere ceza olmamasıdır. İstinaf ve temyiz dengesi sağlanmaya çalışılmış gibi görünse de istinaf incelemesini, Yargıtay'ın iş yükünü azaltan ara formül olarak lanse eden ve kovuşturma sürelerinin azaltılmasını hedeflediğini iddia eden siyasi yaklaşımla mevcut uygulamalar birbiri ile çelişmektedir. Cumhuriyet Gazetesi davası örneğinden hareketle, aynı davada yargılanan sanıklardan daha az ceza alanların, temyiz sınırının altında kalması nedeniyle, istinaf denetiminden sonra cezaları kesinleşerek infaz edilmeye başlanmıştır. Buna karşın, daha çok ceza alanlar açısından istinaf denetiminden sonra temyiz denetimine yer verilmesi ve sonrasında verilen beraat hükümleri ile süreç farklı bir seyir izlemiştir. Bu gibi durumların yaşanmaması için, usul değişiklikleri apar topar çıkarılmamalı, hukuk kamuoyu ve ilgili sivil toplum

örgütlerinin görüş hazırlayabilmesi için yeterli zaman verilmeli, hukukun yap-boz tahtasına çevrilmesi önlenmelidir. Olaya göre hukuki düzenlemeden vazgeçilmelidir.

Adil yargılama ve uzun tutukluluk sürelerine ilişkin getirilen düzenlemeler yetersizdir. Bilinmektedir ki uzun tutukluluklar siyasi amaçlarla kullanılmaktadır. Son olarak İHAM'ın Demirtaş/Türkiye davasında kısıtlama sebeplerinin aleyhe kullanılamayacağına yönelik karar vermesi, devletin imkân ve yetkilerini kötüye kullandığını ifade etmesi en yakın örnektir.

Yine yapılan düzenlemede özellikle TMK kapsamındaki suçlarda bir yıl altı ayı geçemeyecek denilmekte ve ancak gerekçelendirmek koşulu ile altı ay uzatılabileceği yer almıştır. Gerekçelendirmek Türkiye yargı sisteminde pratikte en zayıf olunan kısım olup ne iddianemelerde ne de mahkeme kararlarında gerekçelendirme görmek mümkün değildir. Ayrıca düzenleme metni muğlak olup kaç kez uzatılacağı da belirsizdir.

Paketle TCK'nin 75. maddesine ön ödeme kurumuyla ilgili bir ekleme yapılmaktadır. Ön ödemeye tabi suçların kapsamını sınırlı olarak genişleten ve ön ödemede taksitlendirme usulünü getiren bu değişiklik ceza yargılama sistemi, toplum yapısı ve tüm mevzuatın uyumlulaştırılmaması gibi sebeplerle uygulamada pek çok adaletsizliğe, eşitsizliğe sebep olacaktır.

İddianamenin iadesine ilişkin düzenleme de hali hazırda mevcut yasalarda var olan düzenlemelerdendir. Uygulamada özellikle siyasi yargılamalarda ciddi deliller olmaksızın hazırlanan iddianemeler ile kişiler haklarından alıkonulmakta, uzun yıllara varan tutuklamalar yaşanmaktadır.

Geldiğimiz noktada evrensel standartlardan ve adalet hedefinden kopan yargı sistemi, başta ifade özgürlüğü, kişi güvenliği ve işkence yasağı olmak üzere temel hak ve özgürlükler alanında yaşanan yoğun ihlallerin ana kaynağı haline gelmiştir. Bu konuyla ilgili yargı, aynı zamanda muhaliflere yönelik siyasi baskı ve tasfiyenin en önemli aracı konumundadır. İktidarın yaptığı ise süreklilik arz eder şekilde adına kâh strateji kah eylem planı kah yargı paketi adı verilen belgeler hazırlayarak kamuoyunda bir reform algısı yaratmaktadır.

İktidar tarafından darbe dönemi yasaları esas alınarak sürekli kamu düzeninin tesisi amaçlı yasal düzenlemelere gidilmektedir. Yargı reformları ile yapılması gereken, iktidarın sınırları ile temel hak ve özgürlüklerin korunması rejimini belirlemektir. Toplumun ihtiyacı olan öncelikle demokratik anayasal düzen ile temel hak ve özgürlükler rejiminin korunmasıdır. Yapılacak düzenlemeler demokratik anayasal düzenin geliştirilmesine, eşitlik düzleminde temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesine yönelik olmalıdır.

Yargı reformu strateji belgesi sonrasında hazırlanacak olan eylem planı ve yargı paketlerinden asıl beklenti, çökmüş ve çıkmaza girmiş adalet sisteminin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan haksız ve hukuksuz mahkûmiyet ve mağduriyetlerin bir an önce giderilmesi için çalışmalara acilen başlanmasıdır. Bu nedenle, başta Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda olmak üzere, sistemden kaynaklı çıkmazların ve olumsuzlukların giderilmesi amacıyla evrensel ölçütlere uygun düzenlemeler getirilmelidir.

Hak ve özgürlükleri ağır şekilde kısıtlayan, siyasi tasfiyelere gerekçe yapılan ve yargıya keyfilik sağlayan maddelerin evrensel hukuk ölçütlerinde öncelikli olarak düzenlenmesi gerekmektedir. 15 Temmuz sonrası gelişmelerin, özellikle yargısal süreçte yaşattığı adaletsizlikler bu kadar göz önünde iken yargılanıp ceza alan hâkim ve savcılar tarafından meydana getirilen mağduriyetlerin giderilmesi için yargısal bir mekanizmanın oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Kişiler üzerinde yaratılan böylesi haksız mahkûmiyet ve mağduriyetlerin derhal giderilmesi gerekmektedir. Düşünce ve ifade özgürlüğü alanındaki sorunların çözümü için geliştirilecek yöntem, ifade özgürlüğünü suç olarak tanımlamamalıdır. Düzenlemede özgürlüklerinin yasal güvenceye alınmasına dair hükümlere yer verilmelidir.

Ayrıca teklif yukarıda açıkladığımız pek çok sebeple Anayasa'ya da aykırılık teşkil ettiğinden bu sebeple de görüşülmelere geçilmeden iadesi gerekmektedir. Anayasa, devletin yapısını ve erkler arasındaki ilişkiyi kuran, gücün meşruiyetinin devamı için hukukla sınırlayan bir metindir. Yasa metinleri hazırlanırken eşitlik ve halk yararı temelinde, ayırım gözetilmeksizin hazırlık yapılmalıdır. Temel insan hak ve özgürlükleriyle yakından ilişkili olan bu sınır, tüm toplumu ilgilendireceği iddiası ile topluma sunulan yargı reformu teklifinin HDP ile görüşülmeyeceği şeklindeki beyan ve tutum ile ihlal edilmiştir. Mecliste yer alan Halkların Demokratik Partisi ve HDP'de temsiliyet bulan milyonlarca vatandaş bu kapsamın dışında bırakılarak ayrımcı, eşitliğe aykırı, toplumun bir bölümünün taleplerinden uzak bir teklif hazırlanmıştır. Anayasaya aykırı bu tutum hem parlamenter sisteme hem de demokratik işleyişe aykırıdır. Bu tutum Anayasa'nın amir hükümlerinde belirtilen temsilde adalet ilkesine açıkça aykırılık teşkil etmiştir.

MADDELERE İLİŞKİN

MADDE 1: Madde ile baro levhasına kayıtlı olan ve en az on beş yıl kıdemi bulunan avukatlara hususi damgalı pasaport verilmesi öngörülmüştür. Avukatlık hizmeti; adaletin sağlanması için Anayasa ve kanunlarla yargı makamlarının esas öznelerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Evrensel hukuk normlarına göre adaletin sağlanması ve hak unsurunun anayasa ilkeleri çerçevesinde tamamlanması için avukatlık mesleği olmazsa olmaz adalet unsurlarından biridir. Yargılama sürecinde iddia, savunma ve karar makamları aslında eşit statüye sahip olması gereken unsurlardır; ancak Türkiye'deki

uygulamalara bakıldığında bunu görmek mümkün değildir. Mahkemelerin fiziki yapılarından tutun da uygulamalarda avukatlara yönelik olan tutumlar ve yasalardaki çelişkiler avukatlık mesleğine ilişkin çarpık bir bakış açısını ortaya koymaktadır. Avukatlık makamına dönük olan bu kısıtlamalar; yargının olmazsa olmazı olan avukatlık mesleğinin mantığına uymamakta ve adaletin tecellisi açısından avukatlığın icrasında ciddi şekilde tahribatlara yol açmaktadır. Avukatlık mesleğinin süregelen ve çözüm bekleyen yığınla sorunları olduğu halde avukatlara sadece hususi damgalı pasaport verilmesi yeterli bir iyileştirme değildir.

Avukatlara tanınan yeşil pasaport, gerekli ve iyi bir düzenleme olsa da pakette yer alan "idari tasarruf" bu vesile ile kanunda da yer alacaktır. OHAL döneminde Anayasaya ve hukukun temel prensiplerine aykırı alınan tedbirlerden biri olan KHK ile ihraç edilenlerin pasaportlarına ilişkin idari tasarruf işlemine burada da yer verilmiştir. Yasa ile tanınan hakkı idari işlemlerle sınırlandırmak hukuk garabetinden öteye geçmez. OHAL düzenlemeleri kanunlardan çıkarılmak yerine yasalar eli ile yeniden üretilmektedir.

Teklifte getirilen Ceza Kanunu'nun ilgili bölümleri ve ayrıca (3713) Terörle Mücadele Kanunu'nun kapsamında kovuşturma ve soruşturma kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma veya kovuşturma bulunmaması kaydıyla şarta bağlanmış olması ve ayrıca yargı makamlarının yerine konulmuş olan Adalet ve İçişleri Bakanlıklarınca esasların belirtilmiş olması Anayasa ve yasalara aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca yargının bağımsızlık ve tarafsızlık ilkesinin tartışıldığı, yürütmenin etkisinde kalan yargının mesleğini icra eden avukatlara yönelik haksız soruşturma ve tutuklamalar göz önünde bulundurulduğunda bu geniş yetki ve sınırlandırma avukatların aleyhine olabilecek bir durumu teşkil etmektedir.

Hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile insan haklarını esas alarak, adalet hizmetlerinin adil, hızlı ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlayacak politikaları geliştirmek ve uygulamak için avukatların da hâkim ve savcılarının sahip oldukları sosyal güvencenin kapsamına alınmasını gerektirmektedir. Bu minvalde avukatların tabi oldukları sosyal güvenlik haklarının genişletilmesi ve adalet mekanizmasının üç önemli sacayağından biri olan avukatlara, hak ettikleri sosyal güvencenin sağlanması gerekmektedir.

MADDE 2: Teklifin 2. maddesinin gerekçesinde, 15 Temmuz Darbe Girişimin takip eden 6. günde, 21 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen; 2 yılda 7 kez, 3'er ay süreyle uzatılan ve sonuç olarak 18 Temmuz 2018 tarihinden yeniden uzatılmadığı için doğal olarak sona eren OHAL döneminde çıkartılan toplam 36 Kanun Hükmünde Kararnameye (KHK) ekli listelerle pasaportları ellerinden alınan kişilere pasaportlarını geri alma imkanı getirildiği ifade edilmektedir. 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nda değişiklik öngören bu madde ilk bakışta bir iyileştirme ya da teklifin genel tarif şekli ile "reform" olarak sunulsa da, politik durum bakımından bunun şüpheyle yaklaşılması gereken bir konu olduğu açıktır. Öncelikle 2 yıl süren OHAL süresince pasaport kanununda yapılan değişikliklere bakmak

gerekirse:

Pasaport Kanunu ve İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun'da yapılan değişikliklerle idari kararlar pasaport verilmeme işlemi genişletildiği gibi önceden EGM bünyesinde verilen pasaport ve sürücü belgesi vb. belgelerin artık Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından sağlanması kararlaştırıldı.

5682 sayılı Pasaport Kanunu'nda yapılan değişikliklerle pasaport düzenlemesi için istenen belgeler ve başvuru yerleri İçişleri Bakanlığı'nın inisiyatifi ne bırakıldı (KHK 676 md. 10).

Ayrıca Pasaport Kanunu'nun ilgili maddesinde "memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere" ibaresi yeterli görülmeyle hemen ardından "ve terör örgütlerine aidiyeti, iltisak veya irtibatı belirlenen yurtdışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kuruluşları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurucu ve yöneticisi olduğu veya bu yerlerde çalıştığı İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere" pasaport verilmez cümlesi eklendi (KHK 674 md. 23).

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da değişiklikler yapıldı. Bakanlığın görevlerini içeren maddeye "pasaport hizmetlerini yürütmek" ibaresi; bir diğer maddeye eklenen bent ile pasaport, pasaport yerine geçen belgeler ve sürücü belgeleri ile ilgili yetki, usul ve esaslara ilişkin bir düzenleme yapıldı (KHK 676 md. 23, 25).

Yine aynı kanuna eklenen bir geçici madde ile EGM tarafından yürütülen pasaport ve sürücü belgesi hizmetlerine ilişkin iş ve işlemlerin, bir yıl içerisinde Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne devredilmesi öngörüldü. Bu sürenin uzatılması hususunda Bakanlar Kurulu yetkili kılındı (KHK 676 md. 26).

Pasaport ve sürücü belgelerine ilişkin olarak Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne devredilen görevler hakkında diğer mevzuatta EGM'ye yapılmış olan atıflar Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne, mahalli emniyet makamlarına yapılmış olan atıflar ise nüfus müdürlüklerine yapılmış sayıldı (KHK 676 md. 26). 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'da değişiklik yapıldı. Buna göre yürütülen soruşturmalar sırasında milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisaklı ya da bunlarla irtibatı nedeniyle haklarında idari işlem tesis edilenler ile aynı gerekçeyle haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenler, işlemi yapan kurum ve kuruluşlarla ilgili pasaport birimine derhal bildirilecektir. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilebilecektir (önceden "edilir" ibaresi bulunmaktaydı) (KHK 690 md. 25).

OHAL KHK'leri ile getirilen düzenlemeler neticesinde gerçekleşen pasaport tahditlerine ilişkin verilere bakılacak olursa da:

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun 12 Aralık 2017 tarihli açıklamasına göre 234 bin 419 pasaport iptal edilmiştir, fakat bu tarihten sonra da çıkan KHK'ler olduğu da düşünülürse bu sayının daha fazla olduğu açıktır, bununla beraber Soylu'ya göre Mayıs 2019'da "75-80 bin civarında" bir tahdit kalmıştır. Bakanlığın 21 Eylül 2018 tarihinde bir soru önermesine verdiği cevaba göre ise 155.350 pasaportun iptal şerhleri kaldırılmıştır. Aynı şekilde Bakanlığın 1 Mart 2019 tarihli açıklamasına göre ise 57 bin 191 kişinin daha pasaportundaki idari tahdit kaldırılmış ve toplamda 212 bin 541 kişinin pasaportundaki tahdit kaldırılarak, pasaportları geçerli hale getirilmiştir.

Buraya kadar anılan uygulamalar, 2 yıl süren OHAL dönemi içinde idarenin tasarrufu ile toptancı bir siyasal adalet anlayışı ile gerçekleştirilmiş uygulamaların yalnızca bir kısmıdır. OHAL'e en genel planda bakıldığında ise durum şöyledir:

İnsan Hakları Ortak Platformu'nun (İHOP) 21 Temmuz 2016-20 Mart 2018 tarihlerini kapsayan ve 17 Nisan 2018'de güncellenen raporuna göre, 36 Kanun Hükmünde Kararname ile 134 bin 144 kişi ihraç edildi, 16 Temmuz 2016 tarihinden 20 Mart 2018 tarihine kadar ise en az 228 bin 137 kişi tutuklandı.

"Terör örgütü propagandası yapmak, bu örgütleri övmek, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan etmek, halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk etmek, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunmak, devletin bölünmez bütünlüğüne ve toplumun can güvenliğine kast etmek, nefret söylemleri içeren paylaşımlarda bulunmak" iddiasıyla toplam 45 bin 415 sosyal medya hesabı incelemeye alındı ve tespit edilen 17 bin 89 kişi hakkında işlem uygulandı. 23 Temmuz 2016'da çıkarılan bir KHK ile gözaltı süresi 30 gün olarak belirlendi.

Milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılmasının ardından 4 Kasım 2016'da düzenlenen operasyonla HDP Eş başkanları da dahil olmak üzere 12 milletvekili gözaltına alındı, sonrasında 9'u tutuklandı. İlerleyen aylarda tutuklanan HDP'li milletvekili sayısı 15'e yükseldi.

HDP'nin ondan fazla milletvekili çeşitli dönemlerde tutuklanırken, çok sayıda belediye başkanı da demir parmaklıklar ardına gönderildi. Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) ve İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) yayımladığı rapora göre 28 Nisan – 21 Haziran arasında 361 HDP'li gözaltına alındı.

Ocak 2018'deki İçişleri Bakanlığı verilerine göre HDP'li 102 belediyeden 94'üne kayyım atandı. CHP'den ise milletvekili Enis Berberoğlu tutuklandı.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin açıklamasına göre OHAL kapsamında işsiz kalan gazeteci sayısı 10 bini aştı. Kapatılan kurumlar arasında sayıca en fazlası ise dernek ve vakıflardı. 1.748 vakıf ve dernek KHK'larla kapatıldı.

OHAL döneminde bir referandum bir de Cumhurbaşkanlığı ve TBMM seçimlerinin bir arada yapıldığı genel seçim düzenlendi.

Ocak 2019'da yayımlanan OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu Faaliyet Raporu'na göre OHAL kapsamında çıkarılan KHK'lar ile 131 bin 922 "tedbir" gerçekleştirildi.

OHAL'de en az 125 bin 678 kamu görevlisi ihraç edildi, 270 kişinin öğrencilikle ilişkisi kesildi, 2 bin 761 kurum ve kuruluş kapatıldı, 3 bin 213 personelin rütbesi alındı. Rapora göre ayrıca, OHAL/KHK mağdur yakınları olan ikincil mağdurların sayısı 1 milyon 500 bine yaklaştı.

Kapatılan 179 medya kuruluşu arasında 53 gazete, 37 radyo istasyonu, 34 televizyon, 29 yayınevi, 20 dergi ve 6 haber ajansı bulunuyor.

Türkiye Medya Sahipliği İzleme raporuna göre 2 yılda 6 bin 81 akademisyen ve üniversitelerin idari kadrosundan bin 427 personel ihraç edildi, bu ihraç kararlarından 185'i kaldırıldı. 5 bin 896 akademisyen ve 1427 idari kadro personeline yönelik ihraçlar geçerliliğini koruyor. OHAL sonrası 2 bin 49 Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ihraç edildi, 176 emekli askerin rütbesi geri alındı.

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Mart 2019 tarihinde yaptığı açıklamada 15 Temmuz 2016'dan sonraki süreçte 511 bin kişinin gözaltına alındığını ve 30 bin 821 kişinin tutuklandığını söyledi.

OHAL'de yaşanan ihlaller bakımından bir mevzuat tartışması yapmak da meselenin bütünlüklü bir kavrayışına erişmek için elzemdir, çünkü OHAL bir hak ihlalleri zinciri olduğu kadar mevzuatın da bir ihlalidir ve bu anlamda aslında, adaletsiz olduğu gibi "hukuksuzdur" da. Bu bakımdan, OHAL ile ilgisi olmayan ve olağan yasalarla düzenlenmesi gereken konuları düzenleyen ve dolayısıyla yasama yetkisinin devri niteliğini taşıyan KHK'lar ve genel, soyut ve kişilik dışı kurallar içermeyen, kişiselleştirilmiş cezalandırma niteliğinde olan ve bu nedenle yargı yetkisinin devri niteliğini taşıyan KHK'lar barındırıyor olmaları nedeniyle, bu dönem boyunca yayımlanan KHK'lar, Dinçer Demirkent, Murat Sevinç ve Kerem Altıparmak imzalı bilgi notuna göre "atipik KHK'lar" olarak tarif edilmektedir.

Buna göre:

“...iki yıla yaklaşan son olağanüstü hal rejimi atipik önlemleriyle daha önceki olağanüstü hallerden de ayrılıyor. Bu yönüyle olağanüstü yönetim usulleri açısından bile olağanüstü bir yönetim tarzı ile karşı karşıya kaldığımız söylenebilir.

OHAL'in atipikliği sadece hukuken mevcut alternatiflerden daha önce kullanılmamış olanların bu dönemde kullanılmasından ibaret olsaydı, yürütmenin kendisine tanınan takdir marjı sınırları içerisinde kaldığını söyleyebilir, bu tutumu sadece yerindelik açısından eleştirebilirdik. Oysa 21 Temmuz rejiminin atipikliği, Anayasa'nın ve uluslararası hukukun çizdiği olağanüstü hal sınırlarının dışına çıkmasından kaynaklanmaktadır.

Şüphesiz, bu hukuka aykırılıkların sonradan alınacak önlemlerle giderilebileceği düşünülebilir. Örneğin, yüz binin üzerinde kamu görevlisinin kamu görevinden çıkarılmasına, yüzlerce kurum ve kuruluşun kapatılmasına neden olan KHK'lere karşı kapalı olan hukuksal başvuru yollarının OHAL İşlemlerini İnceleme Komisyonu yolu ile açılmasının bu yönde bir adım olduğu iddia edilebilir. Özellikle, aylarca bekleyen OHAL KHK'lerinin TBMM'den jet süratiyle geçirildiği bu dönemde, atipikliğin hızla düzeltilebileceği de savunulabilir.

Ne var ki 21 Temmuz rejiminin yarattığı ve Anayasa Mahkemesinin OHAL KHK'lerini incelemeyi reddetmesiyle kurumlaşan yapısal bozuklukların kendi de sorunlu olan bu yöntemle aşılması mümkün görünmemektedir. Gerçekten de aylarca hiçbir işlem yapılmayan, Anayasaya aykırı bir şekilde TBMM Genel Kurulu'na getirilmeyen OHAL KHK'leri, Meclisten esi benzeri görülmemiş bir süratle geçirilmiş, bu düzenlemelerin yarattığı hukuki sorunlar tartışılmamıştır.

21 Temmuz Rejimi'nin yarattığı hukuk düzeni, anayasal düzenimizin en temel ilkelerini askıya almıştır. Öyle ki yasa ile düzenlenemeyecek olan birel işlem niteliğindeki düzenlemeler yasa ile yapılmış buna karşılık idari makama yasayı ortadan kaldıracabilecek bir idari işlem tesis etme yetkisi tanınmıştır. Yukarıda sayılan ve eklerinde ihraç listelerini barındıran 14 Olağanüstü Hal KHK'si anayasa ve içtüzükte belirtilen sürelerle uyulmadan yasalasmıştır. Böylece AYM'nin kendi önüne koyduğu engel de ortadan kalkmış olmaktadır. Anayasal bir devlet ile 21 Temmuz rejimi arasındaki çelişki artık AYM'nin sahasındadır. AYM, önüne gelmesi halinde ya OHAL KHK'leri vakasında olduğu gibi hukuk devleti açısından geri dönülmez bir hataya imza atacak ya da anayasasızlaşmanın daimileşmesine dur diyecektir.”

“Atipik OHAL KHK'leri” tanımlamasını, darbe girişimi ile ilgili olmayan bazı KHK düzenlemeleri ve düzenledikleri ilgisiz alanları örneklendirmek gerekirse:

Bütün bu çerçevede bakıldığında, teklifin 2. maddesinin gösterilen gerekçesi ile teklifi hazırlayan iradenin niyetleri arasında bir çelişki ortaya çıkmaktadır:

Aslında hukuk dairesi dışında gerçekleştirilmiş bir dizi ihlalin; hınc yüklü bir

KHK No	Tema
669	2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununda değişiklik yapılması,
670	Mali suçlarda işlemlerin askıya alınma süresinin 30 güne çıkarılması,
671	4/11/1981 Tarihli ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununda değişiklik yapılması,
674	İçişleri Bakanlığı'ndaki Müsteşar Yardımcısı sayısının 4'ten 5'e çıkarılması,
674	Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının "Kamu Tüzel Kişiliğine Haiz ve Özel Bütçeli İdare" haline getirilmesi,
674	ÖYP kapsamındaki araştırma görevlileri, gelecekte öğretim üyesi olma hakkından mahrum edilerek; 50/D kapsamında geçici araştırma görevlisi yapılması,
676	Silah ruhsatı iptal edilenlere yeniden ruhsat alma hakkı verilmesi,
676	Plakasız araca 1698 TL, sahte plakaya 5000-TL ceza uygulanması,
676	Yetkısiz plaka basanlara 10 Bin TL ceza verilmesi,
678	Kıyılarda yapılabilecek yapılara ilişkin düzenleme,
678	Cazibe Merkezleri Programı,
678	Tersane, telne imal ve çekek yeri yatırımı yapmak isteyenlere ecrimisil ve katılm paylarının da ödenmesi şartı getirilmesi,
678	Bakanlar Kurulunun grev ve lokavt erteleme yetkisinin genişletilmesi,
680	Kayıbolan çocukların bulunması için polise banka hesap bilgilerini alma, iletişimi dinleme yetkisi verilmesi,
680	Motorlu araç trafik belgesinin değerli kağıt olmaktan çıkarılması,
680	Trafik Belgesinin Tescil Belgesi olarak tanımlanması,
680	At yarışlarının lisansının Türkiye Varlık Fonu'na verilmesi,
680	Piyango, Hemen Kazan, Sayısal Loto, Şans Topu, On Numara ve Süper Loto'nun Türkiye Varlık Fonuna devredilmesi,
683	Sabit kurla özel şirketlere servet transferi,
684	Merkez Bankası'nın bazı alımlarının Kamu İhale Kanunu dışına çıkarılması,
684	Kamu Bankalarının da batık alacaklarını Varlık Yönetim Şirketlerine satabilmeleri,
684	SPK'ya harç ve teminat muafiyeti sağlanması,
684	Ön ödemeli konut satışları,
684	Kamu şirketlerinin Varlık Fonuna devredilmesi,
687	Kış lastiği kullanma zorunluluğu,
687	Yeni İstihdam Sigorta ve Gelir Vergisi Teşviki,

uygulamanın, bir reform retorijği ile siyasal iktidarın lütfu gibi giderileceği vaadi.

Çünkü ilgili madde koyduğu şerh ile zaten tahditler ile ilgili inisiyatifin en başından beri fiili olarak siyasal iradede olduğunu itiraf etmekle kalmıyor, bundan sonrası için tahdit

uygulamalarının İçişleri uhdesinde olması için yasal bir zemin de hazırlamış oluyordur.

Bu anlamda "1. Yargı reform

paketi" olarak anılan bu ilk teklifin daha başlangıcında, karakteri OHAL işe özdeşleşmiş Erdoğan iktidarının alışıldık tavrının tekrar ettiği görülmektedir.

Öyle ki ilk maddesi ile aslında tamamen özlük meselelerinin alanına giren "avukatlara pasaport" vaadi ardına eklenmesi de göz önünde bulundurulursa, dolaşım özgürlükleri ihlal edilenlerle ilgili iyileştirici bir tavır içinde olmayan iktidar, meselenin kendisi için harcadığından daha fazla çabayı bu tutumunu perdelemek için harcamış gibi görünmektedir. Diğer bir deyişle atıtipik OHAL döneminin mimarı olan iktidar, tipik davranışlarını sürdürmektedir. Nitekim OHAL'i 8. defa uzatmamış olmakla da övünmeyi bilen iktidar, bununla beraber OHAL'i ikame edecek her türlü düzenlemeyi yapmaktan da geri durmamıştır. Bu anlamda istisnasız olarak "şecaatini arz ederken sirkatini söyleyen" Erdoğan rejiminin, övündüğü OHAL döneminden nedamet getirmeye gebe bir düzenlemeye gitmesi politik gerçekliğe de aykırıdır.

Bu bakımdan, teklifin 2. maddesinin düzenlediği pasaportlar konusunda en açık deyişle yapılmak istenen, yargının yürütmeye yedeklenmiş durumuna yasal zemin kazandırmaktır, çünkü Anayasa 23. Maddede açıkça belirtildiği üzere "Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlanabilir.", bunun dışında bir idari kararla pasaportlara tahdit uygulanmasının hukuki bir karşılığı yoktur. Kendi hukukuna uygun davranmış, yani atıtipik olmayan bir OHAL dönemi geçirmiş olsaydık, OHAL'in kalktığı anda pasaport tahditlerinin de hükümsüz kalması beklenirdi. Bu anlamda, bu "reform" maddesi, aynı

anda hem Anayasa ihlali hem de kalıcı OHAL mahiyeti ile “re-formasyon” değil “de-formasyon” maddesidir.

Teklifte buna ilişkin en net gösterge, Olağanüstü Hal döneminde ortaya atılan ve ceza yasalarında yer almayan “iltisak” ve “irtibat” kavramlarının yasa metnine alınmalarındır. Şayet pasaport tahditlerinin kaldırılmasına dönük bir niyet var ise bu, herhangi bir düzenleme yaparak değil, mevcut hukuki düzenlemelerin işleminin önüne geçmeyerek pekala yapılabilecektir. Buna rağmen “reform” yaygarası ile siyasal bir çıkara erişilmek isteniyorsa, bu doğru bir yöntem olarak KHK’leri kanun haline getiren 7145 sayılı kanunun düzeltilmesi ve gasp edilen hakların doğrudan iadesi şeklinde de yapılabilir. Aksi durumda yapılacak her müdahale, yargı sistemini bir hak öğütücüsüne dönüştürenlerin itirafı olmaktan öteye geçmeyecektir.

Bu konuda asıl olarak ne yapılması gerektiğine ilişkin detaylı ve önemli bir yol haritası mahiyetinde olan ve meselenin önemli muhataplarından olan Barış İçin Akademisyenler imzalı açıklamanın tam metni meseleye en hakkaniyetli bakışı sunmaktadır:

Barış Akademisyenlerinin Üniversitelerine Dönmeleri Anayasal Bir Gerekliliktir!

11 Ocak 2016 tarihinde “Bu Suça Ortak Olmayacağız!” başlıklı metni imzalayarak kamuoyuyla paylaştığımız için, üç buçuk yılı aşkın bir süredir bir cadı avına maruz kaldık. Anayasaca güvence altına alınmış hakkımızı kullanarak, devletin o dönemde bölgede izlediği politikaların hukuk devletinin sınırlarını çiğnememesi gerektiğini ve savaşı tırmandıran şiddete dayalı politikaların yerine barışı tesis etmeyi öngören politikaların izlenmesi gerektiğini söyledik. Eleştiriye açık bu sözlerimizi aynı zamanda çözüme giden yolda bir tartışma başlatmak için de ifade ettik. Ancak hiç hak etmediğimiz mesnetsiz suçlamalarla ve orantısız bir şiddet politikasıyla karşı karşıya kaldık. Nihayetinde Anayasa Mahkemesi, 26 Temmuz 2019 tarihinde karara bağladığı başvuru değerlendirmesinde, yaptığımız eylemin, “ifade özgürlüğü” kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine hükmetti. Bu karar, 19/9/2019 tarihli - 30893 sayılı Resmi Gazetede yayımlandı. Eylül ayının ortasından bu yana söz konusu Anayasa Mahkemesi kararına atıfla, bilgisine erişebildiğimiz 329 imzacı “terör propagandası” suçlamasıyla yargılandıkları davalardan beraat etti. Çok yakın bir zamanda yargılanmakta olan 282 imzacı hakkında da beraat kararı verilmesini bekliyoruz. Ardından da davaları Anayasa Mahkemesi kararından önce tamamlanmış olan 203 imzacının, yeniden yargılanarak beraat edeceklerini öngörüyoruz. Ancak yargılandığımız davalardan beraat etmemiz, yaşadığımız haksızlıkların telafi edilmesi anlamına gelmiyor. Çünkü haksız yere çok bedel ödedik.

Geride bıraktığımız üç buçuk yıl içinde,

- 89 imzacı akademisyen sözleşmeleri yenilenmeyerek ya da iş akitleri feshedilerek işten çıkartıldı.

- 72 imzacı akademisyen çalıştıkları kurumda bazen açıkça bazen örtük biçimde uygulanan baskılar, kısıtlamalar neticesinde görevlerinden istifa etmek zorunda kaldılar.

- 27 imzacı akademisyen yine aynı nedenlerden ötürü emekliye ayrılmak zorunda kaldı.

- 15 Temmuz 2016 Darbe girişimi sonrasında ise 398'i devlet üniversitelerinden, 8'i vakıf üniversitelerinden 406 imzacı akademisyen, herhangi bir soruşturma dahi geçirmeksizin OHAL döneminde çıkartılan KHK'lar ile görevlerinden ihraç edildiler, pasaportlarına tahdit konuldu.

Yani, Anayasa Mahkemesi tarafından "ifade özgürlüğü" kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hükme bağlanan bir fiilden dolayı, bugün 549 imzacı görev yapmakta oldukları kurumlardan ayrılmak zorunda kalmıştır. Eğer Türkiye halen bir Anayasal Hukuk Devleti ise 406'sı KHK'lı olan ve pasaportlarına da tahdit koyulan toplam 549 imzacı akademisyenin, 11 Ocak 2016 öncesinde çalışmakta oldukları kurumlardaki görevlerine **kayıtsız şartsız iade edilmeleri** gerekmektedir.

Bu çerçevede,

1) "Bu suça ortak olmayacağız!" başlıklı bildirinim imzacısı oldukları için, KHK ile ihraç edilmemekle birlikte, sözleşmesi yenilenmeyen, sözleşmesi feshedilen, istifa etmek ya da emekliye ayrılmak zorunda kalan tüm imzacıların görevlerine iade edilebilmeleri için Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) derhal gereken adımları atmalıdır. Görevlerinden ayrılmak zorunda kalan imzacılara bir çağrı yaparak bilgilerini toplamalı, ilgili kurumlarla gerekli yazışmaları yaparak bilgisini topladığı tüm imzacıların işlerine dönmesini sağlamalıdır.

2) "Bu suça ortak olmayacağız!" başlıklı bildiriye imzaladığı sırada Türkiye'de herhangi bir kurumda istihdam olmaksızın lisansüstü eğitime devam eden ya da lisansüstü derecesine sahip akademisyenlerin işe alım sürecinde önlerine engel olarak çıkartılan **güvenlik ve arşiv soruşturması uygulamasına derhal son verilmelidir**. Bu uygulamanın **kanunilik ilkesiyle çeliştiği** ve Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına bir müdahale oluşturduğunun Anayasa Mahkemesince de karara bağlandığı dikkate alınmalıdır.

3) Rektörlükler tarafından YÖK'e iletilen listeler eliyle KHK kapsamında meslekten ihraç edilen imzacı akademisyenlerin,

a) Pasaportlarının üzerindeki tahdit **kayıtsız şartsız derhal** kaldırılmalıdır. Pasaport üzerindeki tahdidin kaldırılması sürecinde, Yargı Reformu tartışmaları çerçevesinde

medyaya yansıdığı üzere **İçişleri Bakanlığınca yürütülecek soruşturma** sonucunun koşul olarak getirilmesi önerisi **Anayasa'ya aykırıdır ve kabul edilemez.** Yine aynı akademisyenlerden,

b) Öğretim üyesi, öğretim görevlisi, uzman ya da 2547 sayılı Kanunun 33/a bendine göre istihdam edilmiş araştırma görevlisi olarak çalışırken ihraç edilmiş olanlarının, öncelikle **ihraç edildikleri kurumda** göreve başlamaları sağlanmalıdır.

c) Bahsi geçen akademisyenler, eğer ihraç sürecinde yaşananlardan ötürü eski kurumlarına dönmek istemezlerse kendilerinden başka kurum tercihleri yapmaları istenmeli ve kadro uygunluk durumuna göre bu tercihlerden birinde istihdam edilmeleri sağlanmalıdır.

d) **Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP)** kapsamında araştırma görevlisi iken ya da **2547 sayılı Kanunun 50/d bendine** göre istihdam edilmiş araştırma görevlisi iken görevden ihraç edilenler, yeni hak kayıplarına uğramalarının engellenmesi için **doğrudan 2547 sayılı Kanunun 33/a bendine göre araştırma görevlisi olarak istihdam edilmeli, eğer bu süre zarfında doktoralarını bitirmişlerse doktor öğretim üyesi olarak** istihdam edilmelidirler.

e) Yine ÖYP ya da 50/d kapsamında çalışırken ihraç olan araştırma görevlilerinden lisansüstü eğitimi devam edenlerinin göreve iadeleri yapılırken, aynı zamanda **lisansüstü eğitimlerine devam ettikleri kurumlar** görevlendirmeleri de eşzamanlı olarak yapılmalıdır.

f) Göreve iade olan tüm imzacı akademisyenlerin ihraç edildikleri tarihten göreve iade oldukları tarihe kadar geçen süre içinde **ödenmemiş maaşları faiziyle birlikte** herhangi bir başvuru yapmak gereksizdir kendilerine ödenmelidir. 11 Ocak 2016'dan bu yana imzacı akademisyenlere dönük yürütülen baskı politikası, Türkiye'deki üniversite yapıya ve akademik özgürlüklere çok büyük zarar vermiştir, vermeye devam etmektedir.

İmzacı akademisyenlerin uğramış oldukları haksızlıklar telafi edilerek görevlerine döndüklerinde sadece haksızlığa uğramış akademisyenler değil, aynı zamanda tüm üniversite bileşenleri (öğretim elemanları, öğrenciler, idari personel, veliler) ve bir bütün olarak üniversite kurumu kazançlı çıkacaktır. Giderek artan beyin göçü bir nebze olsun durabileceği gibi, Anayasa'da yer alan "ifade özgürlüğü" nosyonu ve Türkiye demokrasisi güç kazanacaktır.

Daha da önemlisi böylece, evrensellik ve bütünsellik anlamlarını taşıyan Latince *universitas* terimine dayanan üniversite, kelime anlamının içerdiği barış kavramıyla barışmaya bir adım daha yaklaşmış olacaktır.

Hal böyleyken barış akademisyenlerinin görevlerine dönmeleri için tüm demokratik kamuoyunu destek olmaya, sesimize ses katmaya çağırıyoruz.

MADDE 5: Hukuk Mesleklerine Giriş sınavı öngörülmüştür.

Getirilmek istenen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı hiçbir soruna çözüm olmayacağı gibi, yeni sorunlara yol açacaktır Tüm düzenlemelerden evvel yargı bağımsızlığının temin edilmesi gerekmektedir. Avukat sayısının artması ya da mesleki kalitenin ölçümlenmesi amacı öne sürülerek ÖSYM tarafından yapılacak çoktan seçmeli sınavlarla ancak bilgi ölçülebilir, avukatlık becerisi ölçülemez. Kaldı ki ÖSYM'nin geçmiş dönemde hakim adayları için yaptığı sınavlardaki şaibeler ortadayken yeniden bu kurumun yapacağı sınavlarla yargı insanlarına nitelik kazandırmak inandırıcı ve yapısal bir çözüm değildir. Bir taraftan yeni fakülteler açarken bir yandan sınavla sayıyı sınırlamaya çalışmak doğru değildir. Bu nedenle var olan Hukuk Fakültelerinin aktif bir şekilde denetlenmesi, öğretim üyesi ve fiziki koşullar bakımından ölçülebilir standartlar belirlenerek bu standartların altında kalan fakültelerin kapatılmaları gerekmektedir.

MADDE 10: Adalet akademisine ilişkin düzenlemeler yer almıştır.

Hakim ve savcılar eğitmek, yargıda bağımsız kararların hakim olmasını sağlamak amacıyla 31 Temmuz 2003'te kurulan Türkiye Adalet Akademisi, 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminin hemen ardından "Gülen yapılanmasının hizmetinde" olarak gösterilmişti. Akademi bu yüzden, Temmuz 2018'de Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kapatılmıştı. Akademinin kapatılmasının ardından aynı KHK ile Hakim ve Savcı Eğitim Merkezi kurulmuştu. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Adalet Akademisi'nin yeniden kurulmasının yanı sıra bu merkez de kapatıldı.

Ancak Türkiye'de hakim ve savcılar başta olmak üzere yargı alanında çalışanlara eğitim verecek Türkiye Adalet Akademisi'nin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yeniden kurulması, yargı bağımsızlığı açısından ciddi tartışmalar yaratmıştır. Kamu tüzel kişiliğinde, bilimsel, idari ve mali özerkliğe sahip akademinin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuş olması hukukçular tarafından hem "anayasaya aykırı" bulunmuş hem de "yargının bütünüyle cumhurbaşkanının eline teslim edilmesi" olarak görülmüştür.

Akademinin yasa ile kurulması ve kendisine verilen görevlerin gereği olarak özerk bir yapıda ve tam bağımsız bir kuruluş olarak öngörülmesi gerekirken, başkanlık merkezli, Adalet Bakanlığı'na bağlı bir idari-siyasal birim olarak öngörülmesinin hakim ve savcı adaylarına hukuki ve bilimsel bir formasyon verme hedefini gölgelediği eleştirileri dile getirilmiştir. Türkiye'de kuvvetler ayrılığı olmadığı için Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle kurulan Adalet Akademisinin de tam bağımsız ve özerk bir kurum olamayacağı, Akademi Genel Sekreterini ve denetim kurulu üyelerini Adalet Bakanı onayı ile atayan bir Akademinin tam bağımsız çalışamayacağı ve daha önce Gülen cemaatinin bir yapılanması gibi çalışan Akademinin bu haliyle şimdi de saraya bağlı hukukçuların yetiştirildiği bir yapıya dönüşeceği ortadadır.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun yapısının bağımsız ve tarafsız bir yapı olmadığı, dolayısıyla bu kurulun baştan itibaren yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bağımsız ve tarafsız bir yargı sisteminin oluşturulması mahkemelere tavsiye ve talimatlara son verilmesi, mahkemelerin vermiş oldukları kararlara saygı duyulması elzemdir. Hak ve özgürlüklerin korunup geliştirilmesi için yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığı esastır. İnsan kaynaklarının iyi kullanılması, savunma hakkına anayasal düzeyde saygı gösterilmesi ve korunması, adalete erişimin kolaylaştırılması, ceza ve adalet sisteminin tarafsızlığının sağlanması, kanun önünde eşitlik ilkesinin hâkim kılınması ve ayrıca bütün yargılama sistemlerinin sadeleştirilmesiyle yargı kararlarının idare karşısında etkinliğinin artırılması şarttır. Bu bağlamda; erklerin ayrılığı ve yasama ile yürütmenin mutlak düzeyde yargı üzerindeki tahakkümünün sonlandırılması hukuk devleti açısından da olmazsa olmazlardandır.

Bu saydığımız sebeplerden dolayı tarafsız ve bağımsız yargı mekanizmasının oluşabilmesi için; HSK kurumunun kaldırılarak onun yerine bilimsel ölçülerde olduğunu düşündüğümüz, Adalet Yüksek Kurulu'nun oluşturulması ve anayasal bir kurum haline getirilmesi elzemdir. Bu kurulun biçiminin ve çalışma usullerinin aşağıdaki gibi düzenlenmesi gerekmektedir.

MADDE 13: TMK'nın Türkiye yargı mevzuatından bir bütün olarak kaldırılması gerekirken teklifte sadece 7. maddeye bir cümle eklenmiştir. Halbuki teklif gerekçesinde de açıklandığı üzere uygulamada hukuk uygulayıcılarının uluslararası mevzuat ve Anayasa aykırı kararlar verilebilmesinin sebeplerinden biri de Terörle Mücadele Kanunu'dur. Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan terör tanımının çok geniş ve belirsiz olması hak ve özgürlükleri sınırlanma ve kısıtlanmalarına sebep olmaktadır. Türkiye'de, soruşturma, kovuşturma ve yargılamalarda hem terör tanımının geniş olmasının ve hem de uygulamada bunu da aşan fiili genişletilmenin yarattığı sorunlar yaşanmaktadır. Demokrasi ve insan haklarının korunabilmesi için tanımın daraltılması gerekmektedir. Ancak yapılan düzenlemede bu hususlar dikkate alınmaksızın ek bir fıkra ile sorun giderilmeye çalışılmıştır. Yapılması gereken terör suçlarının tanımı, hangi suçların terör eylemlerini oluşturduğunun tam olarak tanımlanması ve bu suçları ölüm ya da kişilere karşı ağır şiddet eylemleri ve rehin alma ile sınırlanmasını içeren BM Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin (ICCPR) 15. Maddesince öngörülen yasallık ilkesi başta olmak üzere uluslararası norm ve standartlara uygun hâle getirilmesidir. mevcut durumda hiçbir şiddet eylemine karışmasa bile insanlar ve kuruluşlar terörist olarak suçlanabilirler. Gazeteciler, yazarlar, akademisyenler, insan hakları savunucuları, sendikacılar, sanatçılar, kadınlar, belediye başkanları, milletvekilleri, siyasetçiler, öğrenciler teröristlikle suçlanabiliyorlar. TMK'nın "Terör örgütleri" başlıklı 7. maddesi Türkiye yargısı tarafından çok sık başvuru alan ve ifade özgürlüğünü tehdit eden maddesi olması sebebiyle kaldırılmalıdır.

MADDE 16: Türk Ceza Kanunu, yapılış aşamasında ve uygulamaya konulurken TMK'ya ihtiyaç duymayacak şekilde hazırlanmıştır. Nitekim TCK'da, halen yürürlükte bulunan TMK'nın 2., 6., ve 7. maddelerini karşılayacak düzenlemelere yer verilmiştir. Ancak bu hükümler de tıpkı TMK'daki gibi muğlak ve geniş ifadeler içermektedir. Özellikle "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma" başlığı altında düzenlenen 220/6, 7 ve 8. maddeleri ile "Silahlı örgüt kurma" başlığı altında düzenlenen 314/3. madde, uygulamada en sık karşılaşılan sorunlu hükümlerdir. Suç ve ceza normu yaratmada genel kanun niteliğinde olan TCK, özel kanun niteliğindeki TMK'nın içerdiği muğlak hükümler ekseninde uygulanmakta, bu bağlamda aralarındaki genellik-özellik ilişkisi bertaraf edilmekte ve TMK, suç ve cezalar açısından temel belirleyici yasa haline getirilmektedir. Bunun tehlikesi, TCK'da öngörülen güvence hükümlerinin, TMK gibi belli suçlara özgülenmiş bir kanun esas alınarak uygulanması yoluyla daraltılmasıdır. Bu nedenle, TCK'nın 220/6-7-8 maddeleri ve 314/3. maddesi kaldırılmalıdır. Şayet bu söz konusu olmayacaksa ilgili maddeler, AİHM standartlarına uyumlu hale getirilmelidir. (TCK madde 220: Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır. Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Madde 314/3: Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır")

"Dolaylı örgüt üyeliği" olarak tanımlanabilen TCK'nın 220/6-7. maddesi nedeniyle, TCK'nın 314/3. maddesi yerine doğrudan TCK'nın 314/2. maddesinden davalar açılmaktadır. Bu durumda TCK'nın 314/2-3. maddesinin uygulama biçimi göz önüne alınarak, yeniden düzenlenmesi gündeme alınmalıdır. AİHM Abdulcelil İmret/Türkiye kararında TCK'nın "Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır" şeklindeki hükmünü "öngörülemez ve fazla geniş yorumlandığı"na dair eleştirisi çerçevesinde 220/7. maddesi değiştirilmelidir. Aynı şekilde, TCK'nın 220/6. ve 8. maddeleri ile 314. maddesi yeniden düzenlenmelidir. Zira "Terör örgütünün amacının propagandasını yapmak" gibi tanımlamalar tıpkı TMK'daki gibi son derece belirsiz, geniş ve keyfi yorumlamaya elverişlidir.

AİHM'nin Taner Akçam/Türkiye kararında, ifade özgürlüğü açısından tehdit oluşturduğu karar altına alınan "Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama" başlıklı TCK'nın 301. maddesi ve benzer içerikteki "Temel millî yararlar karşı faaliyetinde bulunmak için yarar sağlama" başlıklı 305. maddesi gözden geçirilmeli ya da kaldırılmalıdır. TCK'nın 301. maddesi, AİHM'nin Hrant Dink kararından sonra değiştirilmiş, maddede yer alan "Türklük" yerine "Türk Milleti" ibaresi

konulmuştur. Ancak bu değişiklik maddedeki belirsizliği ortadan kaldırmakta yetersiz olduğu gibi, “Türklük” ile “Türk Milleti” ifadeleri arasındaki farkın içeriğini belirleme niteliğinden de yoksundur. Ayrıca, bu madde çerçevesinde yapılacak soruşturmanın Adalet Bakanı’nın iznine tabi olması, siyasal makamı yasal sürece dâhil etmesi bakımından yargı bağımsızlığı ile örtüşmemekte, hatta kimi durumlarda bu suçun Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar başlığında düzenlenmiş olduğu göz önüne alınırsa, suçun mağduru olan Devlet organıdır. Bu organa karşı işlenmiş olduğu varsayılan bir suç, bir başka devlet organının dâhiliyle soruşturulmaktadır. Bu durum kuvvetler ayrılığı prensibi kadar, bir gerçek ya da tüzel kişinin aynı suçun hem mağduru hem soruşturma makamı olamayacağına ilişkin prensibe de aykırıdır.

“Halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme”nin düzenlendiği TCK’nın 216 maddesi, “sosyal sınıf, ırk, din, mezhep ve farklı özelliklere sahip olmak” gibi muğlak ifadelerle belirttiği suç tipine ilişkin objektif unsurlar getirmemiştir. Bu nedenle bu hüküm, AİHM kararlarında da vurgulandığı üzere, çoğunluğa ait değerleri korumak için kullanılmakta, azınlık hakları bu yolla ihmal edilmektedir. Aynı maddede “kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması” durumu belirtilmiş, ancak bu açık ve yakın tehlikenin ne olduğu ve kim tarafından tespit edileceği hükme bağlanmamıştır. Bu durum uygulamada sınırsız ve geniş takdir yetkisi ve keyfilik doğurduğu gibi, açık ve bariz hukuka aykırılıklara zemin hazırlamaktadır. Aynı maddenin 3. fıkrasında ise “halkın belli bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılamaktan” bahsedilmiş, gerek hangi dini inancın koruma altında olduğu, gerekse alenen aşağılama ifadesindeki aleniyeti sağlayacak koşulların ne olduğu somutlaştırılmamıştır. Bu nedenlerle TCK’nın 216. maddesi kaldırılmalıdır. Şayet kaldırılması söz konusu olmayacaksa tüm değer ve inançlar yönünden denge gözetilerek düzenlenmesi ve somutlaştırılması gerekmektedir. “Cumhurbaşkanına hakaret” suçunun düzenlendiği TCK’nın 299. maddesinin, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nin talebi üzerine Venedik Komisyonu’ndan bir heyetin Türkiye ziyaretinden sonra paylaştığı Türkiye raporunda (15.3.2016), hükümetin iddiasının aksine salt küfür içerikli sözler için uygulanmadığı, yolsuzluk soruşturmaları, mülteci krizi, terörle mücadele yöntemleri gibi kamuyu ilgilendiren konularda da uygulandığı tespit edilmiştir. Komisyon, bu nedenle ilgili maddenin tümüyle ilga edilmesi gerektiğini belirtmiştir. TCK’nın 125. maddesindeki hakaret suçu da benzer hak ihlallerine sebebiyet vermektedir. Bu nedenle tüm hakaret suçları ceza kanunlarından çıkarılmalıdır. Zira düşünce açıklaması yoluyla gerçekleşen konular ceza hukukunun değil özel hukuk alanının kapsamında olması gereken konulardır. Düşünce açıklamalarının ceza kanunlarının konusu haline gelmesi ve özellikle kamu görevlilerine ya da devlet kurumlarına yönelik ifadelerin ceza tehdidi altında tutulması, oto-sansür riskini artırmakta ve kamusal konuların özgürce tartışılmasına karşı tehdit oluşturmaktadır. Kamu görevlilerinin eleştirisinde, eleştiri sınırı daha geniş olmalıdır. (AİHM Handyside v. Birleşik Krallık, Tarihi: 07.12.1976, Başvuru no: 5493/729)

TCK’nın 299. maddesinde düzenlenen aynı suçun, uluslararası hukuk ile çatışan bir diğer özelliği ise, Avrupa’daki genel eğilimle uyumlu olmamasıdır. Cumhurbaşkanı’na hakaret

suçu gibi devlet başkanlarına özel bir koruma sağlayan suçların ceza yasalarından çıkarılması eğilimi ağır basmaktadır. AİHM'nin bu yönde pek çok kararı bulunmaktadır: Colombani/Fransa, Mondragon/ İspanya, Pakdemirli/Türkiye, Meral Tamer Artun ve Güvener/Türkiye, Erbil Tuşalp/Türkiye Davaları gibi. Bütün bu davalarda AİHM, ifade özgürlüğünün, devlet başkanının saygınlığını korumaktan daha önemli olduğunu belirtirken, ifade özgürlüğü ile özel bir konuma getirilen koruma arasındaki dengede, ifade özgürlüğünden yana tavır almıştır. Türkiye'de ifade ve basın özgürlüğü üzerinde "Demoklesin Kılıcı" rolünü oynayan bu maddenin TCK'dan çıkarılması gerekmektedir. Kaldı ki 6771 sayılı kanunla değiştirilen Anayasa'nın ilgili maddesinde, Cumhurbaşkanı'nın parti ile ilişkisinin kesilmesine dair madde yürürlükten kaldırılarak, Cumhurbaşkanı'nın partiler üstü, tarafsız konumdan çıkıp bir siyasal partinin başkanı olması mümkün kılınmıştır. Bu sebeple Cumhurbaşkanı'na özel koruma gerekçesi de ortadan kalkmıştır. Zira Cumhurbaşkanı bir siyasi olarak daha yüksek eşikten eleştirilere tahammül etmek zorunda olduğu gibi, hakaret nedeniyle kamu görevlisine hakaret suçunun yarattığı korumadan zaten evleviyetle yararlanmaktadır. Bu meyanda partili cumhurbaşkanına çifte koruma sağlayan bu suç, ilga edilmelidir.

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasası da suç tanımları ve terör ilişkisi bakımından gözden geçirilmesi gereken bir yasadır. Yasa, AİHM'in Oya Ataman/ Türkiye ve onu izleyen kararlara uygun bir biçimde değiştirilmelidir. Oya Ataman Kararı uyarınca AİHM, barışçı, şiddet içermeyen bir gösteriye kolluk kuvvetlerinin, izin ya da bildirim gibi koşullar yerine getirilmemiş olsa bile müdahale edemeyeceğini belirtmiştir. Ederse, toplantı ve gösteri yapma hakkının özünü ortadan kaldırmış olur. 2911 sayılı yasa, kolluk kuvvetlerine, barışçı gösterileri de kuvvet kullanarak dağıtma yetkisini vermektedir. Şiddet unsuru içermesi halinde dağıtma yetkisini kullanabilecek olan kolluk kuvvetlerine, önceden bildirim ya da izin usulü şeklinde Anayasa'da öngörülmemiş olan bir önkoşul getirme yetkisi verilmesi, Anayasa'da öngörülmemiş olan bir sınırlamanın yasa ile getirilmesi anlamına gelmektedir. Bu durumun, hakkın özü kadar, Anayasal güvencelere aykırı olduğu açıktır. Anayasa Mahkemesi 28.9.2017 tarihli toplantısında, E. 2014/101 numaralı dosyada 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın muğlaklık içeren bazı maddelerini iptal etmiş, ayrıca gerekli düzenlemeleri yapmak için yasa koyucuya çağrıda bulunmuştur. İlgili kararın, bildirim usulünün bir izin şartına dönüşmesi şeklinde ifade edilen karşı oydaki şerhler de dikkate alınarak, bu açıdan da hayata geçirilmesi gerekmektedir.

MADDE 18: ikinci fıkraya "5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda tutukluluk süresi 5 yılı geçemez." ifadesi eklenerek, toplamda üç yıl sürebilecek tutukluluk süresi son çıkan KHK ile toplamda 7 yıla çıkarılmıştır. TMK kapsamındaki suçların verilecek ceza süresi bakımından istinafta kesinleştirilmesi bu kurala açıkça aykırıdır. Örneğin TCK 314/2.maddeden doğrudan doğruya verilecek hapis cezasının alt

sınırı 5 yılı geçtiğinden Yargıtay'ın temyiz incelemesine tabiidir. Ancak TCK 220/7 ve TCK 314/3 maddesi uygulanarak TCK 314/2'den verilecek hapis cezasının üst sınırı 5 yılı geçmez ise bu durumda temyize başvurulamayacaktır. Görüldüğü gibi burada denetimi yapacak olan Yargıtay'ın denetim yetkisi kısıtlandığı gibi adalet arayan şüphelinin adil yargılanma hakkı da ihlal edilmiş durumdadır. 1. Yargı paketi ile bu madde yönünden eşitsizlik giderilmiş olacaktır.

MADDE 19: Kamu davasını açmada takdir yetkisini içeren maddede Cumhuriyet Savcılarına ait yetkinin genişletileceği ve ön ödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere; üst sınırı 2 yıl veya daha az süreli hapis gerektiren suçlardan dolayı kamu davasının açılmasının 5 yıl süreyle ertelenmesine ilişkin yetkinin Cumhuriyet Savcılarına verilmiş olması açıkça Anayasa'ya ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 6/3. Maddesine aykırıdır. Siyasallaşan ve iktidarın etkisinde kalan soruşturma makamlarının bu yönlü bir yetkiyle donatılmış olması hukuka uygun değildir. 5 yıl gibi bir süreyle kişi güvenliğine ve hürriyetine bir tehdit olarak tutulması; kişinin hak ve hürriyetlerine aykırı bir durumdur. Ayrıca masumiyet karinesinin ihaleli anlamına da gelmektedir. İsnat edilen suç bakımından savunma hakkının kullanılması isnat edilen suçlamalara karşı sav ileri sürme olanağından kişiyi mahrum bırakabileceği gibi, mağdurlar açısından da hakkın yerine getirilmesi açısından da soruşturmanın askıda bırakılması hak ihlallerine neden olacaktır.

Teklif edilen metinde her ne kadar CMK 173. Maddeye göre itiraz hakkı öngörülmüşse de itirazı incelemeye yetkili Sulh Ceza Hâkimliklerinin yetkilerinin sınırlı olması ve dosya üzerinde inceleme yapmak suretiyle karar verileceği gerçeği karşısında maddi bulguların değerlendirilip karara bağlanması olanağından yoksun olduğundan etkili bir yargılama yöntemi olmayacaktır.

MADDE 23-24: Bu sistem, yeni bir sistem olduğu için beraberinde bazı sıkıntılar da getirecektir. Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre yeni bir sistem olması nedeniyle bir savunma hakkı ihlali konusu gündeme gelebilir. Bir diğer husus sanığın müdafisi huzurunda ifadesi alındığında suçu kabul etmesi konusu söz konusu olabilir. Ancak resen araştırma ilkesine tabi olan ceza yargılama sisteminin burada bir zaafa uğrama ihtimali var. Yine düzenlemede suça iştirak hükümlerinin uygulanmasında toplu suçlarda birlikte hareket etme mecburiyeti getiriliyor. Yani bir şekilde bu sistemden yararlanmak isteyen bir sanığın, diğer sanığın beyanına da bağlı tutulması bizce doğru değildir. Çünkü orada sanıklardan birisi bu sistemden faydalanmak isteyebilir ama başka bir sanığın bu seri muhakeme usulünden faydalanmak istememesi durumunda kanuni anlamda getirilen bir haktan da yararlanmama durumunu da beraberinde getirecektir.

MADDE 26: İş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçları da uzlaştırma kapsamına alınmıştır. Anayasanın Sosyal, Ekonomik Haklar ve Ödevler kısmının 48. Maddesi'ne göre; herkes dilediği alanda çalışma hürriyetine sahiptir hükmü yer almaktadır. TCK'nın 117. Maddesine göre; kişinin iş ve çalışma hürriyetine ilişkin ihlali halinde cezai yaptırım söz konusudur. İş Hukukunda işveren ve işçi ilişkilerinde gerek uygulamada ve gerekse

mevzuatta yer alan emekçilerin aleyhine olan hükümler gözetildiğinde, emekçilerin çalışma hürriyetine karşı işlenebilecek suçların uzlaştırmaya tabi tutularak, emekçilerin aleyhine sonuç doğurabilecek bir uygulamaya sebep olacaktır. Öte yandan yine aynı metinde yer alan TCK'nın 119. Maddesinin de uzlaştırmaya tabi tutulması da siyasi hakların; inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasının engellenmesinin birden fazla kişi tarafından işlenmek suretiyle ortaya çıkan fiille ilgili hususun uzlaştırma hükümlerinin içerisinde yer alması anayasanın 24.25.26. Maddeleriyle; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8.9.10. Maddelerine de açıkça aykırılık teşkil edecektir. Yargının siyasallaşmış olduğu ve tarafsızlığını yitirdiği bir süreçte bu tür suçların uzlaştırmaya tabi tutulması hak ihlallerine neden olacaktır.

MADDE 29: bazı suçlar açısından istinaf sınırında olsa bile temyiz yolunun açılması öngörülmüştür. Anayasanın eşitlik ilkesinden kaynaklı olarak buradaki suçların sayısının yetersizdir. Ayrıca TMK kapsamındaki bütün cezalara karşı temyiz yolunun açılması gerekmektedir. Bağlı suçlar açısından da, birisi açısından temyiz yolu açıksa, diğer suç açısından da temyiz yolunun açık olduğu kabul edilmelidir. Birden fazla kişinin olduğu dosyalarda bir kişi açısından temyiz yolunun açık olması durumunda, diğer sanıklar açısından da temyiz kapsamında olmasa bile temyiz yolunun açık olması gerekmektedir. Bölge Adliye Mahkemeleri'nin kapsamında yer alan tüm suçların detaylı ve adil bir incelemeden geçirilmediği ve çoğu zaman siyasal iktidarın etkisinde kaldığını tespit etmekte bir beis görmüyoruz. Muhafız olan siyasal yapılar üzerinde anti demokratik bir baskı aracına dönüşen yargı sistemi tarafsızlık ve bağımsızlık niteliğinden uzaklaşmıştır. Bundan dolayı yargılamada adaletin sağlanmadığını ileri sürüp, bu vesileyle adaletin sağlanması için tüm suçların temyize tabi tutulması gerektiği kanaatini taşımaktayız.

MADDE 31: ikinci fıkraya "5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda tutukluluk süresi 5 yılı geçemez." ifadesi eklenerek, toplamda üç yıl sürebilecek tutukluluk süresi son çıkan KHK ile toplamda 7 yıla çıkarılmıştır. TMK kapsamındaki suçların verilecek ceza süresi bakımından istinafta kesinleştirilmesi bu kurala açıkça aykırıdır. Örneğin TCK 314/2.maddeden doğrudan doğruya verilecek hapis cezasının alt sınırı 5 yılı geçtiğinden Yargıtay'ın temyiz incelemesine tabiidir. Ancak TCK 220/7 ve TCK 314/3 maddesi uygulanarak TCK 314/2'den verilecek hapis cezasının üst sınırı 5 yılı geçmez ise bu durumda temyize başvurulamayacaktır. Görüldüğü gibi burada denetimi yapacak olan Yargıtay'ın denetim yetkisi kısıtlandığı gibi adalet arayan şüphelinin adil yargılanma hakkı da ihlal edilmiş durumdadır. 1. Yargı paketi ile bu madde yönünden eşitsizlik giderilmiş olacaktır.

Kamu davasını açmada takdir yetkisini içeren maddede Cumhuriyet Savcılarına ait yetkinin genişletileceği ve ön ödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere; üst sınırı 2 yıl veya daha az süreli hapis gerektiren suçlardan dolayı kamu davasının açılmasının 5 yıl

süreyle ertelenmesine ilişkin yetkinin Cumhuriyet Savcılarına verilmiş olması açıkça Anayasa'ya ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 6/3. Maddesine aykırıdır. Siyasallaşan ve iktidarın etkisinde kalan soruşturma makamlarının bu yönlü bir yetkiyle donatılmış olması hukuka uygun değildir. 5 yıl gibi bir süreyle kişi güvenliğine ve hürriyetine bir tehdit olarak tutulması; kişinin hak ve hürriyetlerine aykırı bir durumdur. Ayrıca masumiyet karinesinin ihaleli anlamına da gelmektedir. İsnat edilen suç bakımından savunma hakkının kullanılması isnat edilen suçlamalara karşı sav ileri sürme olanağından kişiyi mahrum bıkabileceği gibi, mağdurlar açısından da hakkın yerine getirilmesi açısından da soruşturmanın askıda bırakılması hak ihlallerine neden olacaktır.

Teklif edilen metinde her ne kadar CMK 173. Maddeye göre itiraz hakkı öngörülmüşse de itirazı incelemeye yetkili Sulh Ceza Hâkimliklerinin yetkilerinin sınırlı olması ve dosya üzerinde inceleme yapmak suretiyle karar verileceği gerçeği karşısında maddi bulguların değerlendirilip karara bağlanması olanağından yoksun olduğundan etkili bir yargılama yöntemi olmayacaktır.

MADDE 32: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'unda değişiklik yapan 32. Maddesinde, ilgili Kanununun 17. Maddesi düzenlenmektedir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107. maddesinde koşullu salıvermeye ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Bu madde ile infazda eşitlik ilkesi göz ardı edilmiş, normalde 2/3 olan infaz süresi 3/4'e çıkarılmıştır. ("*Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz altı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının dörtte üçünü infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler.*") Halihazırda örgüt suçu olarak TMK'nın 5. maddesi uyarınca cezası yarı oranında artırılan kişilerin, bir de infaz süresinde cezalarını daha ağır koşullarda çekmelerinin sona erdirilmelidir. 671 Sayılı KHK ile kanuna eklenen geçici 6. madde ile koşullu salıvermedeki infaz süresi adli mahpuslar yönünden 2/3'ten 1/2'ye indirilmiştir. Ancak, TCK'daki belli durumlar, bu düzenlemeden varestede tutulmuştur. (*i. kasten öldürme suçları; ii. üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenen kasten yaralama ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçları, iii. cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar; iv. özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar; v) uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu ve vi. İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve vii. 3713 sayılı TMK kapsamına giren suçlar*") Bu durumdaki eşitsizliğin de ortadan kaldırılması gerekmektedir.

İnfaz Kanunu'nun geçici 2. maddesinde ve aynı zamanda TMK'nın 17/4. maddesinde düzenlenen "*ölüm cezaları, müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçları ile ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen veya ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olan terör suçları, koşullu salıverilme*

hükümlerinden yararlanamaz. Bunlar hakkında, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası, hayatı boyunca devam eder.” hükmü kaldırılmalıdır. Ölüm cezaları hapis cezasına çevrilenlerin de koşullu salıvermeden yararlanma imkânı tanınmalıdır. Nitekim AİHM, Vinter ve diğerleri / Birleşik Krallık ile Öcalan / Türkiye Kararlarında, müebbet hapis cezasını AİHS'nin 3. maddesine aykırı bulmuş, mahkumların rehabilitasyonu, bir gün serbest kalma ihtimalleri için umut ışığı (umut hakkı) olabilecek yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini tespit etmiştir.

Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin 6/1. maddesinde hükümlülerin hangi koşullarda açık ceza infaz kurumlarına ayrılabilceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemede hükümlülerin kurumda iyi halli olarak belirli bir süreyi geçirmesi şartı aranmaktadır. Ancak, Yönetmeliğin 6/2. maddesinde bazı suçlar sayılarak daha fazla süre cezaevinde kalma koşulu aranmıştır. Yönetmeliğin 6/2-ç. bendi, *“terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması”* biçiminde düzenlenmiştir. Oysa açık ceza infaz kurumuna ayrılabilmek, denetimli serbestlik hükümlerinden de faydalanabilmeyi dolaylı olarak sağlayacağından kişilerin özgürlükleriyle ilgili bir durumdur ve kanunda düzenlenmeyen *“idarenin gözlem kurulu kararı şartı”* yönetmelikte düzenlenerek kanunilik ilkesi ihlal edilmiştir. Yönetmeliğin 6/2. maddesi ve özellikle (ç) bendi ile aynı amaçla düzenlenen 8/1-ç. bendi kaldırılmalıdır.

İnfaz Kanunu'nun 105/A. maddesinde düzenlenen denetimli serbestlik şartları da eşitlik ilkesine uygun düzenlenmemiştir. Cezasının son altı ayını açık cezaevinde geçiren ve koşullu salıverilmesine bir yıl ve daha az süre kalan iyi halli hükümlülerin denetimli serbestlikten faydalanabileceği, geçici 4. maddede ise son 6 ayını açık cezaevinde geçirme şartının 21.12.2020 tarihine kadar aranmayacağı düzenlenmiştir. 671 Sayılı KHK ile kanuna eklenen geçici 6. madde ile de denetimli serbestlikten faydalanma süresi bir yıldan iki yıla çıkarılmıştır. Ancak, TCK'da belli durumlar bu düzenlemeden vareste tutulmuştur. (*“i. kasten öldürme suçları; ii. üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenen kasten yaralama ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçları, iii. cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar; iv. özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar; v. uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu ve vi. İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve vii. 3713 sayılı TMK kapsamına giren suçlar.”*) Bu konudaki eşitsiz uygulamanın da giderilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, AİHS'in 13. protokolüne taraf olunmasıyla kaldırılan ölüm cezasına ikame olarak getirilmiştir. Ancak, belli mahpuslar Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107/16. maddesi ile Geçici Madde 2'deki düzenlemeler nedeniyle koşullu salıvermeden yararlanamamakta ve cezanın infazı ölene kadar devam etmektedir. (*“TCK'nın İkinci Kitap, Dördüncü Kısım, i)*

Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar başlıklı Dördüncü Bölüm, ii) *Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar* başlıklı Beşinci Bölüm, iii) *Milli Savunmaya Karşı Suçlar* başlıklı Altıncı Bölüm altında yer alan suçlardan birinin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ceza alanlar) Ayrıca Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 25/1-ı. maddesine göre de hükümlünün cezasının infazına, hiçbir surette ara verilemez.”) Oysa, aynı kanununun 16. maddesinde Hapis Cezasının İnfazının Hastalık Nedeni ile Ertelenmesi başlığı altındaki 2. fıkrada, “*hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.*” düzenlemesi, 6. fıkrada ise “*Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkrada belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.*” düzenlemesi mevcuttur. Bu sebeple uygulama, hükümlü için getirilmiş güvencelere uygun olarak lehe yorumlanmalıdır.

Ölene kadar devam edecek cezanın içinde ayrı bir ceza uygulaması niteliğinde olan bu infaz rejimi hakkında *AIHM Öcalan, Gurban ve Kaytan kararları*, tahliye umudunun bulunmamasının işkence ve kötü muamele olarak değerlendirmiş ve ihlal kararları vermiştir. Özellikle hasta mahpusların bu rejime göre cezalarının infazı ölümlerine sebep olabilmekte, tedavisi uygun sürelerde ve koşullarda yapılmayan her hasta mahpus ise her geçen gün ölüme sürüklenmektedir. Hükümlünün hayatı açısından risk teşkil etmese bile hasta hükümlülerin cezasının infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunması gerekirken, hayati risk taşıyan hasta mahpusların cezalarının infazına ara verilmemesi yaşam hakkının ihlali niteliğindedir. Bu nedenlerle, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile ilgili koşullu salıverme değişiklikleriyle birlikte, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 25/1-ı. maddesindeki “*infaza hiçbir surette ara verilemez*” düzenlemesi kaldırılmalı, hasta hükümlülerin tedavileri resmi sağlık kuruluşlarında yapılabilmesi, hastalık, mahpusun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılmalıdır.

İnfaz Kanunu'nun 108. maddesi tekerrür halindeki infaz rejimini düzenlemektedir. Buna göre mükerrirlere özgü infaz rejiminde koşullu salıverilmeden yararlanma belli hallerde mümkündür. (*Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuz dokuz yılının; Müebbet hapis cezasının otuz üç yılının, Süreli hapis cezasının dörtte üçünün; infaz kurumunda iyi halli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir.*) Ancak aynı hükme göre ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda, hükümlü koşullu salıverilmemektedir. Bu durumdaki temel sorunlardan bir tanesi, koşullu salıverilme kararının tekerrürden dolayı geri alınması durumunda, suçun işlendiği tarihin tespitindeki aksaklıklardır. Zira burada, suçun tekerrürü halinde, ilk işlenen suç süresi de hesaba katıldığı gibi, ikinci suçun hükmün kesinleşmesinden önce mi yoksa sonra mı işlendiği arasında ayırım yapılmaktadır. Bu durum mükerrir suçlar arasında eşitsizliğe yol açtığı gibi, yeknesak bir uygulamayı da engellemektedir. Bu durumda cezalandırılan tekerrür eden suç değil, tekerrür edilen tarih olmaktadır. Ayrıca gene aynı maddede

hâkimin, mükerrer hakkında denetim süresinin uzatılmasına karar verebileceği ve en çok 5 yıla kadar uzatılabileceği hükme bağlanmıştır. Denetim süresinin, artı 5 yıla kadar uzatılması hâkime kişi özgürlüğü ve güvenliği konusunda çok geniş bir takdir marjı tanımaktadır. Bu sebeple mükerrer suçlular için infaz rejimi, eşitsizlikleri giderecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

5275 sayılı kanunun 17. Maddesinin 6. Bendinin a fıkrası ile infaz ertelemesinde terör suçları ile örgüt suçlarının hariç bırakılması Anayasanın 10. Ve 19. Maddelerine aykırıdır. Benzer gerekçeler ile 5275 sayılı kanunun geçici 8.maddesinde TMK kapsamına giren suçlardan hükümlü ve tutukluların hariç bırakılması (denetimli serbestlik) hükmü de ayrımcı olduğundan Anayasaya aykırıdır. Anayasanın 10. Maddesi ve 19. Maddesi hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, kanun önünde eşitlik ilkesinin infazda da gözetilmesi gerektiği açıktır. Kaldı ki, 3713 sayılı kanun yürürlüğe girdiğinde geçici 1. Madde uygulaması ile ilgili Anayasa Mahkemesinin 31/3/1992 tarih ve E.:1991/18, K.:1992/20 sayılı kararı dikkate alınmalıdır.

Bu nedenle, tasarının 32'inci maddesine konu olan 17'nci maddenin tümüyle kaldırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

MADDE 36: Teklifte tıpkı pasaport tahditleri için getirilmiş benzer bir (muvaazaalı) durum 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8. Maddesi için teklif edilen değişiklik için de geçerlidir. Teklif maddesi, suç oluşturduğu kanaati getirilen çevrimiçi içeriğin engellenmesini, reformun bir parçası olarak sunmaktadır. Bugüne kadar alışlagelinen uygulama, içeriğin bulunduğu çevrimiçi platforma erişimin tamamen engellenmesi yönünde idi, bu nedenle bu reform paketinde konuya ilişkin müjde, sadece içeriğin erişime engelleneceği yönünde olmuştur. Gelgelelim bu madde de tıpkı yukarıda anılan pasaport kanunu değişikliğinde bulunan şerh gibi bir şerh barındırmaktadır ve platformun tamamının da kapatılma yetkisini, kendince belirlediği "istisna" durumları için muhafaza etmektedir. Ancak bugün itibarı ile internet ortamında ifade özgürlüğü ile ilgili bir açık kaynak taraması yapıldığında görünen tablo şudur:

Türkiye'nin internet ile tanıştığı tarihten itibaren erişim engellemeleri ile ilgili gelişmeler dikkate alındığında, internet erişim engellemeleri ve içeriğe müdahalenin üç döneme ayrılarak açıklanabileceği görülmektedir. Bunlar; 1993-2000 yılları arasındaki internet ile tanışma ve kullanımın yaygınlaşması dönemi, 2001-2006 yılları arasındaki hukuki düzenlemeler ile müdahale dönemi ve 2007 ve sonrası 5651 Sayılı Kanun çerçevesinde başlayan erişim engelleme dönemidir.

3 Mayıs 2019, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, 2013–2018 yılları arasında sosyal medya paylaşımı nedeniyle 20 bin 474 kişi hakkında işlem yapıldığını açıkladı.

Bakanlık verilerine göre, sadece 20 Ocak – 26 Şubat 2018 tarihleri arasında Türkiye'nin Afrin operasyonunu eleştiren sosyal medya paylaşımları yüzünden 648 kişi gözetim altına alındı.

Bu gibi, internette barışçıl ifadelerin suç sayılması uygulamaları sosyal medya kullanımının üzerinde cesaret kırıcı bir etki yarattı ve oto-sansürün artmasına yol açmıştır. Reuters Gazetecilik Çalışma Enstitüsü'nün (Reuters Institute for the Study of Journalism) 2017 raporuna göre, Türkiye'de hem Facebook hem Twitter kullanımında bir düşüş görülüyor ve bu durumun hükümet denetiminden duyulan korkudan kaynaklandığı düşünülüyor. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün görüşme yaptığı kişilerden bazıları, artık Türkiye'de insanların hükümeti eleştiren içerik paylaşırken ya da bu tür içeriklere tepki vermeden önce iki defa düşündüğünü söylemektedirler.

Twitter'ın yayımladığı şeffaflık raporlarına göre ise Türkiye 2014'ten 2017 ortalarına kadar hesap veya içerik kaldırılması talepleri konusunda dünya lideri oldu. Özgürlük Evi (Freedom House) adlı hükümet dışı kuruluş, Türkiye'de internet özgürlüğünün durmadan gerilediğini söylüyor. Yüksek puanın daha fazla ihlal anlamına geldiği İnternet Özgürlüğü Genel Puanlamasında Türkiye'nin 2011'de 45 olan puanı 2017'de 66'ya gerilemiştir.

İfade Özgürlüğü Derneği'nin "Engelli Web 2018" raporuna göre Türkiye'de 2018 sonu itibarıyla erişim engeli bulunan web sitesi sayısı en az 245 bin 825

"Engelli Web" raporuna göre, 2018 yılı içinde erişime engellenen haber adresi en az 3 bin 306. Medya kurumlarının dağılımında ise 204 haber ile Sözcü gazetesi 2018 yılında en çok haberi engellenen haber sitelerinin başında geliyor. İkinci sırada 196 haberine erişim engeli gelen Cumhuriyet, üçüncü sırada ise 190 habere getirilen engel ile Hürriyet gazetesi yer alıyor. Rapor, Sözcü'nün 23, Cumhuriyet'in 22 ve Hürriyet'in de 67 engellenen haberi web sitesinden kaldırdığını da gösteriyor.

Yaman Akdeniz'e göre, internet, hükümetin kontrol altına almaya çalıştığı "son savaş alanı." 2007 yılında erişim engelleme kararlarındaki çıkış noktasının "çocukları zararlı içeriklerden korumak" olduğunu hatırlatan akademisyen, "12 yıllık süreçte engellemelerin norm haline geldiğini ve hesap verebilirlik ilkesinin uygulanmadığını görüyoruz. Bir liste hazırlanıyor, engelleme yapılıyor ve kimse sorgulamıyor" diye konuşuyor.

Türkiye, Twitter'da en çok hesabın kapatılmasını ve içeriklerin kaldırılmasını talep eden

ülke konumunda. 2018 yılında Twitter'a bin 105 mahkeme kararı ve 12 bin 897 çıkartma talebi gönderen Türkiye, bu taleplerle 22 bin 998 Twitter hesabının kapatılmasını talep etti. Twitter ise 2018'de sadece 497 hesabı ve bin 819 tweeti erişime engellediğini açıkladı. Diğer yandan, Twitter'a gönderilen mahkeme kararlarında da bin 105 kararla Türkiye ilk sırada yer alıyor. Türkiye'yi 372 kararla Rusya ve 107 kararla Brezilya takip ediyor.

Facebook açısından da durum farklı değil; Facebook'un 2018 yılı içinde Türkiye'den çıkardığı içerik sayısı, 2 bin 381. Toplamda 2013'ten 2018 sonu itibariyle Facebook'tan çıkartılan içerik sayısı ise 23 bin... Türkiye, Facebook'tan en çok içerik çıkartılan ülkeler arasında dördüncü sırada yer alıyor.

Dünyanın en çok ziyaret edilen beşinci sitesi olan Wikipedia da 2017'den (29 Nisan 2017) bu yana Türkiye'de erişim engeline takılan web sitelerinden biri olarak biliniyor. İçişleri Bakanlığı tarafından "1 Ocak-31 Aralık 2018 Yılı İçerisinde Yürütülen Operasyonlar" başlıklı açıklamada yer alan verilere göre, "terör örgütü propagandası" gerekçesiyle hakkında işlem yapılan sosyal medya hesabı sayısı 42 bin 406 ve hakkında yasal işlem başlatılan kişi sayısı ise 18 bin 376. Ancak "Engelli Web 2018" raporuna göre bu sayı, bakanlığın haftalık yaptığı açıklamalarla birbirini tutmuyor. Raporunda, "Yıl sonu açıklamasına göre yaklaşık 16 bin daha fazla sosyal medya hesabı incelenmiş ve yaklaşık 5 bin daha fazla kişi hakkında yasal işlem yapılmıştır" deniyor.

2008'de 835, 2011'de 6506, 2013'te 15.418, 2014'te 60 bin, 2015'te 110.000 web sitesi ve 17.000 bağlantı adresine erişim engellenmiştir.

İnsan hakları aktivist Kerem Altıparmak'ın sözleri ile: "...gezi olayları sonrasında internetin önemini hükümet istemese de gördü. Hem de Sosyal medyanın. Sosyal medyadaki örgütlenmenin haber ulaştırma vesaire hakkını. Bunun somut bir yansımaları şurada görüyoruz. Gezi olaylarına katılanlar, gezi parkındakilerin –bu Konda'nın araştırması- "ilk haberi nereden aldınız?" sorusuna verdikleri cevap yüzde 69 sosyal medya.

Ahmet Şık
İstanbul

Ayşe Acar Başaran
Batman

Abdullah Koç
Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 30 Mayıs 2019 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan Yargı Reformu Strateji Belgesi temel alınarak hazırlanan 1. Yargı Reformu Paketi adıyla 39 maddelik “Ceza Mahkemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” üzerinde Adalet Komisyonu görüşmeleri başladı ve tümü üzerine görüşmeler tamamlandı.

Her şeyden önce teklif bir reform olma niteliğinden uzak olup, 15 farklı kanunda değişiklik öngören bir torba kanun mahiyetindedir.

AKP iktidarında süregelen bir alışkanlık olarak, anayasal kurumlarının işlevselliğini kaybetmesi sebebiyle yanlış sorun tespitlerine geçici pansuman çözümler niteliğinde aflar ve daha fazla yetki taleplerini içeren torba kanunlar çıkarılmıştır.

Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, 26.12.2018 tarihinde verdiği yemekte, reform paketi çalışmalarının yapıldığını ve “Yargının tarafsızlığında, bağımsızlığında birtakım sorunlar yaşıyoruz, ayrıca İnsan Hakları Mahkemesiyle uyumda da birtakım sorunlar yaşanıyor; bunları çözmek adına bir reform paketi hazırlıyoruz.” demişti. O gün Sayın Bakan’a bu konularda Anayasa’ımızda yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığıyla ilgili yeterli yasal düzenlemeler olduğunu ancak sorunun başka bir noktada olduğunu ifade etmiştim.

Yeni Sistemde Yasama, Yürütme ve Yargı Organları

16 Nisan 2017 tarihinde yapılan referandum ile gerçekleştirilen Anayasa değişikliğinin ardından 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri sonucunda de facto ve de jure olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, katı kuvvetler ayrılığı getirileceği, seçilmişlerin üzerindeki vesayetin sona ereceği, kamu kurum ve kuruluşlarında daha etkin ve daha hızlı icraat yapılacağı ve daha sıkı denetlenebilir bir sistem getirildiği argümanlarıyla tanıtılmıştır.

Ancak, 1 yılı aşkın süredir uygulanmakta olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde, kanun yapma yetkisine münhasıran sahip olan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Milletvekilleri, çoğu zaman Bakanlık ve bürokratlardan gelecek kanun tekliflerine imza atmakta Komisyonlarda bekleyen kanun tekliflerinin görüşmelerine başlanmamaktadır. Öte yandan Cumhurbaşkanlığı kararnamelelerinin sayısı hızla artmaktadır. Haziran 2016 ile Haziran 2017 arasında 314 kanun görüşülürken, bu sayı yeni sisteme geçildikten sonra Haziran 2018 ile Haziran 2019 arasında 34’e düşmüştür. Aynı dönemde ise içinde 1600’ü aşkın madde bulunan 39 Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılmıştır.

Meclis İktisadî değişiklikleri gerçekleştirilemediği için, Yasama organı açısından eski sistem devam etmek ve durum yasama fonksiyonunu etkisiz hale getirmektedir. Örneğin, komisyonlarda gündeme alınan kanun tekliflerinin tanıtım ve sunumlarını çoğu zaman teklifi sunan Milletvekili yerine ilgili Bakanlık yetkilileri ve bürokratları yapmaktadır.

Ayrıca Meclis gündemine getirilen her kanunla Cumhurbaşkanının yetkileri artırılmaktadır. Anayasa’nın 104. Maddesine göre yetkileri sınırlı olarak belirlenmiş olan Cumhurbaşkanı, Meclisten geçirilen kanunlarla verilen yetkilerle, Anayasa’nın 104. Maddesinin sınırları dışına çıkmaktadır. Bu sistemde cumhurbaşkanına yürütme ve hatta yasama alanında birçok görev ve yetki veriliyor ama sorumluluk yüklenmiyor. Öyle ki, Cumhurbaşkanı’na belediyelere bütçe kullandırma yetkisi, Hazine’nin

sistemde cumhurbaşkanına yürütme ve hatta yasama alanında birçok görev ve yetki veriliyor ama sorumluluk yüklenmiyor. Öyle ki, Cumhurbaşkanı'na belediyelere bütçe kullandırma yetkisi, Hazine'nin Cumhurbaşkanı kararıyla yurt içindeki ya da yurt dışındaki şirketlere iştirak etmesini sağlama yetkisi; kuvvet komutanlıklarından üniversitelere, müftülüklerden bakanlıklara, müfettişlik kadrolarından uzay ajansına kadar pek çok kurumlarda atama yetkisi; pek çok değişik konuda vergi taban ve tavanlarını belirleme ve değiştirme yetkisi vb. yetkiler tanınmıştır.

“İktidar ama muktedir değil!” diye hayıflanılan yürütme; bu sistemle birlikte artık hem iktidar hem muktedir hem yasama hem yargı fonksiyonlarına uzanan yetkilere sahip olmuştur.

Geniş yetkilerle donatılan yürütme organı ve Cumhurbaşkanlığı, Anayasa madde 114'te ifade edilen görevini yani “*Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir*” emrini, Anayasal sınırları içerisinde kalarak, lafzına ve ruhuna uygun olarak icra ettiğini söyleyemeyiz.

Anayasa madde 104 amir hükmü uyarınca, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milletinin birliğini temsil etmekle; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin etmekle görevli ve sorumlu Cumhurbaşkanının sahip olduğu geniş yetkiler düşünüldüğünde siyasi, iktisadi ve sosyal olaylar karşısında tarafsızlığını koruyabilmesi çok zor görünmektedir.

Yasama ve yargı organlarının faaliyetlerini incelediğimizde yasama organının giderek işlevselliğini kaybettiğini, denetleme ve gözetleme mekanizmalarının tıkanıldığını; yargının Anayasal hükümlere rağmen giderek tarafsızlığını, bağımsızlığını ve toplum nezdinde itibarı ve güvenilirliğini kaybettiğini görüyoruz.

Denge ve denetleme mekanizmalarının zayıflatılması, Sayıştay denetimlerinin kapsamının daraltılması, aflar ve torba yasalar ile geçici çözümler bulunması konusunda en güncel örnek 186 kez değiştirilen İhale Kanunu ile pek çok defa getirilen İmar Affı uygulamasıdır.

26 Eylül 2019 tarihinde Silivri merkez üslü 5.8. şiddetinde meydana gelen depremde İstanbul'da bulunan pek çok konut, işyeri ve kamu binaları etkilendi. İstanbul Valiliği Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi'nce yapılan çalışmalar sonucunda 1.895 az hasarlı, 320 ağır hasarlı konut; 20 az hasarlı, 9 ağır hasarlı okul ve 1 az hasarlı, 1 ağır hasarlı devlet hastanesi ve 1 az hasarlı, 4 ağır hasarlı kamu binası tespit edilmiştir. Bu tablo göstermektedir ki, üniversiteler, hastaneler, okullar özetle kamu binaları en hasarlı ve çürük yapılar olup can ve mal kaybı için en çok tehlike arz edenlerdir. 5.8. şiddetinde değil de 6 ya da üzerinde bir deprem olsa kamu hastanelerinde ve okullarında kaybedeceğimiz insanların ve çocuklarımızın kaybindan kim sorumlu olacaktı? Toplamda 186 kez değişen İhale Yasasıyla, Sayıştay ve Meclis denetiminden çıkarılan uygulamalarla ihale edilen ve inşa edilen kamu binaları, deprem tehdidi karşısında binlerce insanımızın kaybına yol açacak ciddi riskler barındırmaktadır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, New York'ta BM 74. Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada ifade ettiği şu sözler dikkate değerdir: “Herkes için özgürlük, herkes için barış, herkes için refah, herkes için adalet, herkes için huzurlu ve güvenli bir gelecek”

Ancak Sayıştay denetimi ve ihale yasasının kapsamının daraltılması, Yasama ve Yargı organlarının işlevselliğini kaybetmesi bu sözlerle maalesef bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla denetlenmeyen, sorgulanmayan devlet nizamı olmaz. Bunu çok ciddiye alıp reformlara Anayasa'dan başlamak gerekir

Anayasa nedir, belki oradan başlamak gerekir. “Anayasa nedir?” dediğimiz zaman belki birçok kişi “Anayasa, devleti güçlü kılmak için hazırlanmış metinler.” diyebilir oysa tam aksine, anayasalar, güçlü devlete karşı bireyi güçlü kılan, hak ve özgürlüklerini güvenceye alan belgelerdir. Biz güçlü devlete karşı bireyin hak ve özgürlüklerini ortaya koyan anayasalar yerine, her darbeden sonra devleti biraz daha nasıl tahkim ederiz, nasıl güçlü kılarız, bireye karşı nasıl devletin gücünü artırırız diye düşünerek anayasalarımızı yaptık.

Benzer şekilde FETÖ nedeniyle bütün devletin ve herkesin kimyası bozulmuştur, kabul; cezaevleri dolmuştur ama yüz binlerce insan da çoğu suçsuz yere mağdur edilmiştir. Peki, siyasi gücü, siyasi erki temsil eden “17-25 Aralık milat.” derse ve de soruşturma ve kovuşturmalar ondan sonrası için başlarsa burada hukuk ve adaletten bahsetmek mümkün olabilir mi?

Eğer bir işin temeline, nereden başlayıp nereden bittiğine dair bir sorgu ve soruşturma yapılamıyorsa ne kadar çalışsak ne kadar gayret edersek edelim o yargı yıpranmaya mahkûmdur ve işin temeline inip de konuyu çözmeye imkânı hiç yoktur. Zaten geldiğimiz noktada da görüyoruz, kâh FETÖ diye Cumhuriyet gazetesinin kâh Sözcü gazetesinin peşine düşüyoruz, şu mu acaba FETÖ’cü, bu mu FETÖ’cü diye avlanmaya gidiyoruz. Bu yargının, bu sistem içinde sorunları çözebilme imkânı yoktur.

Sayın Cumhurbaşkanının Birleşmiş Milletlerdeki konuşmasını belki temel alarak Türkiye’de bu kriterleri nasıl yakalayabiliriz A’dan Z’ye düşünmemiz gerekir. Onun için, öncelikle yasamanın gerçek gücüne kavuşarak tartışan, konuşan, birbirine tahammül eden ve de sabırla sorunları doğru teşhis ederek doğru tespitlerle ancak önümüze gelmesi hâlinde Türkiye’nin sorunlarını çözebiliriz.

Adaleti temsil eden Themis heykelinin gözü kapalıdır bunun sebebi de tarafsız olabilmesi ve karşısındaki muhatabını görmemesi gerektiği içindir. Oysa bizim adaletin gözü bağlı değil, gözü açık. Yani yargıda karşısındakinin kim olduğunu, cinsini, şeklini, rengini, ırkını, düşüncesini ve muhalif olup olmadığına göre karar verebilen bir sistem yaratılmıştır.

Ülkemizde adalet sisteminde bir reform yapılması ihtiyacı çok açıktır. Ancak bu reformun Anayasadan başlaması ve torba kanun mahiyetinde düzenlemeler ile gerçekleştirilmemesi gerekmektedir.

İfade özgürlüğü, seyahat özgürlüğü, kişi hürriyeti ve güvenliği gibi bu kanun teklifiyle güçlendirilmesi amaçlanan hak ve özgürlükler hâlihazırda anayasa ve kanunlar düzenlenmiş olup pek çok ilgili uluslararası sözleşmelere de taraf olunmuştur. Dolayısıyla reform kanun metinleri üzerinde değil uygulamada gerçekleştirilmelidir.

İYİ Parti olarak adalet ve hukukun üstünlüğünün tekrar tesis edilmesi için bir reform yapılmasını istemekte ve desteklemekteyiz.

Hasan Subaşı
Antalya

Ayhan Erel
Aksaray

AFYONKARAHİSAR MİLLETVEKİLİ ALİ ÖZKAYA VE ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ İSTANBUL MİLLETVEKİLİ MEHMET MUŞ, ÇANAKKALE MİLLETVEKİLİ BÜLENT TURAN, TOKAT MİLLETVEKİLİ ÖZLEM ZENGİN, ÇANKIRI MİLLETVEKİLİ MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU VE DENİZLİ MİLLETVEKİLİ CAHİT ÖZKAN İLE 62 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 14 üncü maddesinin (A) fıkrasına üçüncü paragraftan sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

“Baro levhasına kayıtlı olan ve en az onbeş yıl kıdemi bulunan avukatlara, haklarında Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma veya kovuşturma bulunmaması kaydıyla hususi damgalı pasaport verilebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar, Dışişleri ve Adalet Bakanlıklarının olumlu görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 2- 5682 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 7- Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı nedeniyle;

A) OHAL kapsamında kabul edilen kanunlar uyarınca kamu görevinden çıkarılmaları veya rütbelerinin alınması nedeniyle pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

B) 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 14 üncü maddesinin (A) fıkrasına üçüncü paragraftan sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

“Baro levhasına yazılı olan ve en az on beş yıl kıdemi bulunan avukatlara, haklarında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma veya kovuşturma bulunmaması kaydıyla hususi damgalı pasaport verilebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar, Dışişleri Bakanlığı ile Adalet Bakanlığının olumlu görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 2- 5682 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 7- Millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı nedeniyle;

A) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilen Olağanüstü hal kapsamında kabul edilen kanunlar uyarınca kamu görevinden çıkarılmaları veya rütbelerinin alınması nedeniyle pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

B) 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

5 inci maddesi ve 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 35 inci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

C) Mahkemelerce yurtdışına çıkmaları yasaklananlar hariç olmak üzere bu Kanunun 22 nci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

haklarında aynı nedenlerden dolayı; devam etmekte olan herhangi bir idari veya adli soruşturma veya kovuşturma bulunmayanlara, kovuşturmaya yer olmadığına, beraatine, ceza verilmesine yer olmadığına, davanın reddine veya düşmesine karar verilenlere, mahkûmiyet kararı bulunanlardan cezası tümüyle infaz edilenlere veya ertelenenlere, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilenlere başvurmaları halinde kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucuna göre İçişleri Bakanlığınca pasaport verilebilir.”

MADDE 3- 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “taşınanlardan,” ibaresi “taşınan ve Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olanlardan,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının mülga (4) numaralı bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“4. Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olmak,”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 5 inci maddesi ve 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 35 inci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

C) Mahkemelerce yurt dışına çıkmaları yasaklananlar hariç olmak üzere bu Kanunun 22 nci maddesi uyarınca pasaportları iptal edilenler ile haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlardan,

haklarında aynı nedenlerden dolayı; devam etmekte olan herhangi bir idari veya adli soruşturma veya kovuşturma bulunmayanlara, kovuşturmaya yer olmadığına, beraatine, ceza verilmesine yer olmadığına, davanın reddine veya düşmesine karar verilenlere, mahkûmiyet kararı bulunanlardan cezası tümüyle infaz edilenlere veya ertelenenlere, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilenlere başvurmaları hâlinde kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucuna göre İçişleri Bakanlığınca pasaport verilebilir.”

MADDE 3- 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “taşınanlardan,” ibaresi “taşınan ve Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olanlardan,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının mülga (4) numaralı bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“4. Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olmak,”

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 5- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavı

EK MADDE 41- İlgili kanunlarda belirtilen şartlara ilave olarak; hâkim adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olmak şarttır.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavına, hukuk fakültesinden mezun olanlar ile yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye’deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarılı olmak suretiyle denklik belgesi almış bulunanlar; İdari Yargı Ön Sınavına, hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yükseköğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar girebilir.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında ilgililerin;

- a) Anayasa Hukuku,
- b) Anayasa Yargısı,
- c) İdare Hukuku,
- d) İdari Yargılama Usulü,
- e) Medeni Hukuk,
- f) Borçlar Hukuku,
- g) Ticaret Hukuku,
- h) Hukuk Yargılama Usulü,
- i) İcra ve İflas Hukuku,
- j) Ceza Hukuku,
- k) Ceza Yargılama Usulü,
- l) İş Hukuku,
- m) Vergi Hukuku,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavı

EK MADDE 41- İlgili kanunlarda belirtilen şartlara ilave olarak, hâkim adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olmak şarttır.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavına, hukuk fakültesinden mezun olanlar ile yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye’deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarılı olmak suretiyle denklik belgesi almış bulunanlar; İdari Yargı Ön Sınavına, hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yükseköğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar girebilir.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında ilgililerin;

- a) Anayasa Hukuku,
- b) Anayasa Yargısı,
- c) İdare Hukuku,
- d) İdari Yargılama Usulü,
- e) Medeni Hukuk,
- f) Borçlar Hukuku,
- g) Ticaret Hukuku,
- h) Hukuk Yargılama Usulü,
- i) İcra ve İflas Hukuku,
- j) Ceza Hukuku,
- k) Ceza Yargılama Usulü,
- l) İş Hukuku,
- m) Vergi Hukuku,

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

- m) Vergi Usul Hukuku,
 - n) Avukatlık Hukuku,
 - o) Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi,
 - ö) Türk Hukuk Tarihi, alanlarındaki bilgileri ölçülür.
- İdari Yargı Ön Sınavında ilgililerin;
- a) Anayasa Hukuku,
 - b) Anayasa Yargısı,
 - c) İdare Hukuku,
 - d) Türk İdari Teşkilatı,
 - e) İdari Yargılama Usulü,
 - f) Medeni Hukuk,
 - g) Borçlar Hukuku (Genel hükümler),
 - h) Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku,
 - ı) Hukuk Yargılama Usulü,
 - i) Ceza Hukuku (Genel hükümler),
 - j) Ceza Yargılama Usulü,
 - k) Vergi Hukuku,
 - l) Vergi Usul Hukuku,
 - m) Maliye ve Ekonomi,
 - n) İmar ve Çevre Hukuku,
 - o) Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi, alanlarındaki bilgileri ölçülür.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı yılda en az bir defa, İdari Yargı Ön Sınavı ise iki yılda en az bir defa olacak şekilde Adalet Bakanlığı ile imzalanacak protokole göre Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılır.

Sınavlar test şeklinde yapılır. Sınavlarda beş şıklı, çoktan seçmeli en az yüz elli soru sorulur ve yüz puan üzerinden en az yetmiş puan alanlar başarılı sayılır.

Sınavların yapılma şekli ile sınavlara ilişkin diğer hususlar Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Noterler Birliğinin görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

- m) Vergi Usul Hukuku,
 - n) Avukatlık Hukuku,
 - o) Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi,
 - ö) Türk Hukuk Tarihi, alanlarındaki bilgileri ölçülür.
- İdari Yargı Ön Sınavında ilgililerin;
- a) Anayasa Hukuku,
 - b) Anayasa Yargısı,
 - c) İdare Hukuku,
 - d) Türk İdari Teşkilatı,
 - e) İdari Yargılama Usulü,
 - f) Medeni Hukuk,
 - g) Borçlar Hukuku (Genel hükümler),
 - h) Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku,
 - ı) Hukuk Yargılama Usulü,
 - i) Ceza Hukuku (Genel hükümler),
 - j) Ceza Yargılama Usulü,
 - k) Vergi Hukuku,
 - l) Vergi Usul Hukuku,
 - m) Maliye ve Ekonomi,
 - n) İmar ve Çevre Hukuku,
 - o) Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi, alanlarındaki bilgileri ölçülür.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı yılda en az bir defa, İdari Yargı Ön Sınavı ise iki yılda en az bir defa olacak şekilde Adalet Bakanlığı ile imzalanacak protokole göre Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından yapılır.

Sınavlar test şeklinde yapılır. Sınavlarda çoktan seçmeli en az yüz soru sorulur ve yüz puan üzerinden en az yetmiş puan alanlar başarılı sayılır.

Sınavların yapılma şekli ile sınavlara ilişkin diğer hususlar Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Noterler Birliğinin görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

Bu maddenin uygulanmasında hâkimlik, savcılık, avukatlık ve noterlik meslekleri hukuk mesleği olarak kabul edilir.”

MADDE 6- 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 80- Kanunun ek 41 inci maddesinde düzenlenen ve ilgili kanunlarda öngörülen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olma şartı, ilgili yükseköğretim kurumlarına bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra kayıt yaptıranlar hakkında uygulanır.”

MADDE 7- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan “Danıştay Başkanlığına iletmek.” ibaresi “Danıştaydan bu konuda karar verilmesini istemek.” şeklinde ve beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“5. Dördüncü fıkranın (c) bendine göre yapılacak istemler, konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna iletilir. İlgili dava daireleri kurulunca üç ay içinde karar verilir. Aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.”

MADDE 8- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “işlemler ile elektronik işlemlerde” ibaresi “işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ikinci paragrafında yer alan “bulunmak ya da bakanlığın ihtiyaç durumuna göre belirleyeceği

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bu maddenin uygulanmasında hâkimlik, savcılık, avukatlık ve noterlik meslekleri hukuk mesleği olarak kabul edilir.”

MADDE 6- 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 80- Ek 41 inci maddede düzenlenen ve ilgili kanunlarda öngörülen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olma şartı, ilgili yükseköğretim kurumlarına bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra kayıt yaptıranlar hakkında uygulanır.”

MADDE 7- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/C maddesinin dördüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan “Danıştay Başkanlığına iletmek.” ibaresi “Danıştaydan bu konuda karar verilmesini istemek.” şeklinde ve beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“5. Dördüncü fıkranın (c) bendine göre yapılacak istemler, konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kuruluna iletilir. İlgili dava daireleri kurulunca üç ay içinde karar verilir. Aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin olarak bu fıkra uyarınca verilen kararlar kesindir.”

MADDE 8- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “işlemler ile elektronik işlemlerde” ibaresi “işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ikinci paragrafında yer alan “bulunmak ya da bakanlığın ihtiyaç durumuna göre belirleyeceği

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

diğer alanlarda” ibaresi “bulunmak, hukuk fakültesinden mezun olanlar dışından alınacak adaylar bakımından, her dönemde alınacak aday sayısının yüzde yirmisini geçmemek üzere, hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında” şeklinde değiştirilmiş ve fıkranın mülga (e) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“e) Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olmak,”

MADDE 10- 2802 sayılı Kanunun 9/A maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine “ticaret hukuku,” ibaresinden sonra gelmek üzere “iş hukuku,” ibaresi eklenmiş, altıncı fıkrasında yer alan “olmak üzere toplam beş” ibaresi “ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreteri ve Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan seçilen bir kişi olmak üzere toplam yedi” şeklinde değiştirilmiş, mülga yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş ve dokuzuncu fıkrasında yer alan “yerine” ibaresi “Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan seçilen üyenin yerine bu Kurulda görev yapan hâkim ve savcılar arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla seçilen yedek üye, diğer üyelerin yerine ise” şeklinde değiştirilmiştir.

“Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulunda;

a) Yargıtay veya Danıştay mensubunun birden fazla olması halinde bu kişiler arasından,

b) Yargıtay veya Danıştay mensubu bulunmaması halinde, Kurulda görev yapan hâkim ve savcılar arasından,

her sınav için Danışma Kurulunca, üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla, sınavın türüne göre bir asıl üye Mülakat Kuruluna seçilir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

diğer alanlarda” ibaresi “bulunmak, hukuk fakültesinden mezun olanlar dışından alınacak adaylar bakımından, her dönemde alınacak aday sayısının yüzde yirmisini geçmemek üzere, hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat ve maliye alanlarında” şeklinde değiştirilmiş ve fıkranın mülga (e) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“e) Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olmak,”

MADDE 10- 2802 sayılı Kanunun 9/A maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendine “ticaret hukuku,” ibaresinden sonra gelmek üzere “iş hukuku,” ibaresi eklenmiş, altıncı fıkrasında yer alan “olmak üzere toplam beş” ibaresi “ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreteri ve Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan seçilen bir kişi olmak üzere toplam yedi” şeklinde değiştirilmiş, mülga yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş ve dokuzuncu fıkrasında yer alan “yerine” ibaresi “Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulundan seçilen üyenin yerine bu Kurulda görev yapan hâkim ve savcılar arasından üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla seçilen yedek üye, diğer üyelerin yerine ise” şeklinde değiştirilmiştir.

“Türkiye Adalet Akademisi Danışma Kurulunda;

a) Yargıtay veya Danıştay mensubunun birden fazla olması hâlinde bu kişiler arasından,

b) Yargıtay veya Danıştay mensubu bulunmaması hâlinde, Kurulda görev yapan hâkim ve savcılar arasından,

her sınav için Danışma Kurulunca, üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla, sınavın türüne göre bir asıl üye Mülakat Kuruluna seçilir.”

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 11- 2802 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş; üçüncü fıkrasında yer alan “Eğitim Dairesi” ibaresi “Türkiye Adalet Akademisi” şeklinde, dördüncü fıkrasında yer alan “Personel Genel Müdürü” ibaresi “Türkiye Adalet Akademisi Başkanının” ve “Eğitim Dairesi Başkanı” ibaresi “Personel Genel Müdürü” şeklinde değiştirilmiş; sekizinci fıkrasında yer alan “ayrılması, yazılı ve sözlü sınav ile” ibaresi “ayrılması ve” şeklinde, “alınmak suretiyle çıkarılacak yönetmelikle,” ibaresi ise “alınmak suretiyle Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle; eğitimin uygulama esasları ile yazılı ve sözlü sınava ilişkin hususlar Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak yönetmelikle,” şeklinde değiştirilmiştir.

“Eğitim, Türkiye Adalet Akademisince yaptırılır.”

MADDE 12- 2802 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Türkiye Adalet Akademisinde ders ücreti

EK MADDE 2- Türkiye Adalet Akademisine öğretim elemanı olarak atanan veya görevlendirilen hâkim ve savcılar ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümlerine göre Akademide görevlendirilen öğretim elemanlarına haftalık on ders saatini aşan kısım için ders ücreti ödenir.

Akademide ders vermekle görevlendirilen Yargıtay ve Danıştay üyeleri ile hâkim ve savcılar, avukatlar, noterler ve alanında uzman kişilere, verdikleri her ders için ders ücreti ödenir.

Birinci fıkra uyarınca ödenecek ders ücreti yirmi, ikinci fıkra uyarınca ödenecek ders ücreti otuz ders saati karşılığı miktarı geçemez.

Akademide ders veren üniversite öğretim elemanlarına 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 11- 2802 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş; üçüncü fıkrasında yer alan “Eğitim Dairesi” ibaresi “Türkiye Adalet Akademisi” şeklinde, dördüncü fıkrasında yer alan “Personel Genel Müdürü” ibaresi “Türkiye Adalet Akademisi Başkanının” ve “Eğitim Dairesi Başkanı” ibaresi “Personel Genel Müdürü” şeklinde değiştirilmiş; sekizinci fıkrasında yer alan “ayrılması, yazılı ve sözlü sınav ile” ibaresi “ayrılması ve” şeklinde, “alınmak suretiyle çıkarılacak yönetmelikle,” ibaresi “alınmak suretiyle Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle; eğitimin uygulama esasları ile yazılı ve sözlü sınava ilişkin hususlar Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak yönetmelikle,” şeklinde değiştirilmiştir.

“Eğitim, Türkiye Adalet Akademisince yaptırılır.”

MADDE 12- 2802 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Türkiye Adalet Akademisinde ders ücreti

EK MADDE 2- Türkiye Adalet Akademisine öğretim elemanı olarak atanan veya görevlendirilen hâkim ve savcılar ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu hükümlerine göre Akademide görevlendirilen öğretim elemanlarına haftalık on ders saatini aşan kısım için ders ücreti ödenir.

Akademide ders vermekle görevlendirilen Yargıtay ve Danıştay üyeleri ile hâkim ve savcılar, avukatlar, noterler ve alanında uzman kişilere, verdikleri her ders için ders ücreti ödenir.

Birinci fıkra uyarınca ödenecek ders ücreti yirmi, ikinci fıkra uyarınca ödenecek ders ücreti otuz ders saati karşılığı miktarı geçemez.

Akademide ders veren üniversite öğretim elemanlarına 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

Yükseköğretim Personel Kanununa göre ödenenin bir kat fazlası ders ücreti ödenir. Üniversite öğretim elemanı olmayıp Akademide ders verenlerden; birinci derecede olanlar için profesörlere, ikinci derecede olanlar için doçentlere, üç veya daha aşağı derecede olanlar ile kamu görevlisi olmayanlar için öğretim görevlilerine 2914 sayılı Kanuna göre ödenen kadar ders ücreti ödenir.

Yazılı sınav kurulunda görev alanlara 2914 sayılı Kanun hükümlerine göre ücret ödenir.”

MADDE 13- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasına üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir. “Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.”

MADDE 14- 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 5 inci maddesinin başlığı “Uzmanlardan yararlanma” şeklinde, birinci fıkrası aşağıdaki şekilde ve üçüncü fıkrasında yer alan “18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda” ibaresi “12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda” şeklinde değiştirilmiştir.

“Aile mahkemeleri,

1. Davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyumsuzluk nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek,

2. Mahkemenin gerekli gördüğü hallerde duruşmada hazır bulunmak, istenilen konularla ilgili çalışmalar yapmak ve görüş bildirmek,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yükseköğretim Personel Kanununa göre ödenenin bir kat fazlası ders ücreti ödenir. Üniversite öğretim elemanı olmayıp Akademide ders verenlerden; birinci derecede olanlar için profesörlere, ikinci derecede olanlar için doçentlere, üç veya daha aşağı derecede olanlar ile kamu görevlisi olmayanlar için öğretim görevlilerine 2914 sayılı Kanuna göre ödenen kadar ders ücreti ödenir.

Yazılı sınav kurulunda görev alanlara 2914 sayılı Kanun hükümlerine göre ücret ödenir.”

MADDE 13- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasına üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir. “Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz.”

MADDE 14- 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 5 inci maddesinin başlığı “Uzmanlardan yararlanma” şeklinde, birinci fıkrası aşağıdaki şekilde ve üçüncü fıkrasında yer alan “18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda” ibaresi “12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda” şeklinde değiştirilmiştir.

“Aile mahkemeleri,

1. Davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyumsuzluk nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek,

2. Mahkemenin gerekli gördüğü hallerde duruşmada hazır bulunmak, istenilen konularla ilgili çalışmalar yapmak ve görüş bildirmek,

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

3. Mahkemece verilecek diğer görevleri yapmak,

Üzere tercihen; evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından Adalet Bakanlığınca adliyelerde görevlendirilen psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacılardan yararlanır.”

MADDE 15- 4787 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aile mahkemesince verilen bu kararların takip ve yerine getirilmesinde 5 inci maddeye göre görevlendirilen uzmanlardan yararlanılabilir. Bu kararlara uyulmaması halinde Hukuk Muhakemeleri Kanununun 398 inci maddesi uygulanır.”

MADDE 16- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 75 inci maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler ve altıncı fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“Failin on gün içinde talep etmesi koşuluyla bu miktarın birer ay ara ile üç eşit taksit halinde ödenmesine Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Taksitlerin süresinde ödenmemesi halinde önödeme hükümsüz kalır ve soruşturmaya devam edilir.”

“c) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan suç,

d) 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununun 32 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan suç,”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

3. Mahkemece verilecek diğer görevleri yapmak,

üzere tercihen; evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından Adalet Bakanlığınca adliyelerde görevlendirilen psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacılardan yararlanır.”

MADDE 15- 4787 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aile mahkemesince verilen bu kararların takibi ve yerine getirilmesinde 5 inci maddeye göre görevlendirilen uzmanlardan yararlanılabilir. Bu kararlara uyulmaması hâlinde Hukuk Muhakemeleri Kanununun 398 inci maddesi uygulanır.”

MADDE 16- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 75 inci maddesinin birinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler ve altıncı fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“Failin on gün içinde talep etmesi koşuluyla bu miktarın birer ay ara ile üç eşit taksit hâlinde ödenmesine Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Taksitlerin süresinde ödenmemesi hâlinde önödeme hükümsüz kalır ve soruşturmaya devam edilir.”

“c) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan suç,

d) 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununun 32 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan suç,”

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 17- 5237 sayılı Kanunun 136 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır.”

MADDE 18- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 102 ncı maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(4) Soruşturma evresinde tutukluluk süresi, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işler bakımından altı ayı, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işler bakımından ise bir yılı geçemez. Ancak, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar bakımından bu süre en çok bir yıl altı ay olup, gerekçesi gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.

(5) Bu maddede öngörülen tutukluluk süreleri, fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından yarı oranında, onsekiz yaşını doldurmamış çocuklar bakımından ise dörtte üç oranında uygulanır.”

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasında yer alan “, uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere” ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkranın (d) bendinde yer alan “uğradığı zararın,” ibaresi “uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın,” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, Cumhuriyet savcısı, üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 17- 5237 sayılı Kanunun 136 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır.”

MADDE 18- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 102 ncı maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(4) Soruşturma evresinde tutukluluk süresi, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işler bakımından altı ayı, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işler bakımından ise bir yılı geçemez. Ancak, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu olarak işlenen suçlar bakımından bu süre en çok bir yıl altı ay olup, gerekçesi gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.

(5) Bu maddede öngörülen tutukluluk süreleri, fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından yarı oranında, onsekiz yaşını doldurmamış çocuklar bakımından ise dörtte üç oranında uygulanır.”

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasında yer alan “, uzlaşmaya ilişkin hükümler saklı kalmak üzere” ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkranın (d) bendinde yer alan “uğradığı zararın,” ibaresi “uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın,” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Uzlaştırma ve önödeme kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, Cumhuriyet savcısı, üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süre ile ertelenmesine karar verebilir. Suçtan zarar gören veya şüpheli, bu karara 173 üncü madde hükümlerine göre itiraz edebilir.”

“(6) Bu madde hükümleri;

- a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar,
- b) Kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar ile asker kişiler tarafından işlenen askeri suçlar,
- c) Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, hakkında uygulanmaz.”

MADDE 20- 5271 sayılı Kanununun 174 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki (d) bendi eklenmiştir.

“b) Suçun sübütuna doğrudan etki edecek mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen,

c) Önödeme veya uzlaştırmaya ya da seri muhakeme usulüne tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan işlerde önödeme veya uzlaştırma ya da seri muhakeme usulü uygulanmaksızın düzenlenen,”

“d) Soruşturma veya kovuşturma yapılması izne veya talebe bağlı olan suçlarda izin alınmaksızın veya talep olmaksızın düzenlenen,”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanununun 234 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(4) Soruşturma veya kovuşturma evresinde, dava nakli veya adlî tıp işlemleri nedeniyle yerleşim yeri dışında bir yere gitme zorunluluğu doğması halinde mağdurun yapmış olduğu konaklama, iâşe ve ulaşım giderleri, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

gerektiren suçlardan dolayı, yeterli şüphenin varlığına rağmen, kamu davasının açılmasının beş yıl süre ile ertelenmesine karar verebilir. Suçtan zarar gören veya şüpheli, bu karara 173 üncü madde hükümlerine göre itiraz edebilir.”

“(6) Bu madde hükümleri;

- a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar,
- b) Kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar ile asker kişiler tarafından işlenen askeri suçlar,
- c) Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, hakkında uygulanmaz.”

MADDE 20- 5271 sayılı Kanununun 174 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

“b) Suçun sübütuna doğrudan etki edecek mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen,

c) Önödeme veya uzlaştırmaya ya da seri muhakeme usulüne tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan işlerde önödeme veya uzlaştırma ya da seri muhakeme usulü uygulanmaksızın düzenlenen,”

“d) Soruşturma veya kovuşturma yapılması izne veya talebe bağlı olan suçlarda izin alınmaksızın veya talep olmaksızın düzenlenen,”

MADDE 21- 5271 sayılı Kanununun 234 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(4) Soruşturma veya kovuşturma evresinde, dava nakli veya adlî tıp işlemleri nedeniyle yerleşim yeri dışında bir yere gitme zorunluluğu doğması hâlinde mağdurun yapmış olduğu konaklama, iâşe ve ulaşım giderleri, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.”

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 236 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(4) Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından ifade ve beyanın özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanları özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınır.

(5) Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. Kuvuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması halinde bu işlem, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir. Mağdur çocuk yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın en yakın merkeze götürülmek suretiyle bu fıkra da belirtilen işlemler yerine getirilir.

(6) Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmü uygulanır. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır.

(7) Beşinci ve altıncı fıkra kapsamında kayda alınan beyan ve görüntüler dava dosyasında saklanır ve gizliliği için gerekli tedbirler alınır.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 236 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(4) Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından ifade ve beyanın özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanları özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınır.

(5) Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. Kuvuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması hâlinde bu işlem, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir. Mağdur çocuk yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın en yakın merkeze götürülmek suretiyle bu fıkra da belirtilen işlemler yerine getirilir.

(6) Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmü uygulanır. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır.

(7) Beşinci ve altıncı fıkra kapsamında kayda alınan beyan ve görüntüler dava dosyasında saklanır ve gizliliği için gerekli tedbirler alınır.”

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun mülga 250 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Seri muhakeme usulü

MADDE 250 - (1) Soruşturma evresi sonunda aşağıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde seri muhakeme usulü uygulanır:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra),

2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (madde 170),

3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (madde 179, ikinci ve üçüncü fıkra),

4. Gürültüye neden olma (madde 183),

5. Parada sahtecilik (madde 197, ikinci ve üçüncü fıkra),

6. Mühür bozma (madde 203),

7. Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (madde 206),

8. Kumar oynanması için yer ve imkan sağlama (228 nci maddenin, birinci fıkrası),

9. Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (madde 268),

suçları.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç.

d) 13/12/1968 tarihli ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen suç.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun mülga 250 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Seri muhakeme usulü

MADDE 250 - (1) Soruşturma evresi sonunda aşağıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde seri muhakeme usulü uygulanır:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra),

2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (madde 170),

3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (madde 179, ikinci ve üçüncü fıkra),

4. Gürültüye neden olma (madde 183),

5. Parada sahtecilik (madde 197, ikinci ve üçüncü fıkra),

6. Mühür bozma (madde 203),

7. Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (madde 206),

8. Kumar oynanması için yer ve imkan sağlama (madde 228, birinci fıkra),

9. Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (madde 268),

suçları.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç.

d) 13/12/1968 tarihli ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen suç.

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

e) 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç.

(2) Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri, şüpheliyi, seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirir.

(3) Cumhuriyet savcısı tarafından seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilir ve şüphelinin müdafii huzurunda teklifi kabul etmesi halinde bu usul uygulanır.

(4) Cumhuriyet savcısı, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında tespit edeceği temel cezadan yarı oranında indirim uygulamak suretiyle yaptırımı belirler.

(5) Dördüncü fıkra uyarınca sonuç olarak belirlenen hapis cezası Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması halinde Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya 51 inci maddesine göre ertelenebilir.

(6) Bu maddeye göre belirlenen yaptırımlar hakkında, Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması halinde 231 inci madde kıyasen uygulanabilir.

(7) Bu madde kapsamında yaptırım uygulanması, güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

(8) Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasını yazılı olarak görevli mahkemeden talep eder. Talep yazısında;

a) Şüphelinin kimliği ve müdafii,

b) Mağdur veya suçtan zarar görenlerin kimliği ile varsa vekili veya kanuni temsilcisi,

c) İsnat olunan suç ve ilgili kanun maddeleri,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

e) 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç.

(2) Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri, şüpheliyi, seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirir.

(3) Cumhuriyet savcısı tarafından seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilir ve şüphelinin müdafii huzurunda teklifi kabul etmesi hâlinde bu usul uygulanır.

(4) Cumhuriyet savcısı, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında tespit edeceği temel cezadan yarı oranında indirim uygulamak suretiyle yaptırımı belirler.

(5) Dördüncü fıkra uyarınca sonuç olarak belirlenen hapis cezası Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması hâlinde Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya 51 inci maddesine göre ertelenebilir.

(6) Bu maddeye göre belirlenen yaptırımlar hakkında, Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması hâlinde 231 inci madde kıyasen uygulanabilir.

(7) Bu madde kapsamında yaptırım uygulanması, güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

(8) Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasını yazılı olarak görevli mahkemeden talep eder. Talep yazısında;

a) Şüphelinin kimliği ve müdafii,

b) Mağdur veya suçtan zarar görenlerin kimliği ile varsa vekili veya kanuni temsilcisi,

c) İsnat olunan suç ve ilgili kanun maddeleri,

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

d) İsnat olunan suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,

e) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,

f) İsnat olunan suç oluşturulan olayların özeti,

g) Üçüncü fıkrada belirtilen şartların gerçekleştiği,

h) Belirlenen yaptırım ile beşinci ve altıncı fıkra uygulanmış ise bunlara ilişkin hususlar ve güvenlik tedbirleri,

gösterilir.

(9) Mahkeme, şüpheliyi müdafii huzurunda dinledikten sonra üçüncü fıkradaki şartların gerçekleştiği ve eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda hüküm kurar; aksi takdirde talebi reddeder ve soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla dosyayı Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Mazeretsiz olarak mahkemeye gelmeyen şüpheli, bu usulden vazgeçmiş sayılır.

(10) Seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgeler, takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamaz.

(11) Suçun iştirak halinde işlenmesi durumunda şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde seri muhakeme usulü uygulanmaz.

(12) Seri muhakeme usulü, yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hâllerinde uygulanmaz.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

d) İsnat olunan suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,

e) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,

f) İsnat olunan suç oluşturulan olayların özeti,

g) Üçüncü fıkrada belirtilen şartların gerçekleştiği,

h) Belirlenen yaptırım ile beşinci ve altıncı fıkra uygulanmış ise bunlara ilişkin hususlar ve güvenlik tedbirleri,

gösterilir.

(9) Mahkeme, şüpheliyi müdafii huzurunda dinledikten sonra üçüncü fıkradaki şartların gerçekleştiği ve eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda hüküm kurar; aksi takdirde talebi reddeder ve soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla dosyayı Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Mazeretsiz olarak mahkemeye gelmeyen şüpheli, bu usulden vazgeçmiş sayılır.

(10) Seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgeler, takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamaz.

(11) Suçun iştirak hâlinde işlenmesi durumunda şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde seri muhakeme usulü uygulanmaz.

(12) Seri muhakeme usulü, yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hâllerinde uygulanmaz.

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

(13) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle şüpheliye ulaşılamaması halinde, seri muhakeme usulü uygulanmaz.

(14) Dokuzuncu fıkra kapsamında Cumhuriyet savcısının talebi doğrultusunda mahkemece kurulan hükme itiraz edilebilir.

(15) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 24- 5271 sayılı Kanunun mülga 251 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Basit yargılama usulü

MADDE 251 - (1) Asliye ceza mahkemesince, iddianamenin kabulünden sonra adli para cezasını ve/veya üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlarda basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilebilir.

(2) Basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verildiği takdirde mahkemece iddianame, sanık, mağdur ve şikâyetçiye tebliğ edilerek, beyan ve savunmalarını onbeş gün içinde yazılı olarak bildirmeleri istenir. Tebligatta duruşma yapılmaksızın hüküm verilebileceği hususu da belirtilir. Ayrıca, toplanması gereken belgeler, ilgili kurum ve kuruluşlardan talep edilir.

(3) Beyan ve savunma için verilen süre dolduktan sonra mahkemece duruşma yapılmaksızın ve Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaksızın, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesi dikkate alınmak suretiyle, 223 üncü maddede belirtilen kararlardan birine hükmedilebilir. Mahkûmiyet kararı verildiği takdirde sonuç ceza dörtte bir oranında indirilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(13) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle şüpheliye ulaşılamaması hâlinde, seri muhakeme usulü uygulanmaz.

(14) Dokuzuncu fıkra kapsamında Cumhuriyet savcısının talebi doğrultusunda mahkemece kurulan hükme itiraz edilebilir.

(15) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 24- 5271 sayılı Kanunun mülga 251 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Basit yargılama usulü

MADDE 251 - (1) Asliye ceza mahkemesince, iddianamenin kabulünden sonra adli para cezasını ve/veya üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlarda basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilebilir.

(2) Basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verildiği takdirde mahkemece iddianame; sanık, mağdur ve şikâyetçiye tebliğ edilerek, beyan ve savunmalarını on beş gün içinde yazılı olarak bildirmeleri istenir. Tebligatta duruşma yapılmaksızın hüküm verilebileceği hususu da belirtilir. Ayrıca, toplanması gereken belgeler, ilgili kurum ve kuruluşlardan talep edilir.

(3) Beyan ve savunma için verilen süre dolduktan sonra mahkemece duruşma yapılmaksızın ve Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaksızın, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesi dikkate alınmak suretiyle, 223 üncü maddede belirtilen kararlardan birine hükmedilebilir. Mahkûmiyet kararı verildiği takdirde sonuç ceza dörtte bir oranında indirilir.

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

(4) Mahkemece, koşulları bulunması halinde; kısa süreli hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya hapis cezası ertelenebilir ya da uygulanmasına sanık tarafından yazılı olarak karşı çıkılmaması kaydıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.

(5) Hükümde itiraz usulü ile itirazın sonuçları belirtilir.

(6) Mahkemece gerekli görülmesi halinde bu madde uyarınca hüküm verinceye kadar her aşamada duruşma açmak suretiyle genel hükümler uyarınca yargılamaya devam edilebilir.

(7) Basit yargılama usulü, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik halleri ile soruşturma veya kovuşturma yapılması izne ya da talebe bağlı olan suçlar hakkında uygulanmaz.

(8) Basit yargılama usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması halinde uygulanmaz.”

MADDE 25- 5271 sayılı Kanunun mülga 252 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Basit yargılama usulünde itiraz

MADDE 252 - (1) 251 inci madde uyarınca verilen hükümlere karşı itiraz edilebilir. Süresi içinde itiraz edilmeyen hükümler kesinleşir.

(2) İtiraz üzerine hükmü veren mahkemece duruşma açılır ve genel hükümlere göre yargılamaya devam olunur. Taraflar gelmese bile duruşma yapılır ve yokluğunda 223 üncü madde uyarınca hüküm verilebilir. Taraflara gönderilecek davetiyede bu husus yazılır. Duruşmadan önce itirazdan vazgeçilmesi halinde duruşma yapılmaz ve itiraz edilmemiş sayılır.

(3) Mahkeme, ikinci fıkra uyarınca hüküm verirken, 251 inci madde kapsamında basit yargılama usulüne göre verdiği hükümle bağlı değildir. Ancak, itirazın sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldığı hallerde 251 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yapılan indirim korunur.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(4) Mahkemece, koşulları bulunması hâlinde; kısa süreli hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya hapis cezası ertelenebilir ya da uygulanmasına sanık tarafından yazılı olarak karşı çıkılmaması kaydıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.

(5) Hükümde itiraz usulü ile itirazın sonuçları belirtilir.

(6) Mahkemece gerekli görülmesi hâlinde bu madde uyarınca hüküm verinceye kadar her aşamada duruşma açmak suretiyle genel hükümler uyarınca yargılamaya devam edilebilir.

(7) Basit yargılama usulü, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik hâlleri ile soruşturma veya kovuşturma yapılması izne ya da talebe bağlı olan suçlar hakkında uygulanmaz.

(8) Basit yargılama usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz.”

MADDE 25- 5271 sayılı Kanunun mülga 252 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Basit yargılama usulünde itiraz

MADDE 252 - (1) 251 inci madde uyarınca verilen hükümlere karşı itiraz edilebilir. Süresi içinde itiraz edilmeyen hükümler kesinleşir.

(2) İtiraz üzerine hükmü veren mahkemece duruşma açılır ve genel hükümlere göre yargılamaya devam olunur. Taraflar gelmese bile duruşma yapılır ve yokluklarında 223 üncü madde uyarınca hüküm verilebilir. Taraflara gönderilecek davetiyede bu husus yazılır. Duruşmadan önce itirazdan vazgeçilmesi hâlinde duruşma yapılmaz ve itiraz edilmemiş sayılır.

(3) Mahkeme, ikinci fıkra uyarınca hüküm verirken, 251 inci madde kapsamında basit yargılama usulüne göre verdiği hükümle bağlı değildir. Ancak, itirazın sanık dışındaki kişiler tarafından yapıldığı hâllerde 251 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yapılan indirim korunur.

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

(4) İtiraz üzerine verilen hükmün sanık lehine olması hâlinde, bu hususların itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da itiraz etmiş gibi verilen kararlardan yararlanır.

(5) İkinci fıkra uyarınca verilen hükümlere karşı genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabilir.

(6) Birinci fıkradaki itirazın, süresinde yapılmadığı veya kanun yoluna başvuru hakkı bulunmayan tarafından yapıldığı mahkemesince değerlendirildiğinde dosya, 268 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderilir. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.”

MADDE 26- 5271 sayılı Kanununun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin mevcut (4), (5) ve (6) numaralı alt bentlerinden sonra gelmek üzere sırasıyla aşağıdaki alt bentler eklenmiş ve bent numaraları buna göre teselsül ettirilmiş, üçüncü fıkrasına “birlikte” ibaresinden sonra gelmek üzere “aynı mağdura karşı” ibaresi eklenmiş, onikinci fıkrasında yer alan “en çok yirmi gün daha” ibaresi “her defasında yirmi günü geçmemek üzere en fazla iki kez” şeklinde değiştirilmiştir.

“5. İş ve çalışma hürriyetinin ihlali (madde 117, birinci fıkra; madde 119, birinci fıkra (c) bendi),”

“7. Güveni kötüye kullanma (madde 155),”

“9. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (madde 165),”

MADDE 27- 5271 sayılı Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (c) bendi, mevcut (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (f) bendi eklenmiş ve bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(4) İtiraz üzerine verilen hükmün sanık lehine olması hâlinde, bu hususların itiraz etmemiş olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da itiraz etmiş gibi verilen kararlardan yararlanır.

(5) İkinci fıkra uyarınca verilen hükümlere karşı genel hükümlere göre kanun yoluna başvurulabilir.

(6) Birinci fıkradaki itirazın, süresinde yapılmadığı veya kanun yoluna başvuru hakkı bulunmayan tarafından yapıldığı mahkemesince değerlendirildiğinde dosya, 268 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderilir. Mercii bu sebepler yönünden incelemesini yapar ve kararını gereği için mahkemesine gönderir.”

MADDE 26- 5271 sayılı Kanununun 253 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin mevcut (4), (5) ve (6) numaralı alt bentlerinden sonra gelmek üzere sırasıyla aşağıdaki alt bentler eklenmiş ve bent numaraları buna göre teselsül ettirilmiş, üçüncü fıkrasına “birlikte” ibaresinden sonra gelmek üzere “aynı mağdura karşı” ibaresi eklenmiş, onikinci fıkrasında yer alan “en çok yirmi gün daha” ibaresi “her defasında yirmi günü geçmemek üzere en fazla iki kez” şeklinde değiştirilmiştir.

“5. İş ve çalışma hürriyetinin ihlali (madde 117, birinci fıkra; madde 119, birinci fıkra (c) bendi),”

“7. Güveni kötüye kullanma (madde 155),”

“9. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (madde 165),”

MADDE 27- 5271 sayılı Kanununun 280 inci maddesinin birinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (c) bendi, mevcut (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (f) bendi eklenmiş ve bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

“c) Başka bir araştırmaya ihtiyaç duyulmadan cezayı kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsî sebeplere ya da şahsî cezasızlık sebeplerine bağlı olarak daha az ceza verilmesini veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesini gerektiren hâllerde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,”

“f) Soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmediğinin veya önödeme ve uzlaştırma usulünün uygulanmadığının anlaşılması ya da davanın ilk derece mahkemesinde görülmekte olan bir dava ile birlikte yürütülmesinin zorunlu olması halinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine,”

MADDE 28- 5271 sayılı Kanununun 282 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“f) Sanık, müdafii, katılan ve vekilinin davetiye tebliğ olmasına rağmen duruşmaya gelmemesi halinde duruşmaya devam edilerek sanığın sorgu tutanakları anlatılmak suretiyle dava yokluklarında bitirilebilir. Ancak, 195 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere, sanık hakkında verilecek ceza, ilk derece mahkemesinin verdiği cezadan daha ağır ise, her hâlde sanığın dinlenmesi gerekir.”

MADDE 29- 5271 sayılı Kanununun 286 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) İkinci fıkrada belirtilen temyiz edilemeyecek kararlar kapsamında olsa bile aşağıda sayılan suçlar nedeniyle verilen bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları temyiz edilebilir:

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“c) Başka bir araştırmaya ihtiyaç duyulmadan cezayı kaldıran veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsî sebeplere ya da şahsî cezasızlık sebeplerine bağlı olarak daha az ceza verilmesini veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesini gerektiren hâllerde, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine,”

“f) Soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmediğinin veya önödeme ve uzlaştırma usulünün uygulanmadığının anlaşılması ya da davanın ilk derece mahkemesinde görülmekte olan bir dava ile birlikte yürütülmesinin zorunlu olması hâlinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek ve hükmolunmak üzere hükmü bozulan ilk derece mahkemesine veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği diğer bir ilk derece mahkemesine gönderilmesine,”

MADDE 28- 5271 sayılı Kanununun 282 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“f) Sanık, müdafii, katılan ve vekilinin davetiye tebliğ edilmesine rağmen duruşmaya gelmemesi hâlinde duruşmaya devam edilerek sanığın sorgu tutanakları anlatılmak suretiyle dava yokluklarında bitirilebilir. Ancak, 195 inci madde hükümleri saklı kalmak üzere, sanık hakkında verilecek ceza, ilk derece mahkemesinin verdiği cezadan daha ağır ise, her hâlde sanığın dinlenmesi gerekir.”

MADDE 29- 5271 sayılı Kanununun 286 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) İkinci fıkrada belirtilen temyiz edilemeyecek kararlar kapsamında olsa bile aşağıda sayılan suçlar nedeniyle verilen bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları temyiz edilebilir:

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Hakaret (madde 125, üçüncü fıkra),
2. Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (madde 213),
3. Suç işlemeye tahrik (madde 214),
4. Suçu ve suçluyu övme (madde 215),
5. Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (madde 216),
6. Kanunlara uymamaya tahrik (madde 217),
7. Cumhurbaşkanına hakaret (madde 299),
8. Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (madde 300),
9. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama (madde 301),
10. Silâhli örgüt (madde 314),
11. Halkı askerlikten soğutma (madde 318), suçları.

b) Terörle Mücadele Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci ve dördüncü fıkrası ile 7 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

c) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrası, 31 inci maddesi ve 32 ncı maddesinde yer alan suçlar.”

MADDE 30- 5271 sayılı Kanunun 308/A maddesinin birinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Kurula gönderilen itiraz hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanır.”

“Kurulun itirazın kabulüne ilişkin kararları, gereği için dairesine gönderilir. Kurulun verdiği kararlar kesindir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Hakaret (madde 125, üçüncü fıkra),
2. Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (madde 213),
3. Suç işlemeye tahrik (madde 214),
4. Suçu ve suçluyu övme (madde 215),
5. Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (madde 216),
6. Kanunlara uymamaya tahrik (madde 217),
7. Cumhurbaşkanına hakaret (madde 299),
8. Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (madde 300),
9. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama (madde 301),
10. Silâhli örgüt (madde 314),
11. Halkı askerlikten soğutma (madde 318), suçları.

b) Terörle Mücadele Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci ve dördüncü fıkrası ile 7 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

c) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrası, 31 inci maddesi ve 32 ncı maddesinde yer alan suçlar.”

MADDE 30- 5271 sayılı Kanunun 308/A maddesinin birinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Kurula gönderilen itiraz hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanır.”

“Kurulun itirazın kabulüne ilişkin kararları, gereği için dairesine gönderilir. Kurulun verdiği kararlar kesindir. Dörtten fazla ceza dairesi

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 31- 5271 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 5- (1) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla;

a) 102 nci maddede yapılan düzenleme, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren üç ay sonra uygulanır.

b) 236 ncı maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında yapılan düzenleme uyarınca kurulması gereken merkezler, en geç 1/9/2020 tarihine kadar faaliyete geçirilir. Bu tarihe kadar mevcut uygulamaya devam olunur.

c) 250 nci maddede düzenlenen seri muhakeme usulü ile 251 ve 252 nci maddelerde düzenlenen basit yargılama usulüne ilişkin hükümler, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren altı ay sonra uygulanır.

d) 286 ncı maddenin üçüncü fıkrasında yapılan düzenleme, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren on beş gün içinde talep etmek koşuluyla aynı suçlarla ilgili olarak bölge adliye mahkemelerince verilmiş kesin nitelikteki kararlar hakkında da uygulanır. Bu bendin uygulandığı halde, cezası infaz edilmekte olan hükümlülerin, 100 üncü madde uyarınca tutukluluğunun devam edip etmeyeceği hususu, hükmü veren ilk derece mahkemesince değerlendirilir.

e) 308/A maddesinde yapılan değişikliklerle bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazların incelenmesine ilişkin

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

olan bölge adliye mahkemelerinde Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından daire başkanları arasından belirlenen ve dört üyeden oluşan başkanlar kurulu bu incelemeyi yapar. Başkanlar kurulunun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

MADDE 31- 5271 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 5- (1) Bu maddeyi ihdas eden Kanunla;

a) 102 nci maddede yapılan düzenleme, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren üç ay sonra uygulanır.

b) 236 ncı maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında yapılan düzenleme uyarınca kurulması gereken merkezler, en geç 1/9/2020 tarihine kadar faaliyete geçirilir. Bu tarihe kadar mevcut uygulamaya devam olunur.

c) 250 nci maddede düzenlenen seri muhakeme usulü ile 251 ve 252 nci maddelerde düzenlenen basit yargılama usulüne ilişkin hükümler, 1/1/2020 tarihinden itibaren uygulanır.

d) 1/1/2020 tarihi itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş, hükme bağlanmış veya kesinleşmiş dosyalarda seri muhakeme usulü ile basit yargılama usulü uygulanmaz.

e) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla;

1. Kovuşturma evresine geçilmiş dosyalarda kamu davasının açılmasının ertelenmesi hükümleri,

2. Hükme bağlanmış veya kesinleşmiş dosyalarda, suçun bu Kanunla uzlaştırma kapsamına alındığı gerekçesiyle uzlaştırma usulü,

3. Hükme bağlanmış veya kesinleşmiş dosyalarda, suçun bu Kanunla önödeme

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

getirilen usul, bu maddenin yayımlandığı tarihten önce itiraz yoluna başvurulup reddedilmiş olan itirazlar hakkında uygulanmaz.

f) Aile mahkemeleri ile çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde görev yapan psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışma görevlilerine ilişkin düzenlemeler, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren altı ay sonra uygulanır.”

MADDE 32- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna 17 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Mahkemece infazın ertelenmesi veya durdurulması

MADDE 17/A- (1) Birlikte işlenmiş olup da 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin üçüncü fıkrası ve 306 ncı maddesinin uygulanma olanağının bulunduğu hallerde hükmü veren ilk derece mahkemesinden infazın ertelenmesine veya durdurulmasına ilişkin karar verilmesi istenebilir. Karar verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ve

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

kapsamına alındığı veya taksit imkânı getirildiği gerekçesiyle önödeme hükümleri, uygulanmaz.

f) 286 ncı maddenin üçüncü fıkrasında yapılan düzenleme, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren on beş gün içinde talep etmek koşuluyla aynı suçlarla ilgili olarak bölge adliye mahkemelerince verilmiş kesin nitelikteki kararlar hakkında da uygulanır. Bu bendin uygulandığı hâlde, cezası infaz edilmekte olan hükümlülerin, 100 üncü madde uyarınca tutukluluğunun devam edip etmeyeceği hususu, hükmü veren ilk derece mahkemesince değerlendirilir.

g) 308/A maddesinde yapılan değişiklikle bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazların incelenmesine ilişkin getirilen usul, bu maddenin yayımlandığı tarihten önce itiraz yoluna başvurulup reddedilmiş olan itirazlar hakkında uygulanmaz.

h) Aile mahkemeleri ile çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde görev yapan psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışma görevlilerine ilişkin düzenlemeler, bu maddenin yayımlandığı tarihten itibaren altı ay sonra uygulanır.”

MADDE 32- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna 17 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Mahkemece infazın ertelenmesi veya durdurulması

MADDE 17/A- (1) Birlikte işlenmiş olup da 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 280 inci maddesinin üçüncü fıkrası ve 306 ncı maddesinin uygulanma olanağının bulunduğu hâllerde, hükmü veren ilk derece mahkemesinden infazın ertelenmesine veya durdurulmasına ilişkin karar verilmesi istenebilir. Karar verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ve

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

hükümlünün görüşlerini yazılı olarak bildirmesi istenebilir. Karar, duruşma açılmaksızın verilir ve bu karara karşı itiraz yoluna gidilebilir. Erteleme veya durdurma talebinin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir.”

MADDE 33- 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 19 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hapis cezasının üst sınırı, onbeş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından beş yıl olarak uygulanır.”

MADDE 34- 5395 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “atananların,” ibaresi “görevlendirilenlerin,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 35- 5395 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde; ikinci fıkrasında yer alan “atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli” ibaresi “görevlendirilen veya bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan” şeklinde değiştirilmiştir.

“Adalet Bakanlığınca en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi mahkemelere görevlendirilmek üzere adliyelere atanır.”

MADDE 36- 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin yedinci fıkrasına “Cumhuriyet savcısı,” sekizinci fıkrasına “mahkemece” ibarelerinden sonra gelmek üzere “hükümsüz kalan erişimin engellenmesi kararına konu internet adresini belirtmek suretiyle,” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

hükümlünün görüşlerini yazılı olarak bildirmesi istenebilir. Karar, duruşma açılmaksızın verilir ve bu karara karşı itiraz yoluna gidilebilir. Erteleme veya durdurma talebinin kabulü, güvence gösterilmesine veya diğer bir şarta bağlanabilir.”

MADDE 33- 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 19 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hapis cezasının üst sınırı, on beş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından beş yıl olarak uygulanır.”

MADDE 34- 5395 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “atananların,” ibaresi “görevlendirilenlerin,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 35- 5395 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde; ikinci fıkrasında yer alan “atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli” ibaresi “görevlendirilen veya bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan” şeklinde değiştirilmiştir.

“Adalet Bakanlığınca en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi mahkemelere görevlendirilmek üzere adliyelere atanır.”

MADDE 36- 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin yedinci fıkrasına “Cumhuriyet savcısı,” sekizinci fıkrasına “mahkemece” ibarelerinden sonra gelmek üzere “hükümsüz kalan erişimin engellenmesi kararına konu internet adresini belirtmek suretiyle,” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Mehmet Muş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan ile 62 Milletvekilinin Teklifi)

“(17) Bu maddenin ikinci, dördüncü ve ondüzdüncü fıkraları kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.”

MADDE 37- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/B maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yürürlükten kaldırılmış; 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “mahkeme nezdindeki” ibaresi ile Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “suçtan zarar gören kişilerin karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunların çözümü ile” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 38- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 39- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“(17) Bu maddenin ikinci, dördüncü ve ondüzdüncü fıkraları kapsamında verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilir. Ancak, teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilir.”

MADDE 37- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3/B maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 3/7/2005 tarihli ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yürürlükten kaldırılmış; 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “mahkeme nezdindeki” ibaresi ile Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “suçtan zarar gören kişilerin karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunların çözümü ile” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 38- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 39- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.